

**3-6 YAŞ ÇOCUKLARINA YÖNELİK RESİMLİ ÖYKÜ
KİTAPLARINDA YER VERİLEN PROBLEM ÇÖZME
BECERİLERİNİN İNCELENMESİ**

Hilal Tümbul

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TEMEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

ŞUBAT, 2023

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren bir (1) yıl sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Hilal

Soyadı : Tümbül

Bölümü: Okul Öncesi Eğitimi

İmza :

Teslim tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: : 3-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Resimli Öykü Kitaplarında Yer Verilen Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi

İngilizce Adı : Analyzing Problem Solving Skills in Picture Storybooks for 3-to-6-Year-Olds

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma süresince bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu, yararlanılan yayınların kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirtildiği ve bu bölümler dışındaki ifadelerin tamamının şahsıma ait olduğu tarafımdan beyan edilir.

Yazar Adı Soyadı : Hilal TÜMBÜL

İmza:

JÜRİ ONAY SAYFASI

Hilal TÜMBÜL tarafından hazırlanan “3-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Resimli Öykü Kitaplarında Yer Verilen Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/ oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Temel Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. Hacer Elif DAĞLIOĞLU

Temel Eğitim Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Başkan: Prof. Dr. Yasemin AYDOĞAN

Temel Eğitim Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Dr. Gökçe KARAMAN BENLİ

Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: .../.../2023

Bu tezin Temel Eğitim Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Şaban ÇETİN

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

TEŞEKKÜR

“Her sanatın öncesi bilgidir, ondan sonra icra gelir.” der Mevlana. Problem çözme sanatının, ehil kişilerce hazırlanmış kitaplardan edinilen bilgiler vesilesiyle erken yaşta icra edilmesinin oldukça değerli olduğunun bilinci ile hazırlanmış olan söz konusu çalışmanın, topluma fayda sağlayacağı inancındayım.

Bu önemli konuyu çalışırken her aşamada çok değerli görüşlerini sunarak güler yüzüyle bana yol gösteren, bilgi ve deneyimlerini esirgemedi daima katkı sağlayan kıymetli danışmanım ve hocam Prof. Dr. Hacer Elif Dağlıoğlu’na; değerli önerileriyle çalışmalarına ışık tutan kıymetli hocam Prof. Dr. Yasemin Aydoğan’a; en zor zamanda yardıma koşan, benzeri olmayan gönlü güzel dostum Dr. Zeliha Özer’e; katkı sağlayan ve beni yetiştiren tüm hocalarıma; ihtiyaç duyduğum zamanlarda anlayış gösteren öğrencilerim, velilerim, çalışma arkadaşlarım ve amirlerime; varlıkları ve sevgileriyle bana güç veren, canımın parçası oğullarıma, biricik yeğenime; fedakarlıkları ve anlayışlarıyla her zaman beni destekleyen anne babama, abime, ikinci annem kayıinvalideme ve her anımda yanımda olan, dünya ve ukba saadetini kıymetli eşim Hasan Kadir Tümbül’a tüm kalbimle

Teşekkürlerimi sunarım.

3-6 YAŞ ÇOCUKLARINA YÖNELİK RESİMLİ ÖYKÜ KİTAPLARINDA YER VERİLEN PROBLEM ÇÖZME BECERİLERİNİN İNCELENMESİ

(Yüksek Lisans Tezi)

Hilal Tümbul
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Şubat 2023

ÖZ

Bu çalışma, Türkiye’de 3-6 yaş çocuklarına yönelik basılmış resimli öykü kitaplarının metin ve resimlerinde yer verilen problem çözme becerilerini incelemek amacıyla yapılmıştır. Söz konusu araştırmada, nitel araştırma bağlamında durum çalışması deseni kullanılmıştır. Veri kaynağı, 2006-2018 yılları arasında yayımlanmış, Ankara’daki Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi ve Cebeci Halk Kütüphanesi’nden seçilmiş, resim ve/veya metin kısmında problem çözme becerilerini barındıran, 36-72 ay arasındaki çocuklara hitap eden 20 resimli öykü kitabından oluşmaktadır. Ölçüt örnekleme ile belirlenen kitaplar doküman inceleme yöntemi ile incelenmiştir. Temelde problem çözmenin beş aşaması olan; *problem durumu*, *problem durumu araştırma*, *alternatif çözüm yollarını deneme*, *problemin çözülmesi* ve *çözüm yollarının değerlendirilmesi* başlıkları kapsamında oluşturulmuş soruları içeren, okul öncesi dönemde problem çözme alanında uzman tarafından onaylanmış bir kontrol listesi oluşturulmuştur. Soruların yanıtları kitaplarda aranmış, cümle ve resim kodları kullanılarak kontrol listesine kaydedilmiştir. Elde edilen bulgular, *problem durumu araştırma*, *alternatif çözüm yollarını deneme*, *problemin çözülmesi* ve *çözüm yollarının değerlendirilmesi* aşamalarına dair soruların bazılarının resim ve/veya metin kısmında ya da her ikisinde de yanıtı olmadığı göstermiştir. Yalnızca *problem durumu* aşamasındaki sorular metin ve/veya resim kısmında yanıtlandığı belirlenmiştir. Sonuç olarak, problem çözme

aşamalarının çoğuna dair ögeler içerse de resimli öykü kitaplarında bu aşamaların hiyerarşik sıraya uyularak ve kitapların problem çözme aşamalarına ilişkin sorulara cevap veren özellikler taşıyacak şekilde tasarlanması çocukların problem çözme becerilerinin gelişmesi açısından yararlı olacağı söylenebilir.

Anahtar Kelimeler : Okul öncesi eğitim, problem çözme, resimli öykü kitapları.

Sayfa : xviii + 120

Danışman : Prof. Dr. Hacer Elif DAğLIOğLU

ANALYZING PROBLEM SOLVING SKILLS ON PICTURE STORYBOOKS FOR 3-6-YEARS-OLDS

(M.S. Thesis)

Hilal Tümbül

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

February 2023

ABSTRACT

The present study was conducted in order to analyze problem solving skills in picture and text parts of the picture storybooks for 3-6-year olds prepared in Turkey. The study group of the study was determined using the criterion sampling method. The study group is consisted of 20 books which is published for 36-72 months of children between 2006 and 2018, and which were in Ankara libraries Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi and Cebeci Halk Kütüphanesi. This study was based on qualitative research over case study design. In the scope of the current study, picture storybooks were analyzed through document analysis. A checklist approved by an expert in the field of problem solving in preschool period, containing the questions responses to the questions which were created under the headings of *problem situation (Identify, Clarify and Define)*, *researching the problem situation (Investigate/Explore)*, *trying alternative solutions (Optimize, Select and Implement)*, *solving the problem (Internalize/Monitor Process and Results)* and *evaluating the solutions (Reflect)*. Research findings pointed that there were questions that could not be answered in the text part or picture part or both of the books, four stages except the *problem situation*. Finally, regarding the evaluation of solutions, most appropriate solution was decided in 17 books; creative solutions in 10 books; the problem solving approach and the problem solver / cooperation / interaction questions in 19 books were answered. As a result, picture story books for 3-6-year-olds contain many elements about the problem solving stages. However, designing these problem solving stages in picture storybooks in a hierarchical order and that

the books have features that answer the questions about the stages will be beneficial for the development of children's problem solving skills.

.

Key Words : Pre-school education, problem solving, illustrated story books.

Page Number : xviii + 120

Supervisor : Prof. Dr. Hacer Elif DAĞLIOĞLU

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	ii
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLoların LİSTESİ.....	xiii
ŞEKİLLERİN LİSTESİ.....	xiv
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ.....	xviii
BÖLÜM I.....	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	9
1.5. Araştırmanın Varsayımları.....	9

BÖLÜM II.....	10
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	10
2.1. Problem Çözme	10
2.1.1. Problemin Tanımı	10
2.1.2. Problem Çözme	11
2.1.3. Problem Çözmenin Önemi	12
2.1.4. Okul Öncesi Dönemde Problem Çözme Becerilerinin Gelişimi.....	13
2.1.5. Problem Çözme Yaklaşımları	15
2.1.6. Problem Çözme Türleri.....	16
2.1.7. Problem Çözme Stratejileri.....	17
2.1.8. Problem Çözme Yolları	18
2.1.9. Problem Çözme Aşamaları.....	19
2.2. Problem Çözme Becerisini Destekleyen Çocuk Edebiyatı.....	20
2.2.1. Çocuk Edebiyatının Önemi	20
2.2.2. Okul Öncesi Çocuk Edebiyatı Türleri.....	21
2.2.2.1. <i>Tekerleme ve Şiir Kitapları</i>	21
2.2.2.2. <i>Alfabe Kitapları</i>	22
2.2.2.3. <i>Sayı Kitapları</i>	22
2.2.2.4. <i>Kavram Kitapları</i>	22
2.2.2.5. <i>Yazısız Kitaplar</i>	22
2.2.2.6. <i>Okumaya Başlama Kitapları</i>	23
2.2.2.7. <i>Resimli Öykü Kitapları</i>	23
2.3. Resimli Öykü Kitaplarının Özellikleri	23
2.3.1. Fiziksel Özellikler	23
2.3.2. İçerik Özellikleri.....	25

2.4. Resimli Öykü Kitaplarının Problem Çözme Becerilerini Desteklemedeki Önemi	25
2.5. Konu ile İlgili Araştırmalar	28
2.5.1. Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar	28
2.5.1.1. <i>Problem Çözme ile İlgili Araştırmalar</i>	28
2.5.1.2. <i>Resimli Öykü Kitapları ile İlgili Araştırmalar</i>	31
2.5.1.3. <i>Çocuk Edebiyatı ve Problem Çözme İle İlgili Araştırmalar</i>	33
2.5.2. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar	34
2.5.2.1. <i>Problem Çözme ile İlgili Araştırmalar</i>	34
2.5.2.2. <i>Resimli Öykü Kitapları ile İlgili Araştırmalar</i>	36
2.5.2.3. <i>Çocuk Edebiyatı ve Problem Çözme İle İlgili Araştırmalar</i>	36
BÖLÜM III	38
YÖNTEM.....	38
3.1. Araştırmanın Modeli.....	38
3.2. Veri Kaynağı.....	38
3.3. Veri Toplama Araçları.....	42
3.4. Verilerin Toplanması	43
3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması.....	44
BÖLÜM IV.....	46
BULGULAR.....	46
BÖLÜM V	79
TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER.....	79
5.1. Tartışma	79
5.2. Sonuç	90
5.3. Öneriler	94
5.3.1. Yayınevlerine, Yazar ve Çizerlere Öneriler	95

5.3.2. Milli Eğitim Bakanlığı ve Üniversitelere Öneriler	95
5.3.3. Öğretmen ve Ailelere Öneriler	96
5.3.4. Araştırmacılara Öneriler	96
KAYNAKLAR	97
EKLER.....	113
EK-1. Etik Kurul Onayı.....	114
EK-2. Yayınevleri ve İncelenen Kitapların Listesi.....	115
EK-3. Problem Çözme Aşamalarına Dair Tablolar	116

TABLolarIN LİSTESİ

Tablo 1. <i>Veri kaynağını Oluşturan Kitapların Künye Bilgilerine Göre Dağılımı</i>	40
Tablo 2. <i>İncelenen Resimli Öykü Kitaplarının Fiziksel Özellikleri ve Temalarına Göre Dağılımı</i>	41
Tablo 3. <i>Problem Çözme Aşamaları ve Bu Aşamalara İlişkin Cevap Aranacak Sorular</i>	43

ŞEKİLLERİN LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> “Problem Durumu” aşamasına ait sorular	46
<i>Şekil 2.</i> K17 kodlu kitapta hikâyedeki problemin ne olduğuna ilişkin ögelere yer verilen cümleler ve resim	47
<i>Şekil 3.</i> K17 kodlu kitabın R4 kodlu resminde problemin bir hayvana ait olduğunu gösteren ipucuna dair resim.	48
<i>Şekil 4.</i> K19 kodlu kitabın R7 kodlu resminde problemin bir çocuğa ait olduğunu gösteren ipucuna dair görsel.	48
<i>Şekil 5.</i> K1 kodlu kitabın R2 kodlu resimde problemin topluluğa ait olduğunu gösteren ipucuna dair resim.	48
<i>Şekil 6.</i> K12 kodlu kitapta problemin kime ait olduğuna ilişkin ögelere yer verilen cümleler ve resim.	49
<i>Şekil 7.</i> K20 kodlu kitapta problemle karşılaşıldığı nasıl anlaşıldı? sorusuna ilişkin ögelere yer verilen cümleler ve resim.	50
<i>Şekil 8.</i> K6 kodlu kitabın R5 kodlu resminde problemi kendisi fark eden kirpinin resmi. ..	50
<i>Şekil 10.</i> K12 kodlu kitapta problemi fark eden karakterin kim olduğuna ilişkin ögelere yer verilen cümleler ve resim.	51
<i>Şekil 11.</i> K5 kodlu kitapta problem durumun yarattığı etki, olumlu/olumsuz getirileri, problemi fark ettiği anda karakterlerin duyguları/tavrı/hal ve hareketlerinin nasıl olduğuna ilişkin ögelere yer verilen resim.	52
<i>Şekil 12.</i> K2 kodlu kitabın R3 kodlu resmindeki kişisel problem.	53
<i>Şekil 13.</i> K1 kodlu kitabın R2 kodlu resmindeki toplumsal problem.	53
<i>Şekil 14.</i> K10 kodlu kitabın R6 kodlu resmindeki fen problemi.	53

Şekil 15. K2 kodlu kitabın R6 kodlu resmindeki kişilerarası problem.	54
Şekil 16. K10 kodlu kitapta problemin türüne ilişkin ögelere yer verilen cümleler ve resim.....	54
Şekil 17. “Problem durumu araştırma” aşamasına ait sorular	55
Şekil 18. K12 kodlu kitapta Problemin Nedenleri Açıklanmış mı? Açıklandıysa Nedenleri Ne? sorularının yanıtlarına ilişkin ögelere yer verilen resimler.	56
Şekil 19. K2 kodlu kitaptaki problem durumu bağımsız araştırmaya ait R3 kodlu resim. .	56
Şekil 20. K4 kodlu kitaptaki <i>karakter-akran iş birliği</i> ne ait R6 kodlu resim.	57
Şekil 21. K9 kodlu kitaptaki <i>karakter-ebeveyn iş birliği</i> ne ait R5 kodlu resim.	57
Şekil 22. K19 kodlu kitaptaki <i>karakter-olağanüstü karakter iş birliği</i> ne ait R14 kodlu resim.....	57
Şekil 24. K14 kodlu kitapta iş birliğini/etkileşimi/desteği isteyen karaktere ilişkin ögelere yer verilen cümleler ve resim.	59
Şekil 25. K13 kodlu kitapta veri toplamada kullanılan yöntemle ilişkin ögelere yer verilen resim.....	60
Şekil 26. K19 kodlu kitapta problem durumu araştırma esnasındaki sebep sonuç ilişkileri / gerekçelere ilişkin ögelere yer verilen resim.	60
Şekil 27. K7 kodlu kitapta karakterlerin düşünme sürecinin ne şekilde aktarıldığına ilişkin ögelere yer verilen resim.....	61
Şekil 28. K11 kodlu kitapta problemin çözümüyle istenen/beklenen sonuca dair ögelere yer verilen cümleler ve resim.	62
Şekil 29. “Alternatif çözüm yollarını deneme” aşamasına ait sorular	62
Şekil 30. Alternatif çözüm yolları üretiliyor mu? Üretiliyorsa çözüm yolları ne? Üretilmiyorsa çözüm yolu ne? Çözüm yolu ne zaman üretiliyor? ilişkin ögelere yer verilen cümle ve resim.	63
Şekil 31. K3 kodlu kitapta problem çözme yöntemine ilişkin ögelere yer verilen cümle ve resim.....	64
Şekil 32. K1 kodlu kitapta çözüme ilişkin inanç durumuna ilişkin ögelere yer verilen cümleler ve resim.	65

<i>Şekil 33.</i> K1 kodlu kitapta çözüme ilişkin inanç durumuna ilişkin ögelere yer verilen cümle ve resim.	66
<i>Şekil 34.</i> K7 kodlu kitabın R4 kodlu görselinde rasyonel problem çözme örneği.	66
<i>Şekil 35.</i> K17 kodlu kitapta kullanılan stratejinin ne olduğuna dair ögelere yer verilen cümleler ve resim.	67
<i>Şekil 36.</i> K18 kodlu kitapta çözümün denendiğine dair ipuçlarına ilişkin ögelere yer verilen cümle ve resim.	68
<i>Şekil 37.</i> “Problemin çözülmesi” aşamasına ait sorular	68
<i>Şekil 38.</i> K6 kodlu kitapta çözüm işe yaradıysa ipuçlarına ilişkin ögelere yer verilen cümle ve resim.	69
<i>Şekil 39.</i> K13 kodlu kitapta ‘İşe Yaramadıysa Tekrar Deneniyor mu? Deneniyorsa Hangi Aşamadan Devam Ediliyor? Kaç Kez Deneniyor?’ sorusuna dair ögelere yer verilen cümleler ve resim.	70
<i>Şekil 40.</i> K5 kodlu kitapta denemelere rağmen problemin kendiliğinden çözüldüğüne ilişkin ögelere yer verilen cümleler ve resim.	70
<i>Şekil 41.</i> K3 kodlu kitapta denemeler esnasındaki sebep sonuç ilişkileri / gerekçelere ilişkin ögelere yer verilen cümle ve resim.	71
<i>Şekil 42.</i> K4 kodlu kitapta çözümün yarattığı etki, olumlu/olumsuz getirileri, çözüme ulaştıktan sonra karakterlerin duyguları/tavır hal ve hareketlerine ilişkin ögelere yer verilen cümle ve resim.	72
<i>Şekil 43.</i> K2 kodlu kitapta problem çözüldükten sonraki süreçte ne olduğuna ilişkin ögelere yer verilen resim.	73
<i>Şekil 44.</i> “Çözüm yollarının değerlendirilmesi” aşamasına ait sorular	73
<i>Şekil 45.</i> K8 kodlu kitapta en uygun çözüm yoluna nasıl karar verildiğine ilişkin ögelere yer verilen cümle ve resim.	74
<i>Şekil 46.</i> K1 kodlu kitapta yaratıcı çözüm yoluna ilişkin ögelere yer verilen cümle ve resim.	74
<i>Şekil 47.</i> K3 kodlu kitabın R13 kodlu resminde yer alan kavrama yoluyla problem çözme yaklaşımına örnek.	75

Şekil 48. K2 kodlu kitabın R8 kodlu resminde deneme-yanılma yoluyla problem çözme yaklaşımına örnek.	75
Şekil 49. K16 kodlu kitapta kullanılmış olan problem çözme yaklaşımına ilişkin öğelere yer verilen cümle ve resim.	76
Şekil 50. K15 kodlu kitapta çözen karaktere ve varsa iş birliğine / etkileşime ilişkin öğelere yer verilen resim.	77
Şekil 51. K15 kodlu kitapta <i>İş birliğini/etkileşimi/desteği esas isteyen kim?</i> sorusuna dair öğelere yer verilen cümleler ve resim.	78

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

MEB	Milli Eğitim Bakanlığı
NCTM	National Council of Teachers of Mathematics
NRC	National Research Council
UNICEF	United Nations International Children's Emergency Fund
YPÇ	Yaratıcı Problem Çözme

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde, araştırmanın genel olarak gerekçesini gösteren problem durumu, önemi, amacı, varsayım ve sınırlılıkları ile tanımlar yer almaktadır.

1.1. Problem Durumu

İnsanoğlunun, etrafına büyük bir ilgi duymaya, iletişim kurmaya ve öğrenmeye başladığı; yoğun ilgi ve öğrenmelerin olduğu yaşamın ilk yıllarını kapsayan okul öncesi dönem, beyindeki sinaptik bağlantıların en hızlı şekilde kurulduğu yıllardır. Beyindeki bu gelişimin; çocuğun bilişsel, dil, motor, sosyal ve duygusal gelişimi için güçlü bir zemin hazırladığı bilimsel bir gerçektir (National Research Council [NRC], 2000; Shonkoff ve Phillips, 2000; Siegler ve Alibali, 2005). Bu dönemde, çocuğun gelişimini ve öğrenme motivasyonunu derinden etkileyen olanaklar ve çevrenin destekleyici olması; onun ne kadar keşfedeceği ve neleri hangi hızla öğreneceğini belirlemektedir (Barnett, 2008; Berk, 2006; Milli Eğitim Bakanlığı [MEB], 2013). Okul öncesi yıllarda; kişilik, sosyal davranışlar ve yetişkinlikteki davranışların temelini oluşturan uyaran kalitesi, destek ve bakım gücü yeterli düzeyde olmalıdır. Böyle bir ortamda yetişen çocuklar yetişkin olduklarında, bu olanaklara sahip olmamış çocuklara oranla okulda daha fazla başarı elde edip daha yüksek istihdam ve kazanca sahip olmaktadır (Kuru Turaşlı, 2018; UNICEF, 2000).

Çocuklara, nitelikli bir çevre sunmada eğitimcilere ve ebeveynlere destek olan birçok etkinlik olduğu bilinmektedir. Bunlar oyun, müzik, fen, hareket, drama, matematik, sanat, okuma yazmaya hazırlık çalışmaları vb. olarak sıralanabilir. Tüm bu etkinlikler, çocuklarda

kendini ifade etme becerisini geliştirme anlamında ön plana çıkmaktadır. Türkçe etkinlikleri de bunlardan bir tanesidir.

Anadili etkinlikleri sırasında çocuklara; neden, niçin, nasıl ile başlayan açık uçlu soruların sorulması, onları düşünmeye sevk ederek keşfetme becerilerinin ve merak duygularının artmasını sağlar. Açık uçlu ve farklı sorulara cevap arayan çocuk, kendi fikirlerini üretmek konu üzerinde yeni bir bakış açısına ortaya koyar (Bullock, 1988; Russell, 2015). Vygotsky çocukların dili nasıl öğrendikleriyle ilgilenir ve der ki; “Çocukların bir şeyleri düşünmelerinin yolu dildir.” (Russell, 2015).

Anadili etkinlikleri sırasında kullanılacak en önemli kaynak; çocuk edebiyatı eserleridir. Çocuk edebiyatı, esas kaynağı çocuk ve çocukluk olan; çocuğun algı, ilgi, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun (Lynch-Brown, Tomlinson ve Short, 2011); çocuk bakış açısını ve çocuk gerçekliğini gösteren; ölçüde, dilde, düşüncede ve karakterlerde çocuğa göre içeriği yalın şekilde ve samimiyetle kurgulayan; çocuğa okuma alışkanlığı kazandırmakla beraber onun edebiyat, sanat ve estetik yönden gelişmesine etki eden, çocuğu duyarlı biçimde yetişkinliğe hazırlayan bir geçiş dönemi edebiyatıdır (Gönen, 2013; Sınar Çılgin, 2007). Çocuk edebiyatı; masal, masalımsı eserler, fabl, destan, efsane, hikâye ve roman, şiir, biyografi, kukla, bilmece, anı, gezi yazısı, drama, doğa ve fen olaylarını anlatan kitaplar ile çocuk gazete ve dergileri olarak sınıflandırılmıştır (Çakmak Güleç ve Geçgel, 2017). Okul öncesi çocuklarına yönelik yazılmış olan resimli öykü kitapları da bu kapsamdadır.

Okul öncesi dönem kitaplarının en önemli özelliği görsel oluşudur. İlgi alanlarının yoğun bir şekilde oyun olduğu bu dönemde çocuğun, sınırsız bir hayal gücü vardır ve görsellerle bu desteklenir. Bu nedenle çocuklar, resimli kitaplardan hoşlanırlar (Gönen, Aydos, Şentürk, Karacan, Kahraman ve Tuna, 2013). Kapsamı incelendiğinde; 0-7 yaş arasındaki çocukların okuduğu ya da kendilerine okunan kitaplar resimli kitaplar adı altında toplanır. Yazılı edebiyat, küçük çocuklar için resimli öykü kitaplarıyla başlar. Bu tür eserlerde, söz ve yazı sanatı olan edebiyat resimlerle birleşir (Çakmak Güleç ve Geçgel, 2017; Jalongo, 1993; Lynch-Brown, Tomlinson ve Short, 2011; Russell, 2015; Sever, 2015; Ural, 2013). Resimli öykü kitaplarının çocuğun hayatına girmesiyle çocuk, kitapta anlatılan öyküyü dinlerken resimlerine bakmaya, dinlediği öyküyü ya da masalı aklında somutlaştırmaya başlar. Böylece çocuk dinlediği öyküyü beyinde oluşturmuş ve yaşantısına katmış olur (Bilgin, 2011). Öyküleri dinleyen çocuğun hayal gücü gelişir ve yaratıcılığı artar. Nitelikli öykülerdeki olaylar çocuğun, sebep sonuç ilişkisi kurarak sorgulamayı öğrenmesini sağlar.

Metinlerde geçen tekrarlarla çocuk, öyküde olanları anlama ve anladığını yeniden anlatabilme becerisi geliştirir, sonradan olabilecek şeyleri öngörme becerisi edinir. İyi bir konu çocuğun mantığını da geliştirir (Ural, 2013). Bütün bu özellikleri düşünüldüğünde, çocuklara resimli öykü kitapları vasıtasıyla kazandırılacak birçok beceri vardır. Problem çözme becerileri de bunlardan bir tanesidir.

Problem çözme, bir amaca ulaşmada karşılaşılan güçlüklerin üstesinden gelme sürecidir. Bu süreçte organizma, engelleri azaltarak veya şartlara uyarak gerginlikten kurtulmanın ve iç dengeye kavuşmanın yollarını arar (Bingham, 2004). Problem çözme, insanların bilişsel kapasitesi dahilinde kullandığı önemli bir beceridir. Hatta Arkonaç (1993)'a göre düşünme problem çözme kapasitesidir.

Problem çözme becerisinin doğumdan itibaren büyüyen, gelişen, öğrenen ve ilerleyen insanda ilk yıllardan itibaren geliştirilmesi, çocukların bilişsel becerilerini artırarak onları geleceğe hazırlar. Okul öncesi dönem, diğer bütün alanlarda olduğu gibi problem çözme konusunda da çocukların deneyim ve becerilere sahip olmayı öğrendikleri en verimli çağlar, en kritik zamanlardır. Bu çağda yapılan, problem çözmeye yönelik çalışmalar çocukların, düşüncelerini bir konuda yoğunlaştırmasını, neden-sonuç ilişkisini kavramasını ve sonuçları tahmin etmesini öğrenmelerinde alternatif çözümler üretmesini sağlamalarında oldukça etkilidir. Buna ek olarak problem çözme, çocukların bireysel karar verme ve değerlendirme becerilerini, girişimcilik yeteneklerini, bağımsızlık, iş birliği ve merak duygularını artırır. Bu sebepler göz önünde bulundurulduğunda, öğrenilebilir bir beceri olan problem çözme becerilerinin erken yaşlardan itibaren çocuklarda artırılması için çaba harcanması gereklidir (Dinçer ve Göktaş, 2019). Problem çözme becerisi, insanlara içinde yaşadıkları çevreye uyum sağlamada yardımcı olur. Nesillerin, yaşadıkları çevreye uyum sağlama konusunda sorun yaşamamak için problem çözmeyi öğrenmesi gerekmektedir (Senemoğlu, 2018).

Yetişkinler dikkatli bir şekilde gözlem yaptığında, çocukların problem çözmedeki yeteneklerini geliştirmek için kendi kendilerine fırsatlar oluşturduğunu görecektir. Çocukların sahip olduğu bu fırsatları çoğaltmak konusunda esas görev yetişkinlere düşmektedir. Yetişkinlerin çocuklara; merak, soru sorma, bağımsızlık veya birlikte çalışma duygularını destekleyen fırsatlar vermesi onları problemlere çözüm üretme konusunda teşvik eder. Yetişkinler, sorunlarla karşılaşan çocuğun zihnini kullanarak mümkün olan çözüme ve cevaplara ulaşmasında destek sağlar (Bullock, 1988). Bu anlamda düşünüldüğünde, yazarların 3-6 yaş çocuklarına yönelik kaleme aldıkları eserlerin çocuklarda merak,

keşfetme, soru sorma, bağımsızlık vb. duygularını destekleyerek kendi çözümlerini üretmelerine destek sağladığı bir gerçektir.

Çocuklardaki merak, soru sorma, keşfetme ve bağımsızlığın desteklenmesinde resimli kitaplardaki öykülerde ortaya çıkan elementler önemli bir rol oynamaktadır. Yetişkin tarafından yazılan resimli öykü kitaplarında çocuklara rol model olacak örnekler sunulması, modelleme yoluyla çevresindeki örneklerden esinlenen çocuk için hayatında karşılaştığı problemleri çözmede nasıl bir yol izleyeceğini keşfetmede önemlidir (Aydoğan, 2012; Senemoğlu; 2018). Bu nedenle söz konusu araştırma kapsamında, resimli öykü kitaplarındaki problem çözme becerileri incelenmesi amaçlanmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, 3-6 yaş çocuklarına yönelik resimli öykü kitaplarında yer verilen problem çözme becerilerini incelemek amacıyla yürütülmüştür. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına cevap aranmıştır:

1. Resimli öykü kitaplarının resim ve metin kısmında problem çözme aşamalarından problem durumu aşamasına yer verilme durumu nedir?
2. Resimli öykü kitaplarının resim ve metin kısmında problem çözme aşamalarından problem durumu araştırma aşamasına yer verilme durumu nedir?
3. Resimli öykü kitaplarının resim ve metin kısmında problem çözme aşamalarından alternatif çözüm yollarını deneme aşamasına yer verilme durumu nedir?
4. Resimli öykü kitaplarının resim ve metin kısmında problem çözme aşamalarından problemin çözülmesi aşamasına yer verilme durumu nedir?
5. Resimli öykü kitaplarının resim ve metin kısmında problem çözme aşamalarından çözüm yollarının değerlendirilmesi aşamasına yer verilme durumu nedir?

1.3. Araştırmanın Önemi

Çok yönlü bir kavram olan problem çözme; bireyin ihtiyaçları, amaçları, değerleri, inançları, becerileri, alışkanlıkları ve tutumlarıyla oluşmakta ve içerisinde zekâ, duygu, irade, eylem gibi öğeleri barındırmaktadır. Toplumsal, kişilerin problem çözme becerilerinin yüksek

olması ölçüsünde ilerleyebilir. Okul öncesi yıllardan başlayan temel eğitim çağı, çocuklara problem çözme becerilerinin kazandırılacağı en verimli zamanlardır. Çocuklar problem çözme davranışları sayesinde düşüncelerini belli bir konuda yoğunlaştırmayı, sorunlara alternatif çözümler üretmeyi neden-sonuç ilişkilerini kavramayı ve sonuçları tahmin etmeyi öğrenirler. Çocukların bireysel karar verme ve değerlendirme becerilerini, girişimcilik yeteneklerini, iş birliği, bağımsızlık ve merak duygularını artıran problem çözmenin, erken yaşlardan itibaren çocuklara öğretilmesi gerekir. Bu bağlamda küçük yaşlardan itibaren problem çözme becerilerinin geliştirilmesi için, çocuğun çevresindeki tüm yetişkinler çaba göstermelidir (Dinçer ve Göktaş, 2019).

Eğitimin önemli amaçlarından biri, çocukların problemleri fark etme, çözme ve eleştirel düşünme becerilerine dair niteliklerini geliştirerek onlara yaratıcı beceriler kazandırmaktır. Bu süreçte düşünme işlemlerine ayrı bir önem verilmekle beraber, bu işlemler için hazırlanmış eğitim programlarıyla düşünme becerileri geliştirilmeye çalışılmaktadır. Böylece çocukların sadece düşünmeye dair becerilerine değil, onların geleceğine de olumlu bir katkıda bulunmak amaçlanmaktadır (Güneş, 2012). Çünkü; doğrular ve teoriler değişebilir, ancak düşünme ve problem çözme yaşam boyu sürer (Mather ve McCarthy, 2009). Ömür boyu süren temel dinamikleri kazandırma hedefinde olan eğitim sistemlerinin en yaygın olarak ifade edilen amaçlarından biri çocuklara düşünmeyi öğretmektir (Burton, Kimball ve Wing, 1960).

Yetişkinler dikkatli bir şekilde gözlem yaptığı takdirde, çocukların problem çözmedeki yeteneklerini geliştirmek için kendi kendilerine fırsatlar ürettiğini görecektir. Çocukların sahip olduğu fırsatları artırmada ebeveynlerin ve öğretmenlerin rolü büyüktür. Yetişkinlerin sağladığı merak, soru sorma, birlikte çalışma ve bağımsızlık duygularını destekleyen olanaklar, çocukları problemlere çözüm bulma konusunda teşvik eder. Sorunlar karşısında, çocukların zihinlerini kullanarak mümkün olan çözüme ve cevaplara ulaşmasını destekler (Bullock, 1988). Bu anlamda çocuk kitaplarının ve çocuklara yönelik öykülerin merak, keşfetme, soru sorma, bağımsızlık vb. duygularını destekleyerek kendi çözümlerini üretmelerine destek sağladığı bir gerçektir.

Gagne (1970)'ye göre; problem çözme bir insanın yapabileceği en yüksek bilişsel yetenektir. Resimli öykü kitapları da bu yeteneği desteklemek adına; akıl yürütme ve bağlantı kurma, sorgulama, mantıksız düşünceyi ayıklama, sebep ve sonuç ilişkisi kurma, kanıtlara dayandırma, karşılaştırma yapma, ilgili ve ilgisiz bilgiyi ayırt etme, yaratıcı düşünme gücü kazandıran öğeler kullanma gibi özellikleri taşımaktadır. Bu sebepler göz önünde

bulundurularak, yapılan bu çalışma kapsamında, çocuğun hem günlük yaşamında hem de eğitim yaşamında yüksek önem ve etkiye sahip olan resimli öykü kitaplarının içeriğinde problem çözüme becerileri sorgulanmıştır.

Alan yazında resimli öykü kitapları üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde; ağırlıklı olarak kitapların iç ve dış yapı özelliklerine odaklanan çalışmalar olduğu görülmüştür (Demircan, 2006; Erdal, 2008; Gönen, Uygun, Erdoğan ve Katrancı, 2012; Gönen, Uludağ, Tanrıbuyurdu ve Tüfekçi, 2014; Güleç Çakmak ve Gönen Sofuoğlu, 1997; Yıldız, Yazıcı ve Durmuşoğlu, 2016). Bunların dışında, çocuk kitaplarına dair Türkiye’de ve dünyada farklı konularda yapılmış çalışmalar da mevcuttur. Yurt dışında yapılmış olan araştırmalarda, Rodman ve Hildreth (2002)’in, son 50 yılı kapsayan öykü kitaplarının görsellerindeki aile çeşitliliğini; Hassinger-Das’ın 2013 yılında, öykü kitaplarındaki sayı yeterliliğini; Anderson (2013)’in, ödül kazanmış olan bilgilendirici çocuk kitaplarında kız çocuklarının ilgilerini, motivasyonlarını ve STEM konusundaki yeteneklerini; Lyu (2016)’nın, Çinli çocuklara okunan öykü kitaplarındaki ikinci dil kelime farkındalığını; Mann-Boykin’in 2016’da, okul öncesi çocuk kitaplarındaki azınlık erkek karakterleri; Sun, Roberts ve Bus’ın 2022 yılında iki dilli çocukların dijital kitap okurken ve hikâyeyi tekrar anlatırken görsel dikkatlerini incelediği; Amirah, Simare-mare ve Saragi’nin 2022’de yürüttüğü çocukların dil ve bilişsel becerilerini geliştirmek için dijital resimli öykü kitabı geliştirdiği çalışmalar karşımıza çıkmaktadır.

Türkiye’de ise Işıtan’ın 2005 yılında yürüttüğü araştırmada resimli öykü kitaplarında benlik kavramı mesajlarının var olma durumunu, Dağlıoğlu ve Çamlıbel Çakmak’ın 2009 yılında yaptığı çalışmada öykü kitaplarının metin ve resim kısımlarında bulunan şiddet ve korku öğelerini, Bilgin (2011)’in yaptığı çalışmada çocuk kitaplarında çocuğa görelilik kavramını, Dirican ve Dağlıoğlu’nun 2014 yılında yürüttüğü çalışmada resimli öykü kitaplarındaki bazı temel değerleri, Alan’ın (2015) yürüttüğü çalışmada resimli öykü kitaplarındaki, sürdürülebilir kalkınma için eğitimin üç bileşenini (çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik) karşılayan 7 kavramı (Azalt, Tekrar Kullan, Saygı Göster, Sorgula, Yansıt, Geri kazan, Yeniden dağıt) incelediği görülmüştür. Ayrıca Somer (2015)’in yürüttüğü araştırmada, resimli çocuk kitaplarındaki prososyal davranışları; Cir ve Ünlü Çetin’in 2016 yılında yaptığı çalışmada farklı kültürdeki çocuk kitaplarının resimlendirme teknikleri ve görsel özelliklerini; Taşdemir’in (2018) çocuk kitaplarının kültürel bağlamını; Ceran (2019)’ın, okul öncesi dönemdeki çocuklar için yayımlanmış olan resimli kitaplardaki, eleştirel düşünme becerilerini destekleyici nitelikleri; Arslan Başdağ ve Dağlıoğlu (2020)’nin 3-6

yaş grubu çocuklarına yönelik olan resimli öykü kitaplarının resim ve metin kısımlarında, temel matematik becerilerine yer verilme durumunu; Bapoğlu Dümenci ve Demir (2022)'in, okul öncesi popüler bilim konulu öykü kitaplarını; Özen (2022)'in savaş ve göç gibi travmatik konuları ele alan resimli çocuk kitaplarını; Tüfekçi (2022)'nin, resimli öykü kitaplarının çocukların ve annelerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına etkisini; Bilir Seyhan (2022)'in resimli öykü kitabı okuma etkinliklerinin 3 yaş çocuklarının dil gelişimleri ve sosyal becerileri üzerindeki etkisini; Can, Kılınçcı ve Şeker (2022)'in okul öncesi dönem çocuklarının resimli öykü kitapları ile ilgili tercihlerini ele aldığı görülmüştür.

Problem çözme becerileri üzerine yapılan çalışmalar incelendiğinde ise Türkiye'de ve yurt dışında birçok çalışma yapıldığı görülmüştür. Yurt dışında yapılmış olan araştırmalara bakıldığında, Fawcett ve Garton (2005) çalışmalarında, akran iş birliğinin çocukların problem çözme becerileri üzerinde olan etkisini; Malik, Balda ve Punia (2006) 'nın, okul öncesi çocukların sosyoduyuşsal davranış ve kişilerarası problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi; Leerkes, Blankson, O'Brien, Calkins ve Marcovitch (2011)'in, bir problem çözme görevi süresince anne tarafından sağlanan duyuşsal ve bilişsel desteğin etkisini; Şahin (2021)'in STEM bazlı eğitim programının 5 yaş çocuklarının problem çözme becerilerine etkisini incelediği çalışmalara rastlanmaktadır. Türkiye'de yapılmış olan araştırmalarda ise, Özyürek, Çetin, Şahin, Yıldırım ve Evirgen (2018), okul öncesi eğitime devam eden çocuklarda problem çözme becerilerini; Dinçer ve Göktaş (2019), 4-6 yaş çocuklarının okul öncesi eğitim alma durumlarının kişiler arası problem çözme becerileri üzerindeki etkisini; Güven, Altun ve Yalçın (2022) STEM ve STEM temelli robotik etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin problem çözme ve üst biliş becerilerine etkisini; ; Dağlı ve Dağlıoğlu (2021) okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi; Arslan ve Kartal (2022) materyal destekli işbirlikli matematik atölye çalışmalarının 60-72 aylık çocukların problem çözme becerilerine etkisini; Akçay ve Alabay (2022) 60-72 aylık çocukların mizaç özellikleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemiştir. Bunların dışında; Türkiye'de ve yurt dışında yapılan araştırmalar incelendiğinde; okul öncesi çocuklarının problem çözme becerilerini çeşitli değişkenler açısından inceleyen başka çalışmalar da (Akkaya, 2006; Davenport, Hegland ve Melby, 2008; Dereli, 2008; Dinçer ve Güneysu, 1997; Kargı, 2009; Mills, Danovitch, Grant ve Elashi, 2012) bulunmaktadır.

Bununla birlikte çocuk edebiyatının problem çözme becerilerine etkisini araştıran çalışmalara bakıldığında yurtdışındakilerin 2005 öncesi yıllarda yürütüldüğü,

Türkiye'dekilerin ise kapsamının söz konusu araştırmadan farklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Resimli öykü kitapları üzerine yalnızca Burnett (1997), tarafından yapılan “Çocuklara dünyayı açmak: Problem çözme stratejileri geliştirme için kitaplardan yararlanmak (Opening the world to children: Using books to develop problem-solving strategies)” isimli araştırmada; çocuk eğitiminde kullanılan 17 çocuk kitabının problem çözme stratejilerini geliştirmedeki etkisi incelenmiştir. Nitel olarak yürütülen bu araştırmada sınıfta yaşanan sorunlar (sıra almak, paylaşmak, vb.), zor konular (şiddet ve taciz), hassas konular (hırsızlık, yalan ve hile) ve barış eğitimi sorunları (başkalarına, mülklerine ve fikirlerine saygı duymak) içeren kitaplar incelenmiştir.

Yurtdışında yürütülmüş olan araştırmalara bakıldığında, Mohr, 1993 yılında, çocuk edebiyatı eserlerinin altında yatan mesajı ve problem çözme bakış açılarını; Banaszak ve Banaszak 1997 yılında çocuklar için bir problem olan *şiddet* ile başa çıkan içeriklere sahip 3.- 12. sınıf çocuklarına hitap eden kitapları incelemiştir.

Türkiye’de çocuk edebiyatı ve problem çözme üstüne yapılan çalışmalarda ise; Turan (2005) sosyalleşme kavramını çeşitli yönleriyle ele alan araştırmasında, çocukların arkadaş bulma konusunda yaşadığı problemleri irdeleyerek çocuk edebiyatı vasıtasıyla bu problemlerle nasıl başa çıkacağını; Yıldırım (2014) okul öncesi Türkçe etkinliklerindeki öykü tamamlama tekniğinin çocuklardaki problem çözme becerisinin gelişimine ne derece etkisi olduğu hakkındaki öğretmen görüşlerini; Ilgın ve Arslan (2012) ilköğretim ikinci sınıf Türkçe dersinde, metinlere dayalı etkinliklerle problem çözme öğretiminin, öğrencilerin problem çözme düzeylerine etkisini incelemiştir. Yukarıdaki çalışmalara bakıldığında okul öncesi çocuklarına yönelik resimli öykü kitaplarında yer verilen problem çözme becerilerine yönelik kapsamlı bir doküman analiz çalışması yapılmadığı görülmektedir. Bu anlamda, bu araştırmanın konu hakkında önemli bir kaynak olacağı düşünülmektedir. Bu araştırmanın aynı zamanda; yayınevlerinin ve çocuklara yönelik kitaplar üreten diğer kuruluşların da faydalanabileceği ve araştırmacıların çalışmalarında kullanabileceği bir kaynak olması bakımından alan yazına önemli katkılarda bulunacağı düşünülmektedir.

Çocuğun bağımsız bir birey olma yolunda ilerleyebilmesi için problem çözme becerilerini doğru şekilde kullanabiliyor olmasının önemi dikkate alındığında resimli öykü kitaplarının bu beceriyi desteklemede kullanılabilecek çok önemli bir araç olduğu ortaya çıkmaktadır. Resimli öykü kitapları; mantıksal düşünmeyi, akıl yürütme ve bağlantı kurmayı, sorgulamayı, mantıksız düşünceyi ayıklamayı, sebep ve sonuç ilişkisi kurmayı, kanıtlara dayandırmayı, karşılaştırma yapmayı, ilgili ve ilgisiz bilgiyi ayırt etmeyi ve yaratıcı

düşünmeyi tetikleyerek çocukta problem çözme becerilerinin gelişimine katkıda bulunur. Ayrıca merak, soru sorma, birlikte çalışma ve bağımsızlık duygularını destekleyen özelliklere sahip resimli öykü kitapları, yine aynı amaca hizmet ederek çocuklardaki problem çözme becerilerinin gelişimini sağlar. Bu nedenler göz önüne alındığında resimli öykü kitaplarında problem çözme becerilerine ne derece yer verildiğinin belirlenmesi, konuya alan uzmanları ve yetkililerin dikkatini çekerek söz konusu becerinin çocuklardaki gelişiminin resimli öykü kitapları aracılığıyla desteklenmesi için uzmanlar ve yetkililer tarafından gerekli değişim ve ilerlemenin yapılmasına ön adım olması anlamında önem taşımaktadır. Unutulmamalıdır ki; çocuklar, bu toplumu inşa edecek olan geleceğin yetişkinleridir. Çocukların; kendini gerçekleştirmiş, bağımsız bir birey olmasını her yönüyle desteklemek, ebeveynlerin ve eğitimcilerin olduğu kadar toplumun da temel görevlerinden biri olmalıdır. Belirtilen bütün bu hususlar dikkate alındığında; araştırmanın bulguları, 3-6 yaş çocuklarına yönelik resimli öykü kitaplarında yer verilen problem çözme becerilerini ele alarak konu hakkındaki farkındalığı artıracak ve konunun önemini vurgulayarak sonraki çalışmalara ışık tutacaktır.

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırma, 2006-2018 yılları arasında Türkiye’de basımı yapılmış 3-6 yaş çocukları için yazılmış, Ankara Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi ile Cebeci Halk Kütüphanesi’nde bulunan problem çözme temasına sahip olan resimli öykü kitaplarıyla sınırlıdır.

Araştırma, konu dahilinde seçilen kitapların basım-yayın haklarına sahip olan yayınevleri ile sınırlıdır.

1.5. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmacının veri toplama aracındaki ifadeler ve kitaplardaki içeriklere karşı nesnel olduğu varsayılmaktadır.

Araştırma kapsamında oluşturulmuş olan kontrol listesinin araştırmacı tarafından dikkatli bir şekilde doldurulduğu varsayılmaktadır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Problem Çözme

2.1.1. Problemin Tanımı

En genel bakışla problem ve problemin üstesinden gelmek, kişiyi daha üretken hale getirerek hayat kalitesini artırmada etkili olan, insan hayatında önemi yadsınamaz bir olgudur. Tanımına bakıldığında; bir kişinin, hedeflenen şeye varmak amacıyla hazırladığı gücün karşısındaki engellere problem denir. İnsan, bir amaca veya anlayışa ulaşmak için çabalarken engellerle karşılaşır ise problem var demektir. Problem, bilinen ya da yeni veyahut belirsiz olan unsurlar barındıran durumlar sonucunda oluşur (Bingham, 2004; Morgan, 1998). Chang, D’Zurilla ve Sanna (2004) problemi, kişinin iç ve dış görevlere tepki vermede güçlük çektiği durumlar olarak tanımlar.

Alanı ve niteliği açısından düşünüldüğünde, ortak görünse dahi problem her şahıs için farklıdır. Çünkü bir gruptaki insanların mevcut problem karşısında aldıkları tavır ve probleme gösterdikleri ilgi çok farklıdır. Yine de tüm problemlerin ortak özelliklerine bakıldığında;

1. Kişinin zihninde neredeyse belli olan bir amaç vardır.
2. Kişi amaca uzanan yolda bir engelle karşılaşır.
3. Kişi amacına ulaşmaya kendini teşvik eden, içsel bir gerginlik duyar (Bingham, 2004).

Adair (2010) problemi, *bir ortamdan veya durumdan, daha çok tercih edilen bir başkasına geçilme esnasında kişinin karşısına çıkan engeller* olarak tanımlarken problem çözmeyi, bu engelleri aşmaya yönelik uygulamalar olarak ifade etmiştir. Alan yazına bakıldığında genele

olarak problem; hedeflenmiş olan neticelerin alınmasına engel olan veya aksatan çözümlenmesi gereken durum olarak da tanımlanır (Aydoğan, 2004, 2012; Dinçer ve Göktaş, 2019; Senemoğlu, 2018; Öğülmüş, 2006; Özdil, 2008).

2.1.2. Problem Çözme

Problem çözmenin, bir insanın ulaşabileceği en yüksek bilişsel kapasite olduğu düşünüldüğünde (Gagne, 1970) *biliş* kelimesinin tanımıyla başlamak, konunun önemini kavramak anlamında önem taşımaktadır. *Biliş*, zihnin *bilmeyi sağlayan içsel süreci ve önemi* anlamına gelir. Esasen *biliş*; katılmayı, hatırlamayı, sembolleştirmeyi, sınıflandırmayı, planlamayı, akıl yürütmeyi, problem çözmeyi, yaratıcılığı ve hayal etmeyi içerir. Hatta bu listeyi insanoğlunun bilişsel süreç içerisinde yapabildiğini gördüğü her şeyi içine alabilecek şekilde genişletmek yerinde olur. Bilişsel güç insanın hayatta kalabilmesi için önemlidir (Berk, 2006).

Problem çözme, hayatın her anında karşılaşılan, oldukça sık kullanılan bilişsel bir beceridir. Arkonaç (1993) problem çözmeyi, *bir hedefi ele geçirmeye yönelik davranış* olarak tarif ederken Ülküer (1988) problem çözmeyi, *kişinin problemi hissedişinden ona çözüm bulana kadar geçirdiği bir düşünce süreci* olarak belirtmektedir.

Problem çözme, bir amaca ulaşmada karşılaşılan zorlukları yenme sürecidir. Bu süreçte organizma, şartlara uyarak ya da engelleri aşarak gerginlikten kurtulmanın ve iç dengeye kavuşmanın yollarını arar. Hayatın canlılığı, her nesli, üstünde çalışılması ve çözülmesi gereken farklı problemlerle buluşturur. Bilinmeyeni keşfetme arzusuna sahip olan insanın düşünce alanını, daha önce bulunmuş olan herhangi bir anlayış ve hayalin ötesine genişletme isteği var oldukça problem çözmenin önüne geçilemez. Problem çözme, öğrenilebilir ve elde edilmesi gerekli olan bir yetenektir. Sürekli olarak geliştirilmesi gereken bu beceri, zaman, çaba, enerji, alıştırma ve yardım gerektirir. Çok yönlü olması nedeniyle reflektif (yaratıcı) düşünceyle beraber iradeyi, zekayı, eylemleri ve duyguları kendinde birleştirir (Aydoğan, 2004; Bingham, 2004).

Doğumdan itibaren gelişen ve büyüyen çocuk, daima öğrenmeye ve ilerlemeye devam ederek yaş ilerledikçe yetişkin bir bireye dönüşür. İnsanoğlu için, küçük yaşlardan itibaren gerçekleştirmesi beklenen tüm gelişim alanlarındaki ilerlemenin yanında problem çözme becerilerinde de ilerleme olması çok önemlidir. Bu mühim meselenin gelişimi için bireye gerekli uyaranların bulunduğu bir çevre olanağı sunmak problem çözmenin gelişiminde

olmazsa olmazdır. Kişinin hâlihazırda etrafında gördüğü problemler karşısında olası çözümleri üretebilir hale gelmesi, uyarıların zenginleştirmenin yanında ona fırsat vermekle mümkündür. Problem çözme gibi çok önemli bir beceriyi bireye kazandırmada bu ortamı sağlamak, öncelik olmalıdır. Ayrıca bireyin problem çözme becerisini kazanması, çevresine uyum sağlamasını da kolaylaştıran bir etmendir. (Dinçer ve Göktaş, 2019; Senemoğlu, 2018).

2.1.3. Problem Çözmenin Önemi

İnsanoğlunun yaşamında mütemadiyen iç içe olduğu *problem çözme*, önemi yadsınamaz bir beceridir. Hatta Adair (2010)'e göre, bir insanın hayatta ihtiyaç duyduğu üç uygulamalı düşünce biçiminden biri *problem çözmedir*. Adair'in bahsettiği diğer iki düşünce biçimi ise, *karar verme* ve *yaratıcı düşüncedir*. Bu üçünün birbiriyle örtüştüğü noktalar olmakla birlikte *problem çözme*yi diğer ikisinden ayıran bir özelliği vardır: *Problem çözmenin amacı genellikle bir çözüm üretme, cevap bulma veya sonuca ulaşmadır* (Adair, 2010).

Kapsamı çok geniş olan problem çözme, günlük yaşamda karşımıza her an çıkabilir. Örneğin; bir doktor, zayıf sol bacağına sahip olan birinin, hastalığının nedenini teşhis etmeye çalıştığında problem çözüyor demektir. *Karar verme* ve *problem çözme*, zihnin belirli türdeki bilgi veya bilgileriyle -mesleki yeterlilik alanlarıyla- o kadar bağlantılıdır ki, bunu soyut olarak düşünmek bile oldukça zordur (Adair, 2010).

Etkili problem çözme becerisinin kapsamı oldukça geniştir. Duyguları ve davranışları etkileyen problem çözme, problemden kaynaklanan gerginliği aşarak kişiyi, problemi çözmeye teşvik eden bir cesaret, istek ve özgüven duygusu kazanmaya yönlendirir. Bu istek, cesaret ve özgüven; gerginlikten kurtularak kişinin memnuniyet duyma, daha rahata kavuşma ve daha güvenli ya da özgür olma umudu ile meydana gelir. Etkili problem çözme aynı zamanda uzmanlık halini almış olan bir düşünce tarzıdır ve normalde pek dikkati çekmeyecek olası çözüm yollarını keşfederek denenmemiş olanı denemeye, göz önünde tutulmamış olanı göz önünde tutmaya ve düşünülmemiş olanı düşünmeye olanak verecek biçimde fikirlerin sistematik olmasını gerektirir. Etkili problem çözme, kişinin zorluklar karşısında geçmiş yaşantıları, duyguları, izlenimleri gerektiğinde birleştirmesini ve fayda sağlayan bir şekle getirerek kullanmasını gerektirir (Bingham, 2004).

Bir başka husus da, ortaya çıkan zorluk çok kısa sürse dahi farklı yönlerinin araştırılması neticesinde problemin çatısı hakkında büyük bir anlayış elde etmenin keşfi; hatta önemli bir

problemden kaynaklanan gerginliğin sarf edilen çaba ve enerjilerin memnuniyet veren bir çözüm yoluna doğru kanalize edilerek biteceğinin bilinmesi, problem çözmenin önemini göstermektedir. Bunlar düşünüldüğünde çocuklar, bu önemli süreci çözümleyerek uygulamaya ve hissetmeye, ihtiyaç duydukları çözümler hakkında bilinçli olmaya muhtaçtır (Bingham, 2004).

2.1.4. Okul Öncesi Dönemde Problem Çözme Becerilerinin Gelişimi

Bilgiyi oluşturmada, problemler üzerine fikir yürütmede ve sonuçları biçimlendirmede kullanılan düşünme becerileri, bilimsel süreç becerilerindendir. Bilim insanlarının sıklıkla kullandığı bu önemli beceriyi çocuklara erken yaşta kazandırmak, onların kendi dünyalarını anlamalarına ve öğrenmelerinin daha kalıcı olmasına yardımcı olmaktadır (Dinçer ve Göktaş, 2019; Kuru, 2015).

Problem çözme esnasında kişi, farkında olsun ya da olmasın, disiplinler arası çalışır. Çocuklar bilişsel olarak akıl yürütme yapmadan önce duyuları aracılığıyla keşfederler. Dil becerisini kullanarak etkileşimle cevap aramaya çalışırlar. Tüm bu süreçte sosyal olarak etkileşime geçer ve sonuçta sosyal olarak kabul görmeye ihtiyaç duyarlar.

Okul döneminde çocuk, problemi çözmek kadar tanımayı da öğrenir, çünkü çocuklar çoğu zaman problemi tanımak için yardıma gereksinim duyar. Arkadaş grubundaki öğrenme ve yaşama çabalarına dair örnekleri gören çocuğun, diğer insanların kendi deneyiminden farklı deneyimler yaşadığını fark etmesiyle ufku genişler (Adair, 2010; Bingham, 2004).

Problem çözme becerilerinin yaşlara göre nasıl geliştiğini görmek için Piaget'in bilişsel gelişim kuramına ve Vygotsky'nin sosyokültürel kuramına değinmek gerekir. Piaget tarafından zihindeki yapısal değişikliklerin ilerlemesi olarak tanımlanan bilişsel gelişimde, içsel, formal ve kendi kendini yapılandıran bir süreç vurgulanmaktadır. Zihnine ne alırsa alsın çocuk, onları organize etmeye doğuştan yatkındır. Piaget, bu yüzden, bilişsel gelişimin yaşa ve deneyimlere bağlı olarak geliştiğini açıklamıştır. Piaget'e göre bilişsel gelişimi yapılandıran dört dönemin her birinin tipik ve kritik bazı gelişim özellikleri mevcuttur. Ona göre; dönemlerin ilerlemesi sonucu çocuklarda, bilişsel gelişim ve yapısal değişiklikler anlamında kayda değer boyutta ilerlemeler gerçekleşmekte, çocukların kavrama ve problem çözme yeteneklerinde niteliksel gelişmeler gözlenmektedir (Taşkın, 2018). Vygotsky'ye göre ise; ana babalar, kardeşler, arkadaşlar ve öğretmenler gibi çocukların sosyal yaşamda her zaman bir arada olacakları eğiticiler, onlara kendi başlarına giyinmekten, mantıksal akıl

yürütmeye ilişkin karmaşık problemleri nasıl çözeceklerine kadar her şeyi öğrenmelerine yardımcı olurlar. Bir başka deyişle problem çözme yalnızca bireysel olarak yürütülen bir bilişsel süreç değil, aynı zamanda sosyal bir süreçtir (Öncü, 1999).

Yaşlara göre problem çözme becerilerinin gelişimi belli bir sırayı takip eder. Bebek doğumundan itibaren ihtiyaçlarını ağlayarak ifade ederek çözüm beklerken zaman içerisinde hareketlenerek kendi yapabildiklerini keşfeder. Böylece; neden-sonuç ilişkisini anlamaya başlar. İlk yılın sonunda nesnelerin aynı kaldığını ve gözden uzaktayken bile var olmaya devam ettiğini fark eden bebek, gelişen hafızasıyla birlikte problem çözmek için *araçlar* kullanması gerektiğini fark eder. 18. aydan sonra ise; geçmiş deneyimleri vasıtasıyla planlar yapmaya başlar. Sosyal ve duygusal gelişim ile dil ve düşünme becerileri, çocuk büyüdükçe gelişir. İki yaşındaki çocuklar problemleri çözmek için sıra ve sırayı kullanma becerisine sahip olurlar. Üç yaşındaki çocuklar problem çözme becerilerini deneme yanılma yoluyla geliştirirler. Bir yetişkin tarafından destek verildiğinde ise daha yüksek bir problem çözme düzeyine yükselmeleri için teşvik edilebilirler. Üç ve dört yaşlarında, düşüncelerini ve problem çözme süreçlerini, anlık hareketlerine ve algılarına dayandırır. Dört yaşında olayları başkalarının bakış açısından görmeye başlar ve problem çözme yolunda iş birliği içinde çalışmaya daha istekli olurlar. Artan kelime dağarcığıyla birlikte, çocuk problem çözme aracı olarak dili ve malzemeleri kullanmaya başlar. Beş ve altı yaşındaki çocuklar, çevrelerinde gözlemlediklerini uygulayarak sorunları çözmeye başlar. Sözel yetenekleri, problem çözme tekniklerini birbirleriyle iletişim kurmalarına ve paylaşımlarına olanak tanır. Doğumundan itibaren sorunlarla karşılaşan ve deneyerek onlara çözümler bulan çocuk, artık soyut düşünebilir düzeye gelmeye başlamıştır. Problemlerle karşılaşmasa dahi çözüm geliştirebilmesi muhtemeldir. Örneğin; bir öyküde karakterlerin yaşadığı sorunları düşünebilir ve onlara farklı çözümler üretebilir. Ancak çözümlerini uygulamalı bir şekilde denemesi gerekir. Sözü geçen soyut düşünme yeteneği, sonraki birkaç yıl içinde gelişecek olan bir beceridir (Miller, Church ve Poole, 2004).

Bir soru üzerinde düşünmek ve kullanışlı bir cevap bulmak için *akıl yürütme* kullanılır (Arkonaç, 1993; National Council of Teachers of Mathematics [NTCM], 2000). Problem çözme esnasında çocuklar, tümevarımlı akıl yürütme becerilerini aktif şekilde kullanırlar ve problemleri tartışırken kendi mevcut bilgilerinden ve deneyimlerinden yola çıkarlar. Bu beceriler ise; 5-6 yaşlarından itibaren gelişmeye başlar ve yaş ilerledikçe, soyut düşünebilme yeteneğinin artmasıyla beraber gelişir (Aydoğan, 2012; Miller, Church ve Poole, 2004).

Problem çözenin kapsamı araştırıldığında, bireyin takip ettiği süreç içerisinde farklı problem çözme yaklaşımları kullandığı görülmektedir.

2.1.5. Problem Çözme Yaklaşımları

Problem çözme yaklaşımları Aydoğan (2012) tarafından, *içgüdüler yoluyla problem çözme*, *deneme yanılma yoluyla problem çözme*, *kavrama yoluyla problem çözme* ve *hazır modellerle problem çözme* olarak dört kategoriye ayrılarak açıklanmıştır.

İçgüdüler yoluyla problem çözme, doğuştan gelen ve öğretme yoluyla fazla değiştirilmemiş davranışlar olan *içgüdüler* vasıtasıyla problemlerin çözülmesi yöntemidir. Daha çok hayvanlarda görülmekle beraber bebeklerde yetişkin bireylere göre daha sık rastlanır (Zembat ve Unutkan, 2005).

Deneme yanılma yoluyla problem çözme, organizmanın amacına ulaşmak için çeşitli yöntemler denediği ve bu şekilde sonuca ulaştığı problem çözme yaklaşımıdır. Birey bu yaklaşımda, doğru yöntemi bulduğunda diğerlerini denemeyi bırakır ve sonraki süreçte çözüme ulaştıran yöntemle devam eder (Senemoğlu, 2018; Zembat ve Unutkan, 2005).

Kavrama yoluyla problem çözme hakkında, bilişsel alan kuramcılarından Bruner ve Ausubel, *kavrama* ve *anlamanın* önemine dikkat çekmiştir. Bireyin geçmiş yaşantılarıyla ilgili olan problem çözmede, bilişsel yapının iki kavramı olan *kavrama* ve *anlamanın* önemli bir rol oynadığına değinmiştir (Akt. Aydoğan, 2012). Arkonaç (1993), *içgörü (kavrama) yoluyla problem çözenin hedefe yönlendirme, alt hedefin ayrışması ve işlem seçimi* olmak üzere üç özelliğinden söz etmiştir. *Hedefe yönlendirmede* davranış açıkça bir hedefe doğru düzenlenir. *Alt hedefin ayrışmasında* problem çözümünün niteliği alt hedefler ve alt görevlere ayrışmasıdır. *İşlem seçimi* ise, hedefi ele geçirmeyi başaran faaliyetlerin art arda getirilmesinden ortaya çıkar.

Hazır modellerle problem çözmede birey, daha önce öğrendiği çözüm yollarını uzun süreli belleğinde bir model olarak örgütler. İhtiyaç duyduğu benzer bir durum yaşarsa bu modele uygun şekilde hareket eder. Bireylerin belleğindeki hazır çözüm yolları arttıkça problemleri kolay ve hızlı çözmesi olası hale gelir (Akt. Aydoğan, 2012). Diğer üçüyle birlikte bu yaklaşımın da kitaplarda karakterler tarafından kullanılma düzeyinin araştırıldığı söz konusu çalışmanın temelinde olan amaç, buradaki modelleme amacıyla benzer özellikler taşımaktadır.

2.1.6. Problem Çözme Türleri

Çocuklar, zaman zaman aldıkları önlemlerin niteliğini anlayarak onların, çözmeye çalıştıkları problemle ne kadar yakından ilgili olduğunu görmeye ihtiyaç duyar. Süreç tam anlamıyla tanınmadığında ve bu süreç hakkında bilgi edinilmediğinde, problem çözme konusunda pek az güvenilir ve düzenli bir gelişme mümkün olur. Bu nedenle çocukların, çok çeşitli problemler olduğunu bilip karşılaşılan problemin türünü tanıyabilmeleri çok önemlidir. Bazı problemler aniden ortaya çıkıp hemen anlaşılırken bazıları, sanki düşünce ve gündelik yaşamla ilgili olağan durumlar arasından yavaşça ve adım adım gün yüzüne çıkar. Bir kısmı da, özellikle şaşırtıcı, belirsiz durum veya duygular neticesinde meydana gelir ve gün yüzüne çıkabilmek için bir araştırma dönemine ihtiyaç gösterir. Bir öbek şeklinde görülen problemlerin türü üstüne bilgi edinmek, günlük yaşamın fark edilmeyen yönüne karşı çocukta büyük bir ilginin uyanmasına neden olur ve bu yönlerle ilgili çocuğa anlayış kazandırır. Bu durumda, çocuğun bilgi ve anlayış bakımından deneyimleri artmış, çocuk o zamana kadar araştırılmamış olan alanları tanımış olur (Bingham, 2004).

Alan yazına bakıldığında; karşılaşılan problemin, türüne göre farklı özellikler barındırdığı görülmektedir. Bullock (1988) bunları; *mental*, *mantıksal*, *sosyal* ve *mekanik* olarak belirtirken Pretz, Naples ve Sternberg (2003), problem çözme esnasında kullanılan problem türlerini; *iyi tanımlanmış (well defined problems)* ya da *zayıf tanımlanmış problemler (ill defined problems)* olarak ikiye ayırmıştır.

İyi tanımlanmış problemlerde doğru yanıtı ulaşmak için uygulanacak olan prosedürler daha net ve açıktır. Matematiksel hesaplamalar içeren problemler bunlara örnektir.

Zayıf tanımlanmış problemlerde ise, herkesin hemfikir olduğu, net ve açık doğru bir prosedür yoktur. Çözüme giden yol genellikle belirsizdir ve kişiden kişiye değişir. Kişilerarası sorunları çözmek bunlara örnektir (Pretz, Naples ve Sternberg, 2003; Soylu ve Pala, 2018).

Senemoğlu (2018), problem çözmenin iki türü olduğu söyleyerek bunların iki önemli farklılığı olduğundan bahseder. Bunlardan birincisinin *tek boyutlu problemler* olduğundan; matematik, fizik, kimya vb. konu alanlarındaki problemlerin çoğunluğunun bu türe ait olduğundan söz eder. İkinci problem türünün, çok yönlü düşünmeyi gerektiren *çok boyutlu problemler* olduğunu aktarır. Bu problem türünde çözüme götüren tek bir yol yoktur. Bu tür problem çözmeye yaratıcı problem çözme de denilmektedir. Batıgün Durak (2000), klinik psikoloji ve danışma psikolojisinde problem çözme teriminin; *hayatta karşılaşılan güçlükler* olarak bahsedildiğinden söz ederek problem çözmenin; *sosyal problem çözme, kişilerarası*

problem çözme, kişilerarası bilişsel problem çözme, kişisel problem çözme ve uygulamalı problem çözme gibi kategorilere ayrıldığını belirtir. *Kişilerarası problem çözme* teriminin yerine bazı araştırmacılar (Dinçer, Baş, Teke, Aydın, İpek ve Göktaş, 2019; Shure, 2000) *sosyal problem çözme* terimini de kullanmıştır. Esasında *kişilerarası problem çözme, sosyal problem çözmenin* çeşitlerinden biri olarak ele alınmıştır. *Sosyal problem çözmenin* diğer üç türü ise; *bireysel olmayan problem çözme, kişisel/işsel problem çözme* ile *toplumsal ve toplulukla ilgili problem çözmedir* (Chang, D’Zurilla ve Sanna, 2004).

Birçok kaynakta (Arkonaç, 1993; Aydoğan 2012; Senemoğlu 2018) *yaratıcı problem çözmeden* de bahsedilmektedir. Üst düzey düşünme becerilerini içeren *yaratıcı problem çözme* becerisi de farklı bir tür olarak ele alınabilir. *Yaratıcı problem çözmenin* eğitim alanında, yurt içinde ve yurt dışında birçok çalışmaya konu olduğu (Aslan, Aktan ve Kamaraj, 1997; Bahatheg, 2011; Demirci, 2014; Eng, 2012; Karabey, 2010; Yıldırım ve Akman, 2020) görülmektedir. Özellikle *zayıf tanımlanmış problemlerde* karşılaşılmaması oldukça mümkün olan *yaratıcı problem çözme* süreci, problem çözme sürecinden farklı olarak daha ayrıntılı planlama, tekrar tekrar başa dönüp değerlendirme yapma ve farklı olanı bulma çabasını içermektedir. *Yaratıcı problem çözme*, daha çok üstün yetenekli çocuklarla, ilk ve ortaokul düzeyindeki çocuklarla çalışılmakla beraber, okul öncesi dönemde de *yaratıcı problem çözme* uygulamalarına benzeyen bazı çalışmalara rastlanmaktadır (Yıldırım ve Akman, 2020).

2.1.7. Problem Çözme Stratejileri

Problem çözmede temel amaç, çözüme ulaşmaktır. Bazı problemlerin –örneğin, matematik problemleri- yanıtı bellidir. Bu problemlerde kesin çözüme ya da doğru cevaplara ulaşmak için belli stratejiler kullanmak gerekir. Ancak çözümleri kesin olmayan problemlerin tek doğru cevabı olmadığı için, bu problemlerin çözümünde disiplinler arası bilgi, çok yönlü düşünme ve üretkenlik gerekir (Senemoğlu, 2018).

Alan yazın incelendiğinde, problem çözme aşamalarında da bahsedilen bazı *problem çözme stratejilerinin* bulunduğu görülmektedir. *İyi tanımlanmış problemlerde* açık bir çözüm yolu olmasına rağmen *zayıf tanımlanmış problemlerde* açık bir çözüm yolu bulunmaz. Bu tarz problemlerde *ne kadar yaygın, hedef nedir* gibi soruların içeriğini tanımlamak gerekir. Bu problemlerde kullanılan bazı stratejiler; *Kaçınma-inkar, pasif bağımlılık, planlı problem çözme ve bilişsel analizdir* (Pretz, Naples ve Sternberg, 2003). *Kaçınma-inkarda* kişi,

problemlere çözüm bulmak yerine onlardan kaçır ve sorunları kabullenmek istemez; *pasif bağımlılıkta* kişi, sorunları başkasının çözmesini bekler ve kendisi problemi çözme konusunda çaba sarf etmez; *planlı problem çözmede* kişi, sorunlarını çözmede planlı bir şekilde hareket ederek sonuca ulaşmaya çalışır; *bilişsel analizde* ise kişi, üst bilişsel fonksiyonlarla analiz yaparak çözüme ulaşmaya çalışır (Coats, Hoppmann ve Scott, 2014).

Chang, D’Zurilla ve Sanna (2004) ise; *sosyal problem çözme* stilleri olarak; *rasyonel problem çözme*, *dürtüsel (dikkatsiz) problem çözme* ve *kaçınma* olarak üç farklı problem çözme tarzından bahsetmiştir. Rasyonel *problem çözmede* kişi, gerçekçi bir şekilde hareket ederek aşamaları büyük ölçüde takip ederek problemi çözmeye yoğunlaşır; *dürtüsel (dikkatsiz) problem çözmede* kişi, aklına ilk gelen problem çözme tekniğini, yarım yamalak bir şekilde uygular; *kaçınmada* ise kişi, problemi çözme için herhangi bir çaba sarf etmek yerine problemin kendiliğinden çözülmesini bekler (Chang, D’Zurilla ve Sanna, 2004).

2.1.8. Problem Çözme Yolları

Banks (2018), problem çözme yollarını; *bağımsız problem çözme*, *yetişkin yardımıyla problem çözme*, *akran iş birliğiyle problem çözme* ve *bir araç vasıtasıyla problem çözme* olmak üzere dörde ayırmıştır.

Bağımsız problem çözmede kişi, yardım almadan, kendi başına problemi çözmeye çalışır. Eğitimin hedeflerinden biri olan kişiyi bağımsız bir bireye dönüştürme gayesini destekleyen bu problem çözme yolunu kullanabilmek, çocukların hayatında oldukça elzemdir.

Yetişkin yardımıyla problem çözmede çocuk, bir yetişkinin desteğiyle problemi çözmek için çabalar. Bu yolla çocuk, yetişkini model alır ancak kendi çabası daha arka planda kalacağı için problem çözme becerilerini desteklenmede bu yol, yetersiz kalır.

Akran iş birliğiyle problem çözmede çocuk, yaşlılarından biri ile ortak bir şekilde çözüme ulaşmaya çalışır. Böylece, iş birliği içinde hareket ederek çözüme ulaşmış olur.

Bir araç vasıtasıyla problem çözmede ise kişi, sorununu çözmede yardımcı olabilecek araç gereçleri kullanarak problemi çözer. Örneğin, arabanın altına kaçır topu uzun bir çubuk kullanarak çıkartır (Banks, 2018).

2.1.9. Problem Çözme Aşamaları

Temelleri çocukluk yıllarında atılan problem çözme sürecinde kişinin, bilinçli ya da bilinç dışı olarak takip ettiği bazı aşamalar vardır. Bu aşamalar, farklı kaynaklarda farklı şekillerde ele alınmaktadır. Britz (1993) ve Copley (2000) bu aşamaları; *problemi tanımlama*, *bir stratejiye karar verme*, *problemi çözmek için karar verilen stratejiyi uygulama ve kontrol etme (tekrar gözden geçirme)* olarak sıralar. Morgan (1998), *Hazırlık (Preparation)*, *Kuluçka (Incubation)*, *Kavrayış ya da Aydınlanma (Insight or Illumination)*, *Değerlendirme ve Düzeltme (Evaluation and Revision)* olarak dört aşamadan bahseder. Senemoğlu (2018) bunları, *problem çözme basamakları* şeklinde ifade eder ve *problemi anlama*, *çözüm için plan yapma*, *planı uygulama ve sonuçları değerlendirme* olarak sıralar. Söz konusu araştırmada bu aşamalar, literatür taraması ve incelenmiş olan kitaplar çerçevesinde şekillendirilerek uzman görüşü ile desteklenerek beş başlıkta ele alınmıştır; *problem durumu*, *problem durumu araştırma*, *alternatif çözüm yollarını deneme*, *problemin çözülmesi ve çözüm yollarının değerlendirilmesi*.

- *Problem durumu*: “Problem tam olarak nedir?” Öncelikle cevaplanması gereken soruyu çocukların tanımlayabilmesi gerekir. Eğer çocuklar problemi kendi kelimeleriyle ortaya koyabiliyorlarsa problemi anladıklarını söylelenebilir.
- *Problem durumu araştırma*: Problem tanımlandıktan sonra problemle ilgili önemsiz ve ilgisiz bilgiyi ayırmak, problemi çözmeden önce varsa açıklanması gereken bir bilginin eksik olup olmama durumunu keşfetmek gerekir. Çocuklara, problemi daha küçük parçalara bölerek her parçayı bir sonraki aşamaya geçmeden evvel anlamlandırma becerisi kazandırılmalıdır.
- *Alternatif çözüm yollarını deneme*: Kimi problemler için birden fazla çözüm yolu üretmek gerekebilir. Aynı şekilde, çocuklar bir problem için işe yarayan farklı çözümlere de ihtiyaç duyabilir. Belli yöntemler belli türde problemlerle iyi bir şekilde çözülebilirken, başka çocuklar farklı yöntemler kullanma ihtiyacı hissedebilir. Kimi zaman seçilen yöntemin onları çözüme götürmediği anlaşılır. Bunun karşılaştıkları takdirde alternatif bir çözüm yolu denemeleri gerekir. Çözüm bulma yolunda işlerine yarayacak olan yöntemi kullanmaları uygundur. Bu nedenle, çocukların birden çok alternatif geliştirmelerini sağlamak yerinde olacaktır.

- *Problemin çözülmesi:* Çocuklar hangi yolu seçtilerse onu kullanarak problem üstünde çalışır. Bu süreç boyunca nerede oldukları ve işin kalan kısmını görebilmeleri için yapmakta oldukları şeyleri kayıt altına almaları önemlidir.
- *Çözümün değerlendirilmesi:* Çocuklar probleme çözüm buldukları takdirde, bu çözümün probleme bütün koşullarda uyup uymadığını görmek için problemi tekrar gözden geçirmeleri gerekir. Bulunan çözümlerin mantıklı ve kabul edilebilir olması gerekir (Aydoğan, 2004; Bransford ve Stein, 1993; Copley, 2000; Senemoğlu, 2018).

Bu aşamaları içeren düşünce süreci, çocuk için oldukça karmaşıktır. Çocuğun, tam bir problem çözme becerisi kazanabilmesi için her bir basamakta tek tek etkin olması, ustalaşması gerekir. Bu becerilerin çocuklara kazandırmasında öğretmen ve ana-babaların, yani yetişkinlerin rehberliği çok önemlidir (Ülküer, 1988). Uzmanlar problem çözmenin karmaşık bir süreç olduğundan söz ederek bunları, yukarıda belirtildiği şekilde, çeşitli aşamalara bölmeyi uygun görmektedirler. Böylece hem problem çözmeyi öğretme hem de problem çözmeyi öğrenme kolaylaşmaktadır (Senemoğlu, 2018).

2.2. Problem Çözme Becerisini Destekleyen Çocuk Edebiyatı

2.2.1. Çocuk Edebiyatının Önemi

Hayatın her anında olduğu gibi yaşamın en verimli yılları olan okul öncesi dönemde de iletişim ve sosyal etkileşim öncelikle kazanılması gereken beceriler arasındadır. Bu sosyal bağlantıyı sağlamada, bebeklikten itibaren gelişen en temel becerilerden biri kendini ifade etme becerisidir. Bu beceriyi kazandırabilmek için de, çocukta bilişsel ve dil gelişimini desteklemek önceliklidir. Çocukların bilişsel ve dil gelişimini destekleyen nitelikli bir çevre sunma konusunda en büyük görev ebeveyn ve eğitimcilere düşmektedir (Berk, 2006; Bredekamp, 2017; Mathieson, 2005).

Türkçe etkinliği çocukların Türkçeyi doğru ve güzel konuşmalarını sağlamak, onların sözcük dağarcıklarını geliştirerek iletişim becerilerini artırmak, farklı sözdizimsel yapıları anlamalarını ve kullanmalarını sağlamak, dinleme becerileri kazanmalarını sağlamak, duygu ve düşüncelerini sözel ve sözel olmayan yollarla ifade etmelerinin yolunu açmak, ses tonlarını ayarlamalarını ve sözcükleri doğru üretmelerini sağlamak ve kitaplara karşı olumlu tutum geliştirmelerini destekleyerek onlara kitap sevgisini aşılamak gibi amaçlara sahip olan

etkinliktir (MEB, 2013). Bu etkinlikler vasıtasıyla, çocuk-çocuk ve yetişkin-çocuk arasındaki sözel ve sözel olmayan dil ve iletişim becerileri desteklenerek çocukların, erken okuryazarlık becerileri kazanmaları sağlanır. Böylece çocuklar, gelecekteki okuma yazma sürecini kolaylaştırmak ve okul başarısını artırmak için önemli bir yol kat etmiş olurlar. Bu kapsamda seçilmiş olan etkinliklerin de; örneklerle çeşitlendirilmesi, yorumlara ve farklı çıkarımlara olanak sağlaması, ilk elden deneyim kazanmanın ve yaparak-yaşayarak öğrenmenin desteklenmesi anlamında kalem-kağıda dayalı becerilerden çok daha fazla önem taşıdığı unutulmaması gereken bir gerçektir (Bredenkamp, 2017).

Bu etkinliklerin desteklenmesinde en önemli kaynak olan çocuk edebiyatı, çocuklara öğretilen birçok maddi gerçeklerden farklı olarak hisler ve hayatın niteliği ile ilgilidir. Edebiyat ile sağlanan eğitim yalnızca beyne değil kalbe de yöneliktir. Çocuk edebiyatının sağladığı görünür ve görünmez faydalar oldukça fazladır. Edebiyat çocuklara, zaman ve mekândan bağımsız olarak, diğer bireylerin hayat deneyimleri hakkında bilgiler verir. Böylece, çocuklar diğer insanların yaşamları hakkında fikir sahibi olur, farklı rolleri deneme olanağı bulur ve etrafındaki insanları daha iyi anlar. Bunun neticesinde çocukların algıları gelişir; bir hikâyeyi diğeriyle kıyaslayan çocuk toplumda yaygın olan insan ilişkilerini anlama fırsatı bulmuş olur. Güzel deneyimlerin yanında kötü ve üzüntü verici olayları da kitaplar aracılığıyla çocuğun fark etmesine katkıda bulunur (Çakmak Güleç ve Geçgel, 2017; Güzelyurt ve Saraç, 2018; Veziroğlu ve Gönen, 2013).

2.2.2. Okul Öncesi Çocuk Edebiyatı Türleri

Çocuk edebiyatının farklı türleri vardır. Okul öncesi çocukları için yazılmış olan kitaplar; tekerleme ve şiir kitapları, alfabe kitapları, sayı kitapları, kavram kitapları, yazısız kitaplar, okumaya başlama kitapları ve resimli öykü kitapları olarak sınıflandırılmaktadır (Avcı, Koran Güner ve Dilek, 2016; Çakmak Güleç ve Geçgel, 2017).

2.2.2.1. Tekerleme ve Şiir Kitapları

Henüz okuma bilmeyen okul öncesi çocukları için hazırlanan bu kitaplar, içerisinde basit şiirler veya parmak oyunları ile tekerlemelerin olduğu mizahi grafik ve temaya sahip, bol miktarda resim içeren eserlerdir. Şiire karşı küçük yaşlardan itibaren sempati beslemeyi hedefleyen bu kitaplarda şiirin ruh hali de yansıtılmalı, bu resimlerle de pekiştirilmelidir (Avcı, Koran Güner ve Dilek, 2016; Çakmak Güleç ve Geçgel, 2017).

2.2.2.2. Alfabe Kitapları

Alfabe kitapları genellikle; eğlence ile öğrenimi birleştirmeyi hedeflediği için hem bilgisel hem estetik olmalıdır. Çocuklara alfabe öğretimini basitleştirme gayesi taşıyan türlerinin tanında ABC kitapları olarak da geçen türleri de vardır (Çakmak Güleç ve Geçgel, 2017). Bunların renkleri parlak, kalın çizgilerin sınırlar oluşturduğu, resimlerinde evdeki eşyaları, bireyleri ve ağaç, çiçek, hayvan gibi çevredeki doğal öğeleri tanıtan, metin olarak sadece bu nesnelerin isimlerinin yazılı olduğu ya da yazısız olan karton sayfalı kitaplardır. Çocuk bu kitaplarla yakın çevresine ait nesneler aracılığıyla dünyayı tanıma fırsatı bulur. (Ural, 2013).

2.2.2.3. Sayı Kitapları

Genellikle 1’den 10’a kadar olan sayıları basitçe anlatan kitaplar bu kategoridedir. Genellikle sayıları tanıtmak amacıyla bir hikâye anlatılır veya çeşitli şekiller / durumlar kullanılır. Kavram kitapları olarak da kullanılabilen sayı kitaplarında sıklıkla küme, boyut gibi matematiksel kavramlarla karşılaşır. Bu kitaplarda yer alan sayılar açıkça tanıtılmalı, çocuklar tarafından anlaşılması kolay olmalıdır (Çakmak Güleç ve Geçgel, 2017).

2.2.2.4. Kavram Kitapları

Yaş grubu olarak 2-4 yaş arasına hitap eden özel kavram kitapları ile çocuk renkleri, şekilleri, mevsimleri, sayıları, uzaklık ve zaman gibi kavramları öğrenir. Sıralama, eşleştirme gibi becerileri de kazandıran bu kitapların resimleri basit, renkli ve eğlencelidir. Bu sayede çocuk başarıma duygusunu tatmış olur (Ural, 2013).

2.2.2.5. Yazısız Kitaplar

İçerisinde metin olmayan, yalnızca resimler bulunan ya da öykünün başında çok kısa bir cümle bulunan devamında resimlerle anlatımın sürdüğü kitaplardır. Okuyucuya tahmin etme becerisi kazandırmayı hedefleyen kitaplar, realizmin giderek arttığı günümüz dünyasındaki çocukların hayal gücünü ve yaratıcı dil becerilerini geliştirmede yardımcı kaynaklardır (Çakmak Güleç ve Geçgel, 2017).

2.2.2.6. Okumaya Başlama Kitapları

Çocukların ilk okuma becerilerini pekiştirmek amacıyla hazırlanmış kelime tekrarlarını çokça barındıran, hikâye özelliği taşıyan kitaplardır. Yazıların büyük ve açık olduğu, kelimeler arası boşlukların uygun olduğu bu kitapların çocuklar için sıkıcı olmaması için metin kısa tutulmalıdır (Çakmak Güleç ve Geçgel, 2017).

2.2.2.7. Resimli Öykü Kitapları

Yazılı edebiyat çocuklar için tam anlamıyla resimli öykü kitaplarıyla başlar. Bu eserlerde, dil ile sanatı birleştirerek güzel duygu ve düşünceleri anlatan güzel yazı ve söz sanatı olan edebiyata, bir de resim eklenerek bütün hale gelir. Başı ve sonu olan bir öyküyü içerisinde barındıran resimli öykü kitaplarında, konu, dilin kullanımı ve karakterlerin özellikleri gibi unsurlar bulunur. Duygusal ve zihinsel yolculuklara çıkan çocuk, insanı, yaşama dair gerçekleri ve bunlar aracılığıyla kendini tanımaya başlayarak bir tür yaşam eğitimi alır (Sever, 2015; Ural, 2013). Araştırmalara göre; küçük yaşlarda kitapla tanışan çocuk ileriki dönemde öğreneceği her beceriyi özellikle de okuma becerisini daha hızlı kazanacağı ortaya konmuştur (Alkan Ersoy ve Bayraktar; 2016; Erdem vd., 2017; Güzelyurt ve Saraç, 2018; Sever, 2015; Ural, 2013). Kendisine okunan kitabı dinlerken çocuğun, işitme duyusu gelişir, sözcük dağarcığı zenginleşir ve dil gelişimi hızlanır.

2.3. Resimli Öykü Kitaplarının Özellikleri

Resimli öykü kitabını eline alan çocuk, hem içerik anlamında hem de fiziksel anlamda ayrıntısıyla inceleyerek bir fikir edinir. Çocuğun edindiği bu fikrin olumlu yönde olması için resimli öykü kitaplarında aranması gereken fiziksel ve içeriksel özellikler vardır (Güzelyurt ve Saraç, 2018; İnce Samur, 2016; Sever, 2015; Şimşek, 2012). Bu özellikler iki ayrı başlık halinde ele alınmıştır.

2.3.1. Fiziksel Özellikler

Resimli öykü kitaplarında bulunması gereken fiziksel özellikler resimleme, metin tasarımı, kapak, boyut ve cilt tasarımı ile sayfa ve yazı tasarımı olarak sınıflandırılır (Güzelyurt ve Saraç, 2018; Sever, 2015; Şimşek, 2012).

Resimli öykü kitaplarındaki resimler, kesinlikle bir dekor olarak düşünülmemeli, resimler çizilirken metindeki konu, durum ve düşünceleri açıklığa kavuşturmak ve tamamlamak hedeflenmelidir. Resimlere bakan çocuk kitaptaki öyküyü, resimler vasıtasıyla da çözümleyebilmeli; resimler çocuklara okuma alışkanlığı kazandırabilmelidir. Temel okuryazarlık becerisinin ilk basamağı olan resimli öykü kitaplarının görselleri aynı zamanda, çocuğun yaratıcılığını da geliştirebilecek potansiyele sahiptir (Şimşek, 2012).

Resimli öykü kitabının nitelikli hale gelmesini sağlayan özelliklerin başında tasarım gelir, kitaba ait görseller çok iyi olsa dahi metinlerle bir bütünlük sağlanmıyorsa kitap, çocukların ilgisini çekmede ve okuma arzusu sağlamada yetersiz kalacaktır. Metni resim içinde seçmeyi zorlaştıran bir tasarım okuyucuyu yorar, okurun ilgisini dağıtır. Bu nedenle resim, metnin okunmasını güçleştirecek öğeler içermemelidir (Sever, 2015; Şimşek, 2012).

Kitapta çocukların ilk ilgisini çeken kapakta uygun görseller uygun renklerle resmedilmiş, içeriğe dair fikir veren bir yapıda olmalıdır. Özellikle okul öncesi dönem çocukları düşünüldüğünde çocuklarda okuma isteğini uyandıran bir kapak tasarımı büyük önem taşımaktadır (Güzelyurt ve Saraç, 2018; Şimşek, 2012).

Boyut konusunda ise; sürekli aynı boyuta sahip olan kitaplar yerine farklı boyutta, hacim ve kalınlıktaki kitapları tercih etmek okul öncesi dönem çocuklarının kitap sevgisinin perçinlenmesini sağlar. Resimli öykü kitapları, çocuk açtığında kucak boyunu aşmayan, normal aralıklı bir kitap rafına rahatça sığabilecek özellikte olmalıdır (İnce Samur, 2016; Şimşek, 2012).

Ciltlemede kullanılan kağıdın ve mürekkebin kalitesi bir diğer önemli husustur. Ciltlenme şeklinin iyi olması kitabın uzun ömürlü olmasında da önemlidir. Çocuk tarafından kullanılacak olan kitabın yıpranma olasılığı dikkate alınarak iyi bir ciltleme yapılmalıdır (İnce Samur, 2016; Şimşek, 2012).

Metin ve resimler sayfa üzerine konumlandırılırken alt-üst ve sağ-sol kenarlardaki, satırlar ve harfler arasındaki boşluklara özellikle dikkat edilmesi gerekir. Yazı büyüklüğü ve yazı karakterleri okunaklı olacak şekilde seçilmelidir (Güzelyurt ve Saraç, 2018; Şimşek, 2012).

2.3.2. İçerik Özellikleri

Alkan Ersoy ve Bayraktar (2016), resimli öykü kitaplarında bulunması gereken içerik özellikleri; tema, konu, kahramanlar ve dil ve anlatım olarak sınıflandırmıştır (Alkan Ersoy ve Bayraktar, 2016; Güzelyurt ve Saraç, 2018; Sever, 2015).

Tema kitabın temelini oluşturan genel taslak ve hikâyede gizli olan temel düşüncedir. Aile, arkadaşlık, bağımsızlık gibi değerleri barındırabilir. Nitelikli kitaplarda temanın altındaki fikir önemlidir. Planlanan olayın ötesinde tema, hikâyeye boyut kazandırmalı, kolay anlaşılır olmalıdır (Alkan Ersoy ve Bayraktar, 2016; Sever, 2015).

Konu, üstüne söz söylenen, yazı yazılan, eser meydana getirilen düşünce, olay veya durumdur. Çocuklara özgü yayınlarda işlenen konular genellikle eğlendirici ve dinlendirici olmalı; ciddi, komik veya hayal ürünü içermesi beklenmelidir. Konu seçildikten sonra ne yazılacağından ziyade nasıl yazılacağı önemlidir. Çocuğa uygun her konu seçilip çocuğa göre işlenebilir (Alkan Ersoy ve Bayraktar, 2016).

Hikâyede başından olaylar geçen kişilere “Kahraman” denir. Kahraman, sözcüklerden hariç bir karakter ortaya çıkarma işidir. Temayı yakalamayı güçleştirmemek adına çocuklar için yazılmış olan kitaplarda üçten fazla olmamalıdır. Çocuklar kahramanla duygusal bir bağ kurduğu zaman onu önemser ve kendiyi özdeşleştirir, öyküden keyif alır (Alkan Ersoy ve Bayraktar, 2016; Güzelyurt ve Saraç, 2018).

Resimli öykü kitabının içerik bakımından iyi olması dil ve anlatıma gösterilen özene bağlıdır. Resimli öykü kitaplarındaki dil, çocuğun yaşına uygun ve düzgün ifadelerle oluşturulmalıdır. Resimli öykü kitabının iyi olup olmadığını kitabın sahip olduğu dil gösterir.

Resimli öykü kitabı yazarları çocukların sözcük dağarcığını ve kavrama güçlüklerini dikkate almalıdır. Hikâyelerin basit, kısa ve kulağa hoş gelen ritmik bir havaya sahip olması, onları okuyan çocuklar için önemlidir. Uzun tasvirler yerine kısa ve dil bilgisi kurallarına uygun olarak yazılmalıdır (Alkan Ersoy ve Bayraktar, 2016; Sever, 2015).

2.4. Resimli Öykü Kitaplarının Problem Çözme Becerilerini Desteklemedeki Önemi

Çağdaş eğitim anlayışı göz önünde bulundurulduğunda; okul öncesi dönemden itibaren çocukların ilgi, merak, gözlem, deney, keşif gibi yeteneklerini geliştirerek etkili bir öğrenme sağlayan, bu süreci hızlandıran, aynı anda problemlere de çok yönlü çözümler bulmaya yardım eden etkinlikler çocuk eğitiminde ön plana çıkmaktadır (Aydoğan, 2012). Çocuklar,

problem çözmeyi bağımsız olarak keşfetseler de sınıf içerisinde kullanılan bazı araç-gereçler, oyuncaklar ve materyaller problem çözme becerilerinin gelişmesinde oldukça önemlidir (Aydoğan, 2012). Çünkü zengin uyarıcılarla desteklenmiş bir çevre, çocuklar üstünde rahatlatıcı ve dinlendirici bir etkiye sahiptir (Berk, 2006; Bredekamp, 2017; MEB, 2013). Böyle bir çevre aynı zamanda bilişsel gelişimi de destekler. Okul öncesi dönemdeki çocuğun öğrenme ortamı içerisinde uyaran olarak bulunması gereken öykü kitaplarının çocukların düşünme becerilerini geliştirmede olmazsa olmaz bir yeri vardır (Aydoğan, 2012; Barron, 2000; Vandenberg, 1990). Resimli öykü kitaplarında ele alınan konular tartışılarak çocukların düşünme süreçleri geliştirilebilir. Bu etkinlikler esnasında ve bitiminde çocuklara, doğru sorular sorulması gerekir. Aynı zamanda, bu esnada beklenen yalnızca sorulan sorulara cevap vermek değil, kendilerinin de soru üretmelerini sağlamaktır. Problem çözme ve yeni keşifler yapmada soru sorma, büyük öneme sahiptir (Bullock, 1988; Dinçer ve Güneysu, 1997). Bu bağlamda düşünüldüğünde, problem çözmeye dair deneyimlerin çokça örneklerini barındıran resimli öykü kitaplarının önemi yadsınamaz.

Problemin tanınmasıyla onun gerçek niteliği ve alanı çoğu zaman kolaylıkla fark edilemez. Böyle durumlarda gerçek bir problemin varlığını tespit etmek önemlidir. Kimi zaman, yaşanan duruma dair nitelikler ve şartlar açıkça anlaşıldığında görünürdeki problemin aslında bir problem olmadığı fark edilir. Böyle olduğunda problem, aslında bir şaşırmanın, yanlış anlamamanın ya da yanlış yorumlamanın ortaya çıkardığı bir problemdir.

1999 yılında Tu tarafından ele alınmış olan; *Çocukların problemlerle başa çıkmalarına yardımcı olmak için edebiyatı kullanmak (Using literature to help children cope with problems)* isimli çalışmada, çocukların problemlerle başa çıkmada edebiyatın kullanılmasının olumlu etkileri aktarılmaktadır. Çocuklar için anlaması güç olan meselelere ve yaşamda karşılaşılabilecek diğer problemlere yer verilen araştırmaların derlendiği çalışmada; edebiyat sayesinde çocukların problemleriyle başa çıkmada yalnız olmadıkları vurgulanmaktadır. Öğretmenler, edebiyat eserleri aracılığıyla; günümüzde çocukların birçok problemle karşı karşıya kaldığının ve çocukların duygularının bu problemlerle alakalı olarak farklılaştığının ayırdına varır. Böylece öğretmenler, problemleri özgürce tartışma konusunda rehberlik edebilir. Tartışmalar esnasında öğretmenler ve çocuklar birbirleriyle benzer duygularını paylaşabilir. Edebiyat sayesinde çocuklar ve öğretmenler, problemleri özgürce tartışma konusunda rehberlik edebilir. Tartışmalar esnasında öğretmenler ve çocuklar birbirleriyle benzer duygularını paylaşabilir. Edebiyat sayesinde çocuklar ve öğretmenler farklı sorunlar ve çözümler bulma konusunda birlikte çalışabilir. Tu'nun (1999)

alışmasında nerildiğine üzere; çocukların problemleri çözmesinde etkili olan edebi eserler aşağıdaki özelliklere sahip olmalıdır. Resimli yk kitapları;

- İyi yazılmış ve çocukların gelişim seviyesine hitap eden,
- Çocukların aşına oldukları, yaşam deneyimleri içerisinde yer alan bir dil kullanan,
- Koşullara ve gelecekte karşılaşılabilecek durumlara uygun, bu amaca yönelik şekilde resmedilmiş olan,
- Duyguları yansıtmada yerinde ve alakalı çok boyutlu karakter içeren,
- Potansiyel anlaşmazlıklar/çelişkiler sunan,
- Problemleri zme sürecini keşfetmeyi sağlayan,
- Çocukların sorularına cevaplar gösteren ve açık iletişim kanallarına sahip olan,
- Okuyucuya istekli bir şekilde katılabileceği gerçek durumlar sunan bir yapıda olmalıdır.

Resimli yk kitapları; düşünme becerilerinden biri olan problem çözme anlamında çocukların gelişine fayda sağlayabilecek en etkili araçlardandır. Problem zme becerilerinin çocuklara erken yaşta kazandırılması da çok önemlidir. Bu bağlamda, 3-6 yaş çocuklarına yönelik resimli öykü kitaplarında yer verilen problem çözme becerilerini incelemenin alan yazına önemli katkısı olacaktır. İçinde yaşanan dünyanın canlılığı, karşılaşılan problemleri çözme anlamında, yetişkinleri olduğu gibi çocukları da daima hareketli kılar. Bu becerileri öğrenmek, okul öncesi dönemde daima odak noktadadır (Dinçer ve Güneysu, 1997). Öyle ki; erken yaşlarda başlayan okul öğreniminin etkili olmasında var olan iki temel unsur vardır. Birisi, organizasyon ve planlama; diğerisi ise, problem çözmedir (Casey, 1990; Casey ve Lippman, 1991). Bu bağlamda erken çocukluk döneminde okunan kitaplar, çocuklara zihinsel ve akademik anlamda katkı sağlayarak onların matematiksel düşünme ve öğrenmelerini artırmanın yanı sıra çocukların sosyo duygusal değerlerine ve empati geliştirmelerine yardımcı olarak onları sosyal duygusal gelişim anlamında da destekler (Deretarla Gl, 2013).

Okul ncesi çocukları henüz okuma yazma bilmediği için, bu dönemde dil etkinlikleri ağırlıklı olarak yetişkinlerle bir arada sürdürülür. Bu etkinliklerden çocuklara soruların yöneltildiği ve cevapların beklendiği etkileşimli kitap okuma ve hikâye dinleme etkinlikleri esnasında çocuklarda, başkaları tarafından anlaşılmada önemli bir beceri olan kendini ifade etme becerisi gelişir (Riecken ve Miller, 1990). Kitaplar aracılığıyla kendilerine anlatılan ykleri dinleyen çocukların, kelime kapasitesi artarak dilleri; dillerinin gelişimi ile de

düşünceleri zenginleşir (Russell, 2015). Dikkatli bir şekilde dinlemek çocukların alternatif bakış açıları ve stratejileri görmelerini sağlar. Düşüncenin zenginleşmesi ise çocukların problem çözme becerilerinin de zenginleşmesi anlamına gelir. Problem çözme becerilerini destekleyen etkinlikler, diğer dil aktivitelerinden farklı olarak çocuklara problemi tanıma ve muhtemel çözümleri ortaya çıkarma ve değerlendirme fırsatları verir. Çocuklara sorulan açık uçlu sorular muhtemel çözümlerin kaydını sağlayarak onların denenmesini sağlamakla beraber problem durumu üzerinde tartışmayı, kullanışlı çözüm yolları bulmayı ve uygun ve etkili çözüm yolunda karar kılmayı geliştirir (Berkowitz, 2011; NTCM, 2000; Riecken ve Miller, 1990). Araştırmalar gösteriyor ki; kitapların içinde geçen hikâyeler çocukların öğrenmesini destekleyerek bu bilgilerin gerçek hayata aktarılmasında etkili olur (İlgin ve Arslan, 2012; Strouse, Nyhout ve Ganea, 2018).

Problem yalnızca matematik alanındaki problemleri değil; basit, bilimsel, sosyal, mekanik, zihinsel ve mantık problemleri gibi bir dizi problemin çözümünü içerdiği için (Bullock, 1988), okul öncesi dönemde okunan kitaplar toplumun değer sistemi ile birlikte günlük ilişkilerdeki problem çözme stratejilerini de yansıttığı açıktır. Resimli öykü kitaplarının, çocukların ifade edici dilini geliştirmelerine, yaratıcı hayal kurmalarına, hafızalarını harekete geçirerek düşünme becerilerini desteklemeye ve hayatta karşılaşılabilecekleri bilgiler sunarak onları yaşam gerçeklerine hazırlamaya olanak sağlaması (Veziroğlu ve Gönen, 2013) yönü de, bu kitaplardaki problem çözme becerilerinin incelenmesinin önemini ortaya koymaktadır.

2.5. Konu ile İlgili Araştırmalar

Bu bölümde çocuk edebiyatı ve problem çözme ile ilgili yurtiçi ve yurtdışında yapılmış araştırmalar sunulmuştur.

2.5.1. Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar

2.5.1.1. Problem Çözme ile İlgili Araştırmalar

Deringöl'ün 2006'da, öğretmen adaylarının problem çözme becerilerini ve konu hakkındaki düşüncelerini incelemek üzere yürüttüğü araştırmaya, 155 sınıf ve ilköğretim matematik öğretmenliği 1. ve 4. sınıf öğrencisi dahil edilmiştir. Ölçme araçları olarak "Problem Çözme

Becerileri ve Stratejileri Ölçeği”, “Matematikte Problem Çözme Anketi” ve “Problem Çözme Etkinlikleri III” kullanılan araştırmanın sonuçları, Pearson Korelasyon Katsayısı Tekniği, İlişkisiz Grup t Testi, Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ve Ki-Kare istatistik teknikleri ile analiz edilmiştir. İstatistiksel işlemlerde en az .05 düzeyinde anlamlılık aranan çalışmanın neticesinde, Polya’nın 4 aşamalı problem çözme süreci dikkate alınarak uygulanan “Problem Çözme Becerileri ve Stratejileri Ölçeği” alt basamaklarından en yüksek puan ortalaması ‘problemi anlama’ basamağında, en düşük puan ortalaması ise ‘çözümün değerlendirilmesi’ basamağında görülmüştür. Ayrıca katılımcılar geometriye oranla aritmetik probleminde daha yüksek puan almıştır. Bu ek olarak, “Problem Çözme Etkinlikleri I-II” alt basamaklarından bazıları arasında anlamlı ilişkiye rastlanırken, bazı alt basamaklar arasında ise anlamlı ilişkiler bulunmadığı anlaşılmıştır.

Yıldırım’ın 2014 yılında yayımlanan doktora tezinde 5 yaş çocuklarıyla uygulanan yaratıcı problem çözme (YPÇ) etkinliklerinin çocukların yaratıcılığına etkisi araştırılmıştır. Karma yöntem çeşitlerinden biri olan ardışık açımlayıcı desenin kullanıldığı çalışmada önce nitel sonra nicel veriler toplanmıştır. İki aşamada gerçekleştirilen çalışmada ilk aşama beş öğretim üyesi ve beş uygulayıcı ile görüşme yapılarak tamamlanmıştır. İkinci aşama ise, deneme modellerinden “ön test–son test kontrol gruplu model” kullanılarak, çocuklarla gerçekleştirilmiştir. İlk aşamada veri toplama aracı olarak kullanılan Öğretim Üyesi Görüşme Formu ve Öğretmen Görüşme Formu-1 ile yarı yapılandırılmış görüşmeler yapılmış, elde edilen verilerin çözümlenmesinde tümevarım analizi kullanılmıştır. İkinci aşamada ise veri toplama aracı olarak Torrance Yaratıcı Düşünme Testi (TYDT) Şekilsel A ve B formları, YPÇ gözlem formu, video kayıtları ve araştırmacı günlüğü kullanılmış; veriler araştırma soruları temel alınarak çözümlenmiş, elde edilen bulgular tanımlanmış ve yorumlanmıştır. Araştırma sonucunda, okul öncesi dönemde uygulanan YPÇ etkinliklerinde olması beklenen özellikler belirlenmiştir. Araştırmanın bulgularında, deney ve kontrol grubunun aldıkları yaratıcılık toplam puanları karşılaştırıldığında, deney grubunun puanları kontrol grubundan farklı olarak son test yaratıcılık toplam puanlarının ön test puanlarından anlamlı derecede yüksek çıkmış, bir diğer deyişle uygulanan YPÇ etkinliklerinin deney grubu üzerinde etkili olduğu görülmüştür. Bunun yanında, deney grubunun orijinallik, ayrıntılandırma, akıcılık ve erken kapamaya direnç alt test puanlarında anlamlı bir artış gözlenmiştir. Fakat, başlıkların soyutluğu alt test puanında anlamlı bir artış olmadığı belirlenmiştir.

Gökkurt, Örnek, Hayat ve Soylu'nun 2015'te, Matematik dersinin iki hedefi olan problem çözme ve problem kurma üstüne yürüttüğü araştırmalarında, Polya'nın tanımladığı dört problem çözme aşaması aracılığıyla problem çözme süreci ile problem kurma becerileri incelenerek aşamalı puanlama ölçeği ile değerlendirilmiştir. Katılımcılarının, iki farklı ortaokulda eğitim gören 69 sekizinci sınıf öğrencisi olduğu çalışmadaki veriler analiz edilirken, betimsel analiz kullanılmıştır. Bulgular değerlendirildiğinde, öğrencilerin Polya'nın problem çözme süreci için oluşturduğu üç aşamada; problemi anlama, çözüm için plan hazırlama ve değerlendirme ile problem kurma aşamasında yetersiz oldukları belirlenmiştir. Bunun aksine problemin çözümüyle alakalı olarak; planı doğru belirleyen öğrencilerin birçoğunun uygulama aşamasında zorlanmadıkları görülmüştür.

Güven ve Kavuncuoğlu, 2020 yılında yaptıkları araştırmada okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişki üstüne çalışmıştır. Bu bağlamda, çocukların yaratıcılık ve problem çözme becerileri; *cinsiyet ve okul öncesi eğitime devam etme süresi* değişkenleri bağlamında incelenmiştir. Çalışma grubunu 60-72 ay aralığında olan 47'si kız, 45'i erkek olan toplam 92 çocuk oluşturmuştur. Nicel araştırma kapsamında ve korelasyon türü ilişkisel tarama modeline uygun tasarlanmış olan çalışmada veri toplama aracı olarak "Torrance Yaratıcı Düşünme Testi" ve "Problem Çözme Becerisi Ölçeği" kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, çocukların yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ortaya çıkmış, belirlenmiş olan pozitif ilişki yaratıcılığın alt boyutları olan zenginleştirme, orijinallik ve erken kapanmaya direnç ile problem çözme becerisi arasında görülmüştür. Akıcılık, başlıkların soyutluğu ve yaratıcı kuvvetler listesi ile problem çözme becerisi arasında ise buna dair ögelere rastlanmamıştır. Araştırmadaki diğer değişkenler değerlendirildiğinde, çocukların yaratıcılık (toplam ve alt boyutlarında) ve problem çözme becerilerinde cinsiyet ve okul öncesi eğitime devam süresi değişkenleri açısından anlamlı farklılıklar bulunmadığı ortaya çıkmıştır.

Dağlı ve Dağlıoğlu tarafından 2021 yılında, okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi ve çocukların duygu düzenleme becerilerinin problem çözme becerilerini ne derece yordadığını inceleyen bir araştırma yapılmıştır. Çalışma grubunu Kahramanmaraş'ta Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi okul öncesi eğitim kurumlarında eğitim gören 60-71 ay arası 120 çocuk oluşturduğu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan 'Katılımcı Bilgi Formu', Batum ve Yağmurlu (2007) tarafından Türkçe uyarlaması yapılan 'Duygu Düzenleme Ölçeği', Oğuz ve Köksal-Akyol (2015) tarafından geliştirilen 'Çocuklar İçin Problem

Çözme Becerisi Ölçeği' kullanılmıştır. Araştırmanın sonucuna göre, çocukların duygu düzenleme becerilerinde cinsiyet, yaş ve okul öncesi eğitim alma süresine göre anlamlı bir farklılık olmadığı; ancak duygu düzenleme alt boyutunda tek çocuk olanların lehine anlamlı farklılık olduğu gözlenmiştir. Problem çözme becerilerine bakıldığında yine, cinsiyet ve yaşın çocukların problem çözme becerileri üzerinde anlamlı fark yaratmadığı; fakat iki yıl okul öncesi eğitim alan ve tek çocuk olanların lehine anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. İki ölçekten elde edilen puanlar arasındaki ilişkiye bakıldığında Duygu Düzenleme Ölçeği'nin her iki alt boyu ile problem çözme beceri puanları arasında pozitif yönlü ilişkiler olduğu, bunun yanında çocukların duygu düzenleme becerilerinin, problem çözme becerilerindeki toplam varyansın %20'sini, değişkenlik/olumsuzluk davranışlarının ise problem çözme becerilerindeki toplam varyansın %6'sını açıkladığı sonucu ortaya çıkmıştır.

2.5.1.2. Resimli Öykü Kitapları ile İlgili Araştırmalar

Dağlıoğlu ve Çamlıbel Çakmak (2009)'ın yürüttüğü araştırmada, öykü kitaplarının metin ve resim kısımlarında bulunan şiddet ve korku öğeleri incelenmiştir. 1995-2005 yılları arasında yayınlanmış 9 yayınevine ait yerli ve yabancı yazarlar tarafından yazılmış 174 resimli öykü kitabının incelendiği araştırmada survey model kullanılmıştır. Verilerin toplanmasında alan uzmanlarının görüşü ile hazırlanan değerlendirme formu kullanılmıştır. İçerik analizi ile elde edilen sonuçlar, çalışma grubundaki kitapların %92'sinde şiddet öğesi, %89'unda ise korku öğesi bulunmadığını ortaya koymuştur. Bununla beraber %8 ve %11'lik dilimlerle dahi olsa resimli öykü kitaplarının şiddet ve korku öğesi barındırmasının çocukların gelişimini ve eğitimini olumsuz etkileyeceği belirlenmiştir.

Gönen, Uygun, Erdoğan ve Katrancı, 2012 yılında yaptıkları çalışmada, resimli öykü kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özelliklerini incelemiştir. Araştırmada, nitel araştırma yöntemi ve betimsel model kullanılmış, ilköğretim birinci sınıf öğrencilerine yönelik 2005-2010 seneleri içinde yayınlanmış 28 yayınevi tarafından basımı yapılmış 120 resimli öykü kitabını incelenmiştir. Veri toplamada doküman incelemesi yapılmış, yerli ve yabancı çocuk edebiyatı alan yazını incelenerek ve konu hakkında uzman görüşü alınarak, kitapların taşınması gereken özellikleri içeren bir kitap kontrol listesi oluşturulmuştur. Araştırma neticesinde, resimli öykü kitaplarında en çok işlenen konunun sağlık-temizlik konusu olduğu, çalışma grubuna dahil edilen kitaplarda resim sayısının az olması nedeniyle

kitapların niteliğinin olumsuz etkilendiği, kitaplardaki resimlerin dörtte üçünün hayali ürünlerden oluştuğu sonuçları elde edilmiştir.

Alan'ın 2015 yılında resimli öykü kitaplarındaki, sürdürülebilir kalkınma için eğitimin üç bileşenini (çevresel, sosyo-kültürel ve ekonomik) karşılayan 7 kavramı (Azalt, Tekrar Kullan, Saygı Göster, Sorgula, Yansıt, Geri kazan, Yeniden dağıt) incelediği bir araştırma yürütmüştür. Çalışma grubunu 1995 ve 2014 yılları arasında basılmış ve 4-6 yaş grubuna hitap eden 598 resimli öykü kitabının oluşturduğu çalışmada içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. Araştırma kapsamında incelenen kitapların %70.7'sinde üç bileşenden birine hitap eden, %18.7'sinde ekonomik bileşenle ilgili, % 61'inde sosyokültürel bileşenle ilgili ve %6.7'sinde ekonomik bileşenle ilgili en az bir sürdürülebilir eylem bulunmuştur. Bulgular resimli öykü kitaplarının Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim anlamında oldukça büyük bir potansiyele sahip olduğunu göstermiş olmakla beraber bileşenlere göre incelemelerde, özellikle çevresel ve ekonomik bileşen açısından fark edilir derecede düşük sonuçlara ulaşıldığı görülmüştür. Ayrıca resimli öykü kitaplarının %15.1'inin Azalt'la ilgili, %4.7'sinin Tekrar Kullan ile ilgili, %41.7'sinin Saygı Göster ile ilgili, %14.5'inin Sorgula ile ilgili, %9.5'inin Yansıt ile ilgili, %0.7'sinin Geri kazan ile ilgili ve %6'sının Yeniden dağıt ile ilgili öğeleri içerdiği belirlenmiştir. Ayrıca kitapların %89.7'sinde Sürdürülebilir Kalkınma İçin Eğitim ile ilgili özgül kavramlar bulunmadığı belirlenmiştir.

Ceran (2019)'un yürüttüğü çalışmada, okul öncesi dönemdeki çocuklar için yayımlanmış olan resimli öykü kitaplarındaki, eleştirel düşünme becerilerini destekleyici nitelikleri incelemiştir. Çalışma betimsel tarama modelinde tasarlanmıştır. Amaca uygun literatür taraması neticesinde geliştirilen, 17 kriterden oluşan “Eleştirel Düşünme Becerilerini Destekleyici İçerik Değerlendirme Formu” ile Türkiye’de satışa sunulmuş çeviri ve özgün resimli öykü kitapları arasından uygun örnekleme yöntemiyle seçilen 100 resimli öykü kitabı belirlenerek incelenmiştir. Elde edilen verilerin yorumlanmasında frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. İncelenen kitaplardan elde edilen veriler “Eleştirel Düşünme Becerilerini Destekleyici İçerik Değerlendirme Formu”nun “ilişki kurma-sorgulama”, “öz düzenleme-yenilik” ve “dogmalardan sakınma” boyutları üzerinden nitel araştırma yöntemlerinden biri olan betimsel analiz ile değerlendirilmiştir. Araştırma sonucu, ele alınan kitapların eleştirel düşünme becerilerini destekleyici içeriklere “düşük” düzeyde sahip olduklarını ortaya çıkarmıştır.

Arslan Başdağ ve Dağlıoğlu'nun 2020 yılında yürüttüğü çalışmada, 3-6 yaş grubu çocuklarına yönelik yerli ve yabancı yazarlar tarafından yazılmış olan resimli öykü

kitaplarının metin ve resimlerinde, temel matematik becerilerine yer verilme oranı incelenmiştir. Çalışma grubuna, 2005-2017 yılları arasında yayımlanmış, 3-6 yaş çocuklarına yönelik yazılmış, metin ve/veya resim kısmında temel matematik becerilerine yer verilmiş olan toplam 147 kitap dahil edilmiştir. Araştırmada, alan taraması sonucu oluşturulmuş olan kitap inceleme formu veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Betimsel analiz yöntemi ile çözümlenen veriler ile elde edilen bulgular neticesinde, en fazla sayma, karşılaştırma ve sıralama becerilerine rastlanırken en az birebir eşleme ve gruplama becerilerine yer verildiği belirlenmiştir. İncelenen dokuz kitabın ise çocukların gelişimsel özelliklerine uygun olmayan şiddet içerikli metin ve resimler içerdiği belirlenmiştir.

2.5.1.3. Çocuk Edebiyatı ve Problem Çözme İle İlgili Araştırmalar

Turan'ın 2005 senesinde sosyalleşme kavramını çeşitli yönleriyle ele alan araştırmasında, çocukların arkadaş bulma konusunda yaşadığı problemler irdelenerek çocuk edebiyatı vasıtasıyla bu problemlerle nasıl başa çıkacağı araştırılmıştır. Kitapla terapi konusunun genel hatlarıyla değerlendirildiği çalışmada problemlerle başa çıkma konusunda fayda sağlayabilecek çocuk edebiyatı eserlerinde bulunması beklenen özellikler ele alınmıştır. Öğretmen düzeyinde yapılan kitapla terapi, derin psikolojik problemlere çözüm sağlamaktan ziyade, arkadaş bulmada zorlanan çocuklara yardım etmede kullanılabilir bir yöntemdir. Bu bakımdan, öğretmenin sınıf ortamında takip etmesi gereken yöntemden hareketle bir metot belirlenerek konuya dair yazılmış olan bir öykü buna göre incelenmiştir. Araştırma sonucunda çocuk edebiyatının, problemin üstesinden gelme hususunda çocuklara kesin bir çözüm sunmamakla beraber, onlara kendileriyle yüzleşme ve çözüme dair arayışa girmeleri konusunda yol gösterici olabileceği anlaşılmıştır.

Yıldırım'ın 2014 yılında yürüttüğü araştırmanın amacı, okul öncesi Türkçe etkinliklerindeki öykü tamamlama tekniğinin çocuklardaki problem çözme becerisinin gelişimine ne derece etkisi olduğu hakkındaki öğretmen görüşlerini ortaya çıkarmaktır. Veri kaynağını, 2006-2007 eğitim öğretim yılında Eskişehir il merkezindeki dört bağımsız anaokulundan ve sosyoekonomik düzeylerine göre belirlenen dokuz ilköğretim okulundan seçilen toplam 30 anasınıfı öğretmeni oluşturmaktadır. Tarama modeli kullanılarak yürütülen çalışmada kendisiyle görüşülen öğretmenlerin sınıflarında gözlemler yapılmıştır. Veriler, nitel veri toplama tekniklerinden yarı yapılandırılmış görüşme ve yapılandırılmış gözlem ile elde edildikten sonra sayısallaştırılmış ve betimsel analiz tekniği kullanılarak frekans

hesaplamalarıyla çözümlenmiştir. Bulgular neticesinde, öykü tamamlama tekniğinin çocukların problem çözme becerisini geliştirdiği belirlenmiştir. Tüm katılımcıların, öykü tamamlama tekniğinin çocuklardaki problem çözme becerisini geliştirdiği görüşünde olduğu; öğretmenlerin öykü tamamlama tekniğini planlama, uygulama ve değerlendirme aşamalarında genel anlamda sıkıntı yaşamadığı; yalnızca, öykü tamamlama tekniğini uyguladıktan sonra söylenenleri sistematik bir biçimde bütünleştirme ve öykü ile ilgili özgün bir ürün ortaya koyma konusunda sıkıntı yaşadıkları gözlenmiştir. Ayrıca, öykü tamamlama tekniğinin çocukların problem çözme becerisinin alt beceri alanlarından iletişim becerileri ve sosyal becerilerin gelişiminde daha etkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunun yanında katılımcıların, öykü tamamlama tekniğinin, çocukların problem çözme becerisi ile birlikte, kendini ifade etme becerisini, yaratıcılığı ve hayal gücünü de geliştirdiğini düşündükleri gözlenmiştir.

İlgin ve Arslan'ın 2012 yılında yürüttüğü çalışmada, ilköğretim ikinci sınıf Türkçe dersinde, metinlere dayalı etkinliklerle problem çözme öğretiminin, öğrencilerin problem çözme düzeylerine etkisi araştırılmıştır. Çalışma grubunu, 2008-2009 eğitim yılında, Denizli iline bağlı bir ilköğretim okulunun iki adet ikinci sınıfının oluşturduğu araştırmada, ön test – son test kontrol gruplu deneme modeli kullanılmıştır. Kontrol grubunun Türkçe dersinde, dokuz hafta boyunca haftada dört saat kılavuz öğretmen kitabı izlenmiş, deney grubunda ise metinler aracılığıyla problem çözme etkinlikleri yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak kullanılan “Problem Çözme Testi”ni oluşturmada, kazanımlar-problem çözme basamakları-bilişsel alan basamakları eşleştirilmesinden yararlanılmıştır. Bu test, dokuz açık uçlu ve on altı çoktan seçmeli soru içermektedir. Verilerin analizinde t testinin kullanıldığı çalışma; metinlerle problem çözme öğretiminin çocuklara, problem çözmenin dört aşaması olan “toplanmış veriler ışığında olası çözüm yollarını belirleme, kararlaştırılan çözüm yolunu uygulama, çözüm şekillerini değerlendirme, kullanılan problem çözme yöntemini değerlendirme”yi kazandırmada başarı sağladığını göstermiştir.

2.5.2. Yurt Dışında Yapılmış Araştırmalar

2.5.2.1. Problem Çözme ile İlgili Araştırmalar

Yurt dışında yapılmış olan araştırmalara bakıldığında, Fawcett ve Garton (2005) çalışmalarında, akran iş birliğinin çocukların problem çözme becerileri üzerinde olan etkisini

incelemiştir. Aynı yaş ve cinsiyetten akranlarıyla iş birliği içinde çalışan çocukların problem çözme yetenekleri ve bilgi statüsündeki veya kullanımındaki farklılıkların olup olmadığını bireysel ve ikişer kişilik gruplara görev uygulayarak ölçen araştırmada ön test ve son test yapılmıştır. Piaget ve Vygotsky'nin bilişsel gelişim teorileri bazında değerlendirilen araştırmanın sonucunda ortak bir amaç için çalışan çocukların bireysel çabaya kıyasla daha yüksek performans sergiledikleri belirlenmiştir. Bunun yanında, iş birlikli çalışmanın, yapılan bu iş birliğinin ardından verilen bireysel çalışmalara, bir etkisi olmadığı belirlenmiştir.

Malik, Balda ve Punia (2006)'nın, okul öncesi çocukların sosyoduyuşsal davranış ve kişilerarası problem çözme becerileri arasındaki ilişkiyi inceledikleri araştırmada, çalışma grubu olarak 6-8 yaş arası yüz altmış yedi çocuk seçilmiştir. Sosyo-duygusal davranış, sınıf öğretmenleri tarafından Likert tipi bir ölçekte derecelendirilmiştir. Sonuçlar değerlendirildiğinde, saldırganlık, duygusallık ve sabırsızlığın önerilen toplam ve farklı strateji sayısının, uygunluk ve esneklik puanları ile negatif ve anlamlı bir şekilde ilişkili olduğu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, agresif, duygusal ve sabırsız çocukların, akranlarıyla sosyal problem çözme durumlarında farklı ve fazla sayıda stratejiler ile uygun ve alternatif çözümler önerme olasılıklarının daha düşük olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, sonuçlar saldırgan, duygusal ve sabırsız çocukların önerdikleri stratejilerin zorlayıcı olduğunu ortaya koydu.

Heuvel-Panhuizen, Elia ve Robitzch (2016) araştırmalarında düzenli okunan resimli öykü kitaplarının çocuğun matematik performansına etkisi üstüne çalışma yürütmüştür. Çalışma grubunu Hollanda'da bulunan 384 çocuk, 18 anasınıfı, 18 okulun oluşturduğu çalışmada, dokuz okul kontrol grubu dokuz okul deney grubu olarak seçilmiştir. Deney grubu olan dokuz anasınıfına 3 ay boyunca düzenli olarak matematik eğitimi için yazılmamış ancak içinde matematik eğitimi ile ilgili içeriklerin bulunduğu 24 kitap okunmuş, kontrol grubuyla ise rutin planlanan eğitime devam edilmiştir. Sonrasında her iki grupta olan çocukların dil ve matematik becerileri test geliştirme merkezinde ölçülmüş iki grup arasındaki fark ortaya konmuştur. Kontrol grubuna nazaran deney grubunun dil ve matematik performansları değerlendirildiğinde, önemli ölçüde artış tespit edilmiştir.

2.5.2.2. Resimli Öykü Kitapları ile İlgili Araştırmalar

Mann-Boykin'in 2016'da, okul öncesi çocuk kitaplığındaki azınlık erkek karakterleri incelediği araştırmada çalışma grubu olarak erken çocukluk eğitimi veren 10 sınıfın kitaplığı kullanılmıştır. Sınıf kitaplıklarının envanteri, sınıf mevcudu öğretmen algıları ve beyaz olmayan erkek karakterlerin kitaplardaki yeri ve temsili olmak üzere 3 düzeyde yürütülen araştırmanın verileri eleştirel içerik analizi kullanılarak çözümlenmiştir. Çalışmanın sonucu, idarecilerin ve öğretmenlerin sınıf kitaplığındaki kitaplarda, içerisinde beyaz olmayan erkek karakterlere olan ihtiyacın farkında olduklarını; beyaz olmayan erkek karakterlerin kültürel ve geleneksel rollerle uyumlu olarak temsil edildiğini ve beyaz olmayan erkek karakterlerin genellikle bir etnik grubun temsilcisi olarak görüldüğünü ortaya koymuştur.

Sun, Roberts ve Bus'ın 2022 yılında iki dilli çocukların dijital kitap okurken ve hikâyeyi tekrar anlatırken görsel dikkatlerini incelediği araştırmada çalışma grubu olarak Singapur'da 4 ve 5 yaşındaki 89 çocuk seçilmiştir. Görsel ve işitsel olan (a), yalnızca işitsel olan (b) ve ne görsel ne işitsel öğeleri olan 3 farklı okuma şekli oluşturulmuş, çocuklar gruplara ayrılarak yalnızca birine dahil edilmiştir. Çocuklara iki hafta boyunca dört seansta üçer hikâye bu formatlarda sunulmuş, görsel dikkatleri takip edilmiştir. Sonuçta, işitsel ve görsel öğelere sahip olan kitapların anlaşılma ve akılda kalma düzeyinin daha fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca iki dilli çocukların hikâyeleri kavrayış ve görsel dikkatlerinin diğerlerine oranla daha fazla olduğu belirlenmiştir.

Amirah, Simare-mare ve Saragi'nin 2022'de yürüttüğü çocukların dil ve bilişsel becerilerini geliştirmek için dijital resimli öykü kitabı geliştirdiği çalışmada ADDIE (Analiz, Tasarım, Geliştirme, Uygulama ve Değerlendirme) geliştirme modeli kullanılmıştır. 10 kadın ve 10 erkek olmak üzere 20 kişilik dijital materyal geliştirme ekibi ile yürütülen çalışmada ortaya çıkarılan dijital formdaki resimli öykü kitapları; materyal uzmanları, medya uzmanları ve erken çocukluk eğitimi uygulayıcıları olmak üzere 3 uzman tarafından değerlendirilmiştir. Bu dijital kitaplar çocuklara sunulmadan önce ön test ve sonrasında son test yapılarak çocukların dil ve bilişsel becerileri üstündeki etkileri gözlemlenmiş, nicel verilere dayalı sonuçlar dijital kitap kullanımının faydası olduğunu destekler nitelikte çıkmıştır.

2.5.2.3. Çocuk Edebiyatı ve Problem Çözme İle İlgili Araştırmalar

Burnett (1997) tarafından yapılan, "Çocuklara Dünyayı Açmak: Problem Çözme Stratejileri Geliştirmek İçin Kitaplardan Yararlanmak" (Opening the world to children: Using books to

develop problem-solving strategies) isimli araştırmada; çocuk eğitiminde kullanılan 17 çocuk kitabının problem çözme stratejilerini geliştirmedeki etkisi incelenmiştir. Nitel olarak yürütölen bu araştırmada günlük sınıf sorunları (sıra almak, paylaşmak vb.) ele alınmıştır.

Aziz vd.'nin 2019'da çocukluk çağındaki sorunlar, depresyon, travmatik deneyimler ve diğer ruh sağlığı problemlerinin çözümünde kullanılan bibliyoterapi ögelerinin çocuk edebiyatındaki yerini incelediği araştırmada çalışma grubu olarak Malezya'da bulunan on kütüphanedeki 950 kitap kullanılmıştır. Bulguların içerik analizi yapılarak değerlendirildiği araştırmanın sonucu, söz konusu kitaplarda bibliyoterapi ögeleri bulunmasına rağmen bunların yetersiz olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Yapılan alanyazın taraması sonucunda 21 çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalardan 8'i problem çözme alanında, 8'i resimli çocuk kitapları hakkında ve 5'i problem çözme ile çocuk edebiyatı alanında yürütölmüştür. Yapılan çalışmaların genelinin nicel araştırma olduğu belirlenmiştir. Hem problem çözme hem çocuk edebiyatını barındıran içeriğe sahip çalışma sayısı hem yurt dışında hem Türkiye'de oldukça azdır. Türkiye'de yapılan çalışmaların üst eğitim-öğretim kademelerine ilişkin olduğu; yurt dışında yapılan çalışmaların ise ya eski yıllara ait olduğu ya da ruh sağlığı problemlerini içerdigi görölmektedir. Söz konusu araştırma, resimli öykü kitaplarındaki problem çözme becerilerini inceleyen okul öncesi dönemde yapılmış nitel bir araştırma olması, alan yazında tek örneği olması yönüyle önem taşımaktadır.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde, araştırmanın modeli, evreni ve örnekleme, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizi ile yorumlanmasına yönelik bilgiler ve açıklamalar yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

2006-2018 yılları arasında Türkiye’de basımı yapılmış 3-6 yaş çocuklarına yönelik olarak yazılmış resimli öykü kitaplarında yer verilen problem çözme becerilerinin araştırılması için yapılan bu çalışma, nitel araştırma bağlamında durum çalışması deseninde kurgulanmıştır. Durum çalışması; belli bir zaman ile sınırları belirlenerek seçilmiş bir veya birkaç durum, gözlem, görüşme, görsel-işitsel materyal, doküman, rapor gibi birçok kaynak içeren veri toplama araçlarının, araştırmayı yapan tarafından derinlemesine incelenerek, durumlar ve durumlara bağlı temaların tanımlandığı nitel araştırma yaklaşımının adıdır (Creswell, 2007). Yapılan bu çalışmada da, doküman ve görsel materyal olarak incelenmiş olan kaynaklar resimli öykü kitaplarıdır. İlgili araştırmada, problem çözmeyle ilgili derinlemesine bir inceleme yapılmaya çalışılmıştır.

3.2. Veri Kaynağı

Araştırmanın etik açıdan uygunluk onayı Gazi Üniversitesi Etik Komisyonundan alındıktan sonra veri kaynağını belirleme işlemlerine başlanmıştır (Ek 1). Araştırmanın veri kaynağını, amaçlı örnekleme yöntemlerinden biri olan ölçüt örnekleme aracılığıyla belirlenmiştir. Ölçüt örneklemede; araştırmanın problemiyle ilgili belirlenmiş olan niteliklere sahip olaylar, nesneler, kişiler ya da durumları karşılayan bir örneklem grubu seçilir (Büyüköztürk, Kılıç

Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2016). Bu araştırmada ölçütler; kitapların 2006-2018 yılları arasında Türkiye’de basılmış olması, Ankara Cebeci Halk Kütüphanesi ve Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi’nde bulunması, 3-6 yaş çocuklarına yönelik yerli veya çeviri olan resimli öykü kitapları olması ve içeriğinde problem çözme becerisi barındırmasıdır. Bu bağlamda toplam 20 kitap incelenmiştir.

Ankara’da en çok kütüphaneye sahip Çankaya ilçesinde bulunan, iki köklü kütüphane Cebeci Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümü (Kuruluş, 1978) ve Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi (Kuruluş 1985) seçilmiştir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021a; T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021b). Ankara Cebeci Halk Kütüphanesi’nin 2022 yılı Ocak-Haziran aylarındaki güncel verilere göre üye sayısı 8.739, ziyaretçi sayısı 6.524 ve ödünç verilen kitap sayısı 5.072’dir (T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2021a). Ayrıca çocuk bölümü eser çeşitliliği de oldukça yüksek olup 7334’tür (Cevher, 2015). Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi ise il merkezindeki en köklü çocuk kütüphanesidir ve çocuklara özgü olarak hizmet vermektedir. Kütüphaneye ait kitapların 3-6 yaş grubu çocuklar tarafından erişilebilirliği ve malzeme özelliklerine göre durumunun daha iyi olduğu belirlenmiştir (Yılmaz, Kaptan ve Ulusoy Ünlü, 2021). Bu nedenlerle, söz konusu iki kütüphanede bulunan 3-6 yaş çocuklarına yönelik hazırlanmış resimli öykü kitaplarından problem çözme becerisini içeren 85 kitap olduğu tespit edilerek ayrılmış, bu kitaplar ayrıntılı bir şekilde incelenerek notlar alınmıştır. Bunlardan 17’si araştırma kapsamına tam uymadığı gerekçesiyle kontrol listesi hazırlamada değerlendirilmemiştir. Kalan 68 kitaptan yararlanılarak kontrol listesi oluşturulmuştur. Kontrol listesinin hazırlanmasının ardından basım yılı 2006 ve sonrası olan kitaplar seçilerek ayrılmıştır. Nihayetinde Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi’nde ve Cebeci Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümü’nde bulunan 20 kitap araştırmaya dahil edilmiştir. İncelenmiş olan resimli öykü kitaplarının yayınevlerine, yayımlanma yıllarına ve yerli/çeviri olma durumlarına göre dağılımı Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1

Veri kaynağını Oluşturan Kitapların Künye Bilgilerine Göre Dağılımı

Yayınevi Adı	Kitap Adedi	Kitap Kodu	Yayın Yılı	Yerli(Y) / Çeviri(Ç)
Yayınevi 1	1	K1	2013	Ç
Yayınevi 2	3	K2	2018	Y
		K4	2018	Y
		K8	2018	Y
Yayınevi 3	1	K3	2014	Ç
Yayınevi 4	1	K5	2017	Ç
Yayınevi 5	2	K6	2018	Y
		K18	2015	Y
Yayınevi 6	2	K7	2017	Ç
		K10	2016	Ç
Yayınevi 7	1	K11	2016	Ç
Yayınevi 8	1	K12	2017	Ç
Yayınevi 9	1	K13	2007	Ç
Yayınevi 10	1	K14	2016	Ç
Yayınevi 11	1	K15	2007	Y
Yayınevi 12	1	K16	2017	Y
Yayınevi 13	1	K17	2014	Ç
Yayınevi 14	1	K19	2012	Y
Yayınevi 15	1	K20	2013	Ç
Yayınevi 16	1	K9	2009	Ç

Tablo 1'e bakıldığında, toplam 16 farklı yayınevinden kitap incelendiği ve en fazla kitabın Yayınevi 2'ye, en az kitabın Yayınevi 1, 3, 4, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15 ve 16'ya ait olduğu görülmektedir. Bahsi geçen yayın evlerinin ve incelenen kitapların isimleri ve kodları Ek 2 Tablo 4'te açıklanmıştır. İncelenmiş olan yayınlar içerisinde 2017 ve 2018 yıllarında basımı yapılmış dört kitap, 2016'da üç kitap, 2007, 2013 ve 2014'te ikişer kitap ve 2009, 2012 ve 2015'te birer kitap bulunmaktadır. Kitaplardan 8 tanesi yerli, 12 tanesi çeviridir.

Veri kaynağına dahil edilen 3-6 yaş çocuklarına yönelik resimli öykü kitaplarının özelliklerinden basım yılı, yaş etiketi bulunma durumu ve yaş etiketinin kitapla uyumu, kapak sayfasının içeriğe uygunluğu ve ele alınan temalar Tablo 2'de ele alınmıştır.

Tablo 2

İncelenen Resimli Öykü Kitaplarının Fiziksel Özellikleri ve Temalarına Göre Dağılımı

	Özellik	Kriter	f
Fiziksel Özellikler	Basım yılı	2006-2013	6
		2014-2018	14
	Kitap Kapağının İçeriğe Uygunluğu	Uyumlu	20
		Uyumsuz	0
	Yaş Etiketi Bulunma Durumu	Var	2
		Yok	18
	Yaş Etiketinin Kitapla Uyumu	Uyumlu	2
		Uyumsuz	0
	Problem Çözme	Var	20
		Yok	0
Temalar	Yardımlaşma	Var	8
		Yok	12
	Mizah	Var	1
		Yok	19
	Arkadaşlık	Var	4
		Yok	16
	Doğa Sevgisi	Var	3
		Yok	17
	Sevgi	Var	2
		Yok	18
	Korkularıyla Başa Çıkma	Var	2
		Yok	18
	Kendini Kabul	Var	2
		Yok	18
	Fen	Var	1
		Yok	19
	İş Birliği	Var	4
		Yok	16
	Paylaşma	Var	1
		Yok	19
	Liderlik	Var	1
		Yok	19

Tablo 2 incelendiğinde veri kaynağını oluşturan 6 kitabın 2006-2013 yılları arasında, 14 kitabın 2014-2018 arasında basıldığı görülmektedir. Ayrıca incelenmiş olan 20 kitabın tamamında kapağın içerikle uyumlu olduğu belirlenmiştir. Temalardan problem çözme temasının incelenmiş olan 20 kitabın tamamında bulunduğu görülmektedir. Kitaplar seçilirken problem çözme teması içermesinin dikkate alındığı düşünüldüğünde bu sonuç

beklenen bir sonuçtur. Ele alınan kitaplarda problem çözme temasından sonra en çok yardımlaşma temasının bulunduğu; en az ise mizah, fen, paylaşma ve liderlik temalarının olduğu görülmektedir. Yardımlaşma ve iş birliği temaları 4 kitapta, doğa sevgisi 3 kitapta, sevgi, korkularıyla başa çıkma, kendini kabul 2 kitapta ve mizah, fen, paylaşma, liderlik temaları 1 kitapta işlenmiştir.

3.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmacı tarafından veri toplama aracı olarak, resimli öykü kitaplarında yer verilen problem çözme becerilerini incelemek amacıyla bir kontrol listesi hazırlanmıştır. Bu kontrol listesini oluşturmak için öncelikle, Milli Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitimi Programı Kitabı (MEB, 2013), okul öncesi eğitimi ve problem çözme ile ilgili yazılmış yerli ve yabancı kitaplar (Adair, 2010; Aydoğan, 2012; Batıgün Durak, 2000; Bingham, 2004; Chang, D’Zurilla, ve Sanna, 2004; Öğülmüş, 2006; Shure, 2000; Siegler ve Alibali, 2005; Zembat ve Unutkan, 2005), tezler (Aydoğan, 2004; Bahat heg, 2011; Banks, 2018; Dinçer, 1995; Kargı, 2009; Koruklu ve Yılmaz, 2010; Özdil, 2008; Tok, 2008), makaleler (Anliak ve Dinçer, 2005; Arkonaç, 1993; Arslan, Aktan ve Kamaraj, 1997; Britz, 1993; Bullock, 1988; Burnett, 1997; Casey, 1990; Dereli, 2008; Fawcett ve Garton, 2005; Güven ve Kavuncuoğlu, 2020; Ilgın ve Arslan, 2012; Jonassen, 2011; Köse, 2019; Leerkes, Blankson, O’Brien, Calkins ve Marcovitch, 2011; Malik, Balda, ve Punia, 2006; Phillips, Pazienza ve Ferin, 1984; Pretz, Naples ve Sternberg, 2003; Semerci ve Çelik, 2002; Soylu ve Pala, 2018; Turan, 2005; Ülküer, 1988; Vandenberg, 1990), Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi ve Cebeci Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümü’ndeki problem çözme becerilerini içeren resimli öykü kitapları ve okul öncesinde problem çözme ölçeklerini (Arslan, 2012; Dereli İman, 2013; Oğuz ve Köksal Akyol, 2015) içeren bir alan yazın taraması yapılmıştır. Ardından, ikisi problem çözme alanında çalışan, biri çocuk kitapları üzerine çalışan toplam üç alan uzmanı görüşü alınarak problem çözme aşamaları belirlenmiştir. Belirlenmiş olan problem çözme aşamaları ışığında, kitapların resim ve metin kısımlarında kitaba ilişkin temel bilgileri ve ilgili aşamaya yönelik soruları içeren bir kontrol listesi hazırlanmıştır. Ardından, resimli öykü kitapları üzerine araştırmalara sahip olan bir alan uzmanı, okul öncesi dönemde problem çözme konusunda çalışan iki alan uzmanı görüşü alınarak kontrol listesine son hali verilmiştir (Tablo 2). Kontrol Listesi; problem durumu, problem durumu araştırma, alternatif çözüm yollarını deneme, problemin çözülmesi ve çözüm yollarının değerlendirilmesi olarak belirlenen 5 problem çözme aşamasını barındırmaktadır. Oluşturulmuş olan kontrol

listesinde beş problem çözme aşamasına dair başlıklar çerçevesinde problem çözme becerilerine yönelik toplam 30 soru yer almaktadır.

Tablo 3

Problem Çözme Aşamaları ve Bu Aşamalara İlişkin Cevap Aranacak Sorular

Problem Çözme Aşamaları	Sorular
Problem Durumu	Hikâyedeki problem ne? Kimin problemi? Problemle karşılaşıldığı nasıl anlaşıldı? Problemi fark eden karakter kim? Problem durumun yarattığı etki, olumlu/ olumsuz getirileri, problemi fark ettiği anda karakterlerin duyguları / tavrı / hal ve hareketleri nasıl? Problem türü ne?
Problem Durumu Araştırma	Problem nedenleri açıklanmış mı? Açıklandıysa nedenleri ne? Bu aşamada iş birliği varsa nasıl/etkileşim kiminle? İş birliğini/Etkileşimi/Desteği isteyen kim? Veri toplamada hangi yöntem kullanılmış? Problem durumu araştırma esnasında sebep sonuç ilişkileri / gerekçeler varsa bunlar ne? Kitapta karakterlerin düşünme süreci ne şekilde aktarılmış? Problem çözümüyle istenen/ beklenen sonuç ne?
Alternatif Çözüm Yollarını Deneme	Alternatif çözüm yolları üretiliyor mu? Üretiliyorsa çözüm yolları ne? Üretilmiyorsa çözüm yolu ne? Çözüm yolu ne zaman üretiliyor? Uygulamaya karar verilen çözümü seçme nedeni nedir? Problem çözme yöntemi ne? Çözüme ilişkin inanç durumu nasıl? Kullanılan strateji ne? Çözümün denendiğine dair ipuçları ne?
Problem Çözülmesi	Çözüm işe yaradıysa ipuçları ne? İşe yaramadıysa tekrar deneniyor mu? Deneniyorsa hangi aşamadan devam ediliyor? Kaç kez deneniyor? Denemelere rağmen problem kendiliğinden mi çözülüyor? Denemeler esnasında sebep sonuç ilişkileri/gerekçeler varsa bunlar ne? Çözümün yarattığı etki, olumlu/olumsuz getirileri, çözüme ulaştıktan sonra karakterlerin duyguları/tavrı hal ve hareketleri nasıl? Problem çözüldükten sonraki süreçte ne olur?
Çözüm Yollarının Değerlendirilmesi	En uygun çözüm yoluna nasıl karar verilir? Çözüm yolu yaratıcı mı? Kullanılmış olan problem çözme yaklaşımı ne? , Çözen kim? İş birliği varsa nasıl/etkileşim kiminle? İş birliğini/etkileşimi/desteği esas isteyen kim?

3.4. Verilerin Toplanması

Gazi Üniversitesi Etik Komisyonu Onayı (Ek 1) ile Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi'nde ve Cebeci Halk Kütüphanesi Çocuk Bölümü'nde bulunan 68 kitap incelenerek belirlenen ölçütlerin bulunduğu 20 kitaptan rastgele ikisi araştırmacı ve okul öncesi eğitimi alanında uzman bir akademisyen tarafından kontrol listesi kullanılarak incelenmiştir. Araştırmacı ve

uzman incelenen her kitabı tatmin edici miktarda okuduktan sonra verileri kontrol listesine kaydetmiştir. Farklı kodlamaların olduğu durumlarla karşılaşıldığında araştırmacı ve uzman görüş birliğine vararak kodun ne olacağına karar vermişlerdir. Arkasından okul öncesi dönemde problem çözme becerileri hakkında çalışan bir uzmanın görüşü alındıktan sonra araştırmacı tüm kitaplara ilişkin kontrol listelerini doldurmuştur. Yürütülen bu araştırmada problem çözme becerileri kontrol listesinde bulunan beş aşama çerçevesinde ele alınarak veri toplama aracına kaydedilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Veriler, doküman inceleme yöntemi kullanılarak analiz edilmiştir. Doküman incelemesinde en önemli özellik, araştırılan belge ile araştırmacı arasında, iletişim sağlamanın zorunlu olmasıdır. Dokümanın kişiye anlatmak istediği şey ile araştırmacının anladıkları arasındaki sapma azaldıkça, iletişimin başarısı da artmış olur (Karasar, 2005).

Veri kaynağına dahil edilen dokümanların problem çözme becerisi içerip içermediğine dair yapılan kontrol esnasında kitaplar en az iki kez okunmuştur. Resimli öykü kitapları incelenerek kontrol listesine kaydedilmeden önce, her bir kitaba K1, K2, K3, ... , K20 kodları verilmiştir. Kitap metinlerinde bulunan her bir cümle C1, C2, C3... şeklinde ve kendi içinde bütünlük oluşturan her bir resim ise R1, R2, R3... şeklinde kodlanmıştır. Örneğin; bir kitap sayfasında ayrı ayrı bulunan ve bütünlük oluşturan resimler tek tek kodlanmış ya da kendi içinde bütün ve bir ya da iki sayfanın tamamını kaplayan resimlere yine bütünlük oluşturma durumuna göre tek bir kod verilmiştir. Bu işlemler sırasında kitaplar ayrıntılı bir şekilde okunmuştur. Beş problem çözme aşamasındaki her soruya dair yanıtlar kaydedilirken kitaplar tatmin edici miktarda okunmuş, yanıtlar cümle ve resim kodları kullanılmak ve yanıt hakkında kısa açıklamalar yapmak suretiyle kontrol listesine kaydedilmiştir. Problem çözme aşamaları ana başlığı altındaki her bir problem çözme becerisi sorusu için kitaplar bağımsız olarak incelendiği için kimi zaman, kontrol listesindeki toplam 30 soruya ait yanıtların aynı cümle ve aynı resimlerde rastlandığı görülmüştür. Örneğin; K3 koduna sahip kitaptaki C6 kodlu “*Bu kitap benim köpeğimi yedi!*” cümlesinde ‘Problem Durumu’ aşamasındaki ‘Problemlerle karşılaşıldığı nasıl anlaşıldı?’ sorusuna yanıt bulunurken ‘Problem durumu araştırma’ aşamasındaki ‘Problem durumu araştırma esnasında sebep sonuç ilişkileri/gerekçeler varsa bunlar ne?’ sorusuna dair ipuçları da barındırmaktadır. K1 kodlu kitaba bakıldığında ise, resimlere ilişkin kodlama esnasında, R12 kodlu resmin hem

‘Alternatif Çözüm Yollarını Deneme’ aşamasındaki ‘Çözüme ilişkin inanç durumu nasıl?’ ve ‘Kullanılan strateji ne?’ soruları hem de ‘Çözüm Yollarının Değerlendirilmesi’ aşamasındaki ‘Çözüm yolu yaratıcı mı?’ ve ‘Çözen kim? İşbirliği varsa nasıl? , etkileşim kiminle?’ soruları yanıt bulmuştur.

Yukarıdaki örneklerde görüldüğü gibi, ortak resim ve cümleler her bir problem çözme sorusu için kontrol listesine ayrı olarak kaydedilmiş, hangi yönüyle o maddeye ait problem çözme becerisini içeriyorsa kısaca not alınmıştır. Resimlerde, soruya yanıt olarak alınan unsurların ipuçları metinlerde verildiği için, resmin o maddeyi destekleyip desteklemediğine önce metnin ve öykünün bağlamına bakılarak karar verilmiştir. Sonrasında o resim hangi yönüyle soruya yanıt veriyorsa o yönü kontrol listesine not alınmıştır. Daha sonradan kullanılacak olan alıntılar ve resimler de bu aşamada kaydedilmiştir. Bulgular yorumlanırken; elde edilen bilgiler benzer araştırma ve alan yazın bilgileriyle desteklenerek ele alınmıştır.

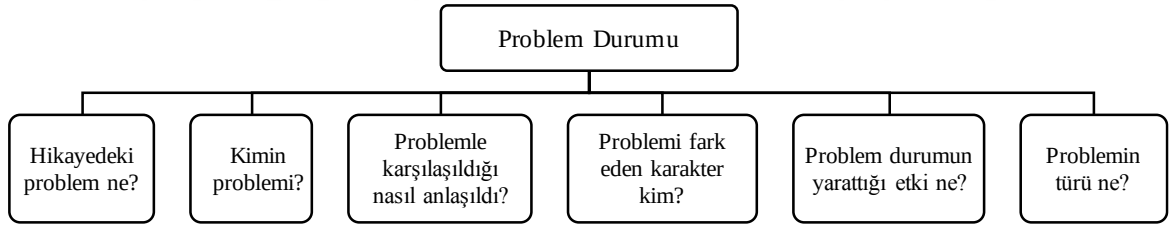
Güvenirlilik ve geçerlik için uzman görüşü tekniği kullanılmıştır. Bu teknikte, amaçlanan özelliği kapsama gücünü belirlemeye yönelik uzman görüşlerinin alındığı bir ön çalışma mutlaka yapılmalıdır (Allen ve Yen, 2002; Büyüköztürk, 2005; Otrar ve Argın, 2015). Bu çalışmada da araştırmacı, incelenen her kitabı en az dört kez okuduktan sonra verileri kontrol listesine kaydetmiş, ardından kaydedilen veriler kıyaslanarak farklı kodlamaların olduğu durumlarla karşılaşıldığında alan uzmanı ile aralarında görüş birliği sağlanarak kodun ne olacağına karar vermiştir. Arkasından okul öncesi dönemde problem çözme becerileri hakkında çalışan bir alan uzmanının görüşü alınarak ön çalışma tamamlanmıştır. Sonrasında araştırmacı tüm kitaplara ilişkin kontrol listelerini doldurmuştur. Bununla birlikte araştırmacı resimli öykü kitapları ile uzun süreli etkileşim içinde olmuş ve aynı metinler araştırmacı tarafından kodlandıktan sonra kodlamaların kontrol edilmesi için ikinci kez tüm veriler gözden geçirilmiştir. Böylece veriler üzerindeki araştırmacının öznel algısının etkisi azaltılmıştır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Yürütülen bu çalışmada problem çözme becerileri kontrol listesinde bulunan beş aşama çerçevesinde ele alınarak veri toplama aracına kaydedilmiştir. Bu çalışmada resimli öykü kitaplarında yer verilen problem çözme aşamalarına ilişkin veri toplama, veri analiz süreci ve bulgular ayrıntılı bir şekilde betimlenerek çalışmanın aktarılabilirliği sağlanmaya çalışılmıştır. Nitel araştırmalarda teyit edilebilirlik stratejisi araştırmanın verilerinin dış denetime açık olması gerektiği anlamına gelmektedir. Bu şekilde uzmanlar araştırmayı denetleyebilme ve inceleme olanağına sahip olurlar (Creswell, 2017). Bu çalışmada teyit edilebilirliği sağlamak ve verileri saklamak için araştırmanın tüm verileri ve aşamaları bilgisayar ortamında saklanmıştır.

BÖLÜM IV

BULGULAR

3-6 yaş çocuklarına yönelik resimli öykü kitaplarında problem çözme becerilerine yer verme durumunu inceleyen bu araştırma sonucunda elde edilen bulgular belirlenen problem çözme aşamalarını temel alarak aşağıda sıralanmıştır.

Problem çözme aşamalarının ilk basamağı olan problem durumuna ait sorular Şekil 1’de gösterilmiştir.

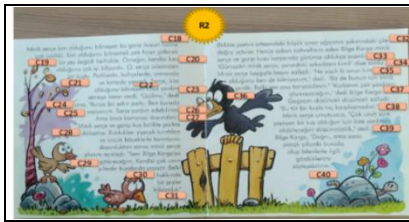

Şekil 1. “Problem Durumu” aşamasına ait sorular

Şekil 1’de görüldüğü üzere öykü kitaplarında problem durumuna ilişkin altı soruya cevap aranmıştır.

“Problem Durumu” aşamasının ilk sorusu olan ‘*Hikâyede problem nedir?*’ sorusuna ilişkin olarak elde edilen bulgular incelendiğinde, veri kaynağına dahil edilen 20 kitap içerisinde, problemin ne olduğuna ilişkin olarak hikâyelerin tamamının metin kısmında, dört kitap hariç tamamının resim kısımlarında öğeler bulunduğu belirlenmiştir. K17 kodlu kitabın metin kısmında 12 cümleye, resim kısmında 2 resme ve K3 kodlu kitabın ise, resim kısımlarında 7 resme, metin kısmında 3 cümleye yer verilmiştir. K17 kodlu kitabın metin kısmının C5-7, C16-24, resim kısmının R2, R5; K3 kodlu kitabın ise metin kısmının C3, C8-9, resim

kısının R2-3, R5-6, R8-10 kod ile belirtilen yerlerinde vurgular yapıldığı belirlenmiştir. K6, K13, K15 ve K18 kodlu kitapların resim kısmında ise bu soruyla alakalı bir ögeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgulara göre K17 kodlu kitapta problemin ne olduğuna ilişkin olarak diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 5). Örneğin; Şekil 2’te görüldüğü gibi K 17 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘Hikâyedeki problem nedir?’ maddesinin karşılığı, C19 kodlu “Kim olduğunu bilmemek pek hoş gidecek bir şey değildi herhalde.” cümlesi ile R2 kodlu resimde görülmektedir.

Resimde; kuş, kim olduğunu bilmediği için üzülüp başını yere eğmiş, karganın yardımını için beklemektedir.

Şekil 2. K17 kodlu kitapta hikâyedeki problemin ne olduğuna ilişkin öğelere yer verilen cümleler ve resim. Gürbüz, F. ve Oğultekin, E. (2017). *Kim olduğunu bilmeyen kuş çocuk kitabı*, İstanbul: Lal Kitap, kaynağından erişilmiştir.

Problem durumuna ilişkin olarak ikinci belirtilen soru olan ‘hikâyedeki problemin kime ait olduğu’, *çocuk*, *yetişkin*, *hayvan* ve *topluluk* olmak üzere dört başlık altında incelenmiştir. 13 kitapta problemin bir hayvana, 5 kitapta bir çocuğa, 2 kitapta topluluğa ait olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Yetişkine ait bir problemin incelenen kitaplarda ele alınmadığı görülmüştür. Sırasıyla örneklendirildiğinde; K17 kodlu kitabın C16 kodlu metninde: “Kurabiye eve gitmek için ayağa kalktığı anda tuhaf bir ses duydu.” hayvana ait bir problemin; K19 kodlu kitabın C28 kodlu metninde: “(Cece)Elinde boya kalmadığı için resmi tamamlayamamıştı.” çocuğa ait bir problemin; K1 kodlu kitapta C7 kodlu cümlede: “Minik kırmızı balıkların hepsini bir lokmada yutuvermiş.” topluluğa ait bir problemin göstergesidir. Resimlere bakıldığında ise;

Resimde problemin sahibi olan hayvan (Tavşan Kurabiye) görülmektedir.

Şekil 3. K17 kodlu kitabın R4 kodlu resminde problemin bir hayvana ait olduğunu gösteren ipucuna dair resim. Gliori, D. (2014). *Kurabiye'nin orman macerası çocuk kitabı*, İstanbul: Türkiye İş Bankası, kaynağından erişilmiştir.

Resimde problemin sahibi olan çocuk (Cece) görülmektedir.

Şekil 4. K19 kodlu kitabın R7 kodlu resminde problemin bir çocuğa ait olduğunu gösteren ipucuna dair görsel. Yılmaz, B. ve Saygılı Z. (2012). *Renkler perisi Tini ve Cece çocuk kitabı*, İstanbul: Punica, kaynağından erişilmiştir.

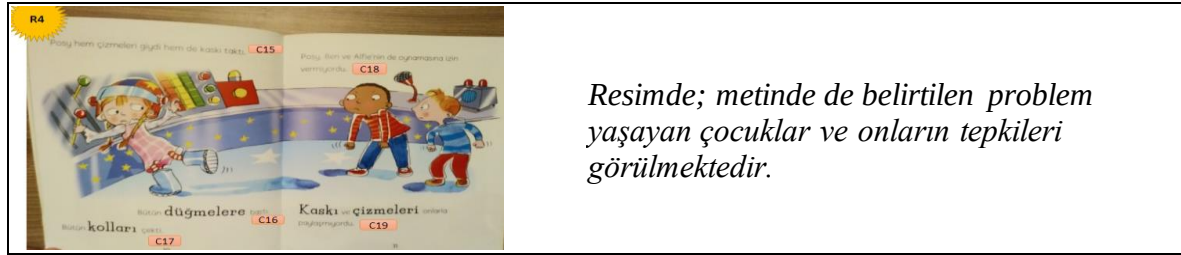

Resimde problemin sahibi olan topluluk (balıklar) görülmektedir.

Şekil 5. K1 kodlu kitabın R2 kodlu resimde problemin topluluğa ait olduğunu gösteren ipucuna dair resim. Lionni, L. (2013). *Yüzyüz çocuk kitabı*, İstanbul: Elma Çocuk, kaynağından erişilmiştir.

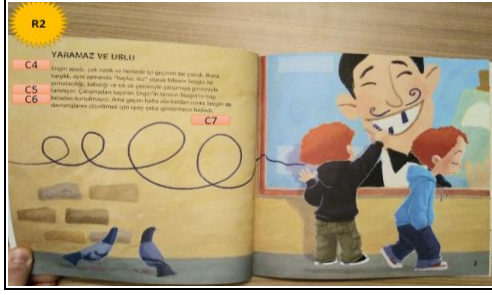
Bu soruyla ilgili olarak elde edilen bulgular incelendiğinde, veri kaynağına dahil edilen 20 kitap içerisinde, hikâyedeki problemin kimin problemi olduğuna ilişkin olarak K12 kodlu kitabın metin kısımlarında 10 cümle (C18-27) resim kısmında 4 (R4-7) resim; K3 kodlu kitabın resim kısımlarında 6 resim (R3, R5-6, R8-10) metin kısmında 3 (C3, C8-9) cümleye yer verildiği görülmektedir. K5 ve K7 kodlu kitapların metin kısmında, K10 kodlu kitabın ise resim kısmında bu soruyla alakalı bir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K12 ve ardından K3 kodlu kitaplarda problemin kime ait olduğuna ilişkin

olarak metin ve resim kısımlarında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 5). Örneğin; Şekil 6’te görüldüğü gibi K12 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘*Kimin problemi?*’ maddesinin karşılığı, C18 kodlu “*Posy, Ben ve Alfie’nin oynamasına izin vermiyordu.*” cümlesi ile R4 kodlu resimde görülmektedir.

Şekil 6. K12 kodlu kitapta problemin kime ait olduğuna ilişkin öğelere yer verilen cümleler ve resim. Graves, S. ve Guicciardini, D. (2017). *Vermem hepsi benim paylaşmayı öğreten kitap çocuk kitabı*, Ankara: Almidilli, kaynağından erişilmiştir.

“Problem Durumu” aşamasının üçüncü sorusu olan ‘*Problemle karşılaşıldığı nasıl anlaşıldı?*’ sorusuna ilişkin olarak elde edilen bulgular incelendiğinde, veri kaynağına dahil edilen 20 kitabın tamamının metinlerinde, biri hariç tamamının resimlerinde bulgular elde edilmiştir. Problemle karşılaşıldığını nasıl anlaşıldığına dair K20 kodlu kitabın metin kısımlarında 23 cümle (C5-6, C21-26, C45-59) ve resim kısımlarında da 6 resme (R1-2, R6-7, R11-12) yer verildiği görülmektedir. K7 kodlu kitabın resim kısmında ise bu soruyla alakalı bir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K20 kodlu kitapta problemle karşılaşıldığının nasıl anlaşıldığına ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 5). Örneğin; Şekil 7’te görüldüğü gibi K20 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘*Problemle karşılaşıldığını nasıl anlaşıldı?*’ maddesinin karşılığı, C6 kodlu “*Çatışmadan kaçınan Engin’in tersine Sezgin’in başı beladan kurtulmuyor.*” cümlesi ile R2 kodlu resimde görülmektedir.

Resimde; Engin kendi halinde yürürken Sezgin boyamaması gereken bir afişi boyamaması metinde anlatına destekler niteliktedir.

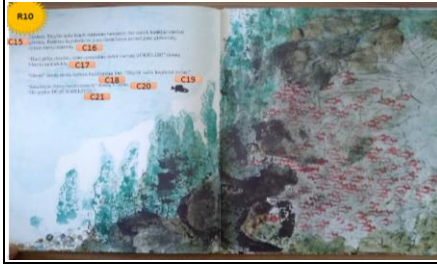
Şekil 7. K20 kodlu kitapta problemle karşılaşıldığı nasıl anlaşıldı? sorusuna ilişkin öğelere yer verilen cümleler ve resim. Moore-Mallinos, J. ve Mazali, G. (2013). *Çatışmak sorunları çözer mi? çocuk kitabı*, Ankara: Remzi, kaynağından erişilmiştir.

“Problem Durumu” aşamasının dördüncü sorusu olan ‘*Problemi fark eden karakter kim?*’ sorusunun yanıtları incelendiğinde, veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, 1 kitabın metin kısmı hariç tamamında, 5 kitabın ise resim kısmı hariç tamamında soruyla alakalı bulgulara rastlandığı görülmektedir. Kitapların 14’ünde probleme sahip olan karakterin problemi fark ettiği, 6’sında fark etmediği görülmüştür. Örneğin; K6 kodlu kitapta C17 kodlu cümlede: “*Küçük kirpi üzünlendi, ilk sergiye yetişemeyecekti.*” cümlesinde ve R5 kodlu resimde problemi kirpinin kendisinin fark ettiği görülmektedir. K1 kodlu kitabın C20 kodlu metninde “*Ama böyle durup bekleyemeyiz.*” cümlesi ve R10 kodlu resminde problemi bir başkasının fark ettiği görülmektedir.

Problemini fark eden kirpi öğretmenini düşünceli bir şekilde dinlemektedir.

Şekil 8. K6 kodlu kitabın R5 kodlu resminde problemi kendisi fark eden kirpinin resmi. Sunar, Ö. B. ve Şen, C. (2018). *Kirpi ve Sergi çocuk kitabı*, İstanbul: Redhouse Kids, kaynağından erişilmiştir.

Problemi fark eden Yüzyüz diğer balıkların da durumu fark etmelerini sağlar.

Şekil 9. K1 kodlu kitabın R10 kodlu resminde problemi fark eden Yüzyüz’ün resmi. Lionni, L. (2013). *Yüzyüz çocuk kitabı*, İstanbul: Elma Çocuk, kaynağından erişilmiştir.

K15 ve K12 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 10 (C5-7, C10-17) ve 8 (C20-27) cümle ve resim kısımlarında ise sırasıyla 1 (R1) ve 4 (R4-7) resme yer verildiği görülmektedir. K3 kodlu kitabın metin kısmında; K7, K10, K11, K14, K18 ve K20 kodlu kitapların resim kısmında bu soruyla alakalı bir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K12 ve ardından K15 kodlu kitaplarda, problemi fark eden karakterin kim olduğuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 5). Örneğin; Şekil 10’te görüldüğü gibi K12 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘Problemi fark eden karakter kim?’ maddesinin karşılığı, C20 kodlu kitapta “Ben Posy’ye kızdım.” cümlede ve R5 kodlu resimde görülmektedir.

Resimde; problemi fark eden Ben’in tepkisi yer almaktadır.

Şekil 10. K12 kodlu kitapta problemi fark eden karakterin kim olduğuna ilişkin öğelere yer verilen cümleler ve resim. Graves, S. ve Guicciardini, D. (2017). *Vermem hepsi benim paylaşmayı öğreten kitap, çocuk kitabı*. İstanbul: Almidilli, kaynağından erişilmiştir.

“Problem Durumu” aşamasının beşinci sorusu olan ‘*Problem durumun yarattığı etki, olumlu/olumsuz getirileri, problemi fark ettiği anda karakterlerin duyguları/tavrı/hal ve hareketleri nasıl?*’ sorusuna ilişkin olarak elde edilen bulgular incelendiğinde, veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, bu soruya ilişkin karakterlerdeki olumsuz ve olumlu olarak değerlendirilebilecek bulgular elde edilmiştir. Soru ile ilgili olumsuz olarak

suçluluk, tehlikeler, saldırganlık, haksızlık, korkma, kaçma, hırpalanma, kızgınlık, öfke vb. durumlar söz konusu iken olumlu olarak hayal etme, mutluluk, özgüvenli olma, sorun etmeme, harekete geçme, ilgi-alaka gösterme vb. durumlar bulgulanmıştır. K20 ve K5 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 20 (C21-26, C56, C58-70) ve 11 (C2-4, C14-21) cümle; resim kısımlarında ise sırasıyla 4 (R7, R11-13) ve 7 (R1, R3-8) resme yer verildiği görülmektedir. K11 ve K3 kodlu kitapların metin kısmında, K7 kodlu kitabın ise resim kısmında bu soruyla alakalı bir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K20 ve ardından K5 kodlu kitaplarda ‘problem durumun yarattığı etki, olumlu/olumsuz getirileri, problemi fark ettiği anda karakterlerin duyguları/tavrı/hal ve hareketleri nasıl?’ sorusuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 5). Örneğin; Şekil 11’de görüldüğü gibi K5 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘*Problem durumun yarattığı etki, olumlu/olumsuz getirileri, problemi fark ettiği anda karakterlerin duyguları/tavrı/hal ve hareketleri nasıl?*’ maddesinin karşılığı, C2 kodlu “*Problemimin olmasını istemiyordum.*” cümlesi ile R1 kodlu resimde görülmektedir.

Resimde; problemi karşısında endişelenen ve korkan çocuk görseli yer almaktadır.

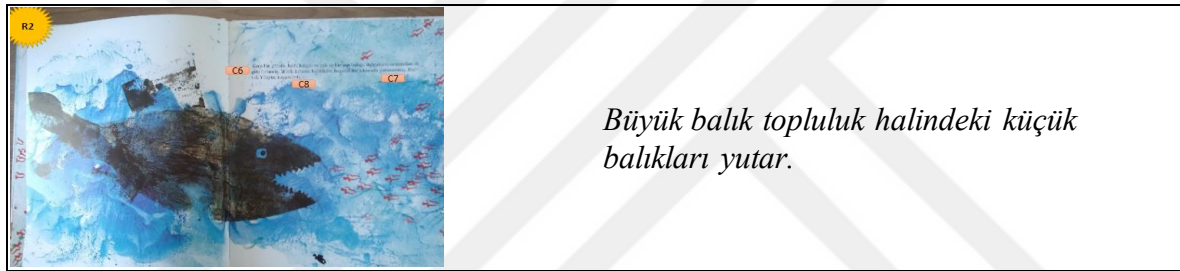
Şekil 11. K5 kodlu kitapta problem durumunun yarattığı etki, olumlu/olumsuz getirileri, problemi fark ettiği anda karakterlerin duyguları/tavrı/hal ve hareketlerinin nasıl olduğuna ilişkin öğelere yer verilen resim. Yamada, K. ve Besom, M. (2017). *Bir problemle ne yaparsın? çocuk kitabı*, İstanbul: Nar Çocuk, kaynağından erişilmiştir.

“Problem Durumu” aşamasının son sorusu olan ‘*Problem türü ne?*’ sorusunun yanıtları fen, kişisel (içsel), kişilerarası ve toplumsal (toplulukla ilgili) olma durumlarına göre incelenmiştir. Bulgular 14 kitapta kişisel, 3’ünde fen, 2’sinde toplumsal ve 1’inde kişilerarası problemlerin işlendiğini göstermiştir. Kitapların ikisinde işlenen fen problemleri aynı zamanda toplumsal problemlerdir. Örneklerine bakıldığında; K2 kodlu kitapta kişisel problem C10 kodlu kitabın “*Ama elma o kadar yüksekteydi ki, hopladı zıpladı elmaya ulaşamadı.*” cümlesinde; K1 kodlu kitapta toplumsal problem C7 kodlu “*Minik kırmızı balıkların hepsini bir lokmada yutuvermiş.*” cümlesinde; K10 kodlu kitapta fen problemi

C26 kodlu “Ayrıca sera gazları da sıcaklığı artırır.” demiş annesi.” cümlesinde; K12 kodlu kitapta kişilerarası problem C23 kodlu “Alfie de Posy’ye kızdı.” cümlesinde yer almaktadır. Resimlerdeki örnekleri ise; Şekil 12, Şekil 13, Şekil 14 ve Şekil 15’te yer almaktadır.

Şekil 12. K2 kodlu kitabın R3 kodlu resmindeki kişisel problem. Oral, F. (2018). *Kırmızı elma çocuk kitabı*. İstanbul: YKY, kaynağından erişilmiştir.

Şekil 13. K1 kodlu kitabın R2 kodlu resmindeki toplumsal problem. Lionni, L. (2013). *Yüzyüz çocuk kitabı*. İstanbul: Elma Çocuk, kaynağından erişilmiştir.

Şekil 14. K10 kodlu kitabın R6 kodlu resmindeki fen problemi. Aden, M. K. ve Kumar, B. (2016). *Neden bu kadar sıcak?, çocuk kitabı*. İstanbul: Parıltı, kaynağından erişilmiştir.

Resimde oyuncaklar için tartışan ve zarar veren çocuklar yer almaktadır.

Şekil 15. K2 kodlu kitabın R6 kodlu resmindeki kişilerarası problem. Graves, S. ve Guicciardini, D. (2017). *Vermem hepsi benim paylaşmayı öğreten kitap, çocuk kitabı* İstanbul: Almidilli, kaynağından erişilmiştir.

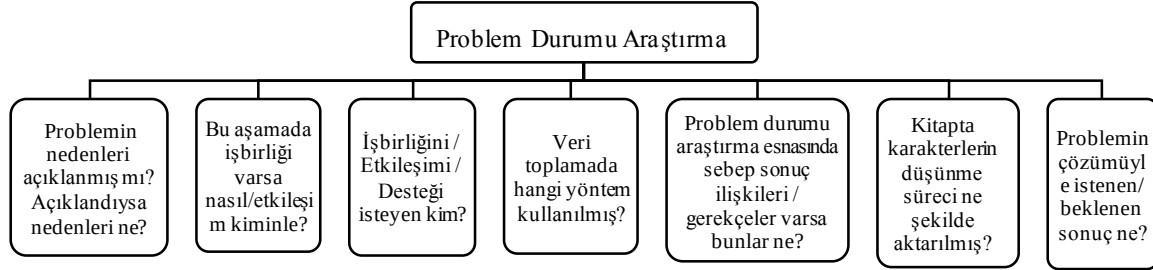
Problemin türüne ilişkin olarak elde edilen diğer bulgular incelendiğinde K12 ve K10 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 8 (C20-27) ve 3 (C23-25) cümleye, resim kısımlarında ise sırasıyla 4 (R4-7) ve 10 (R3, R6-9, R11-16) resme yer verildiği görülmektedir. K4 kodlu kitabın metin kısmının C11-18 kodlu, resim kısmının R 3-5 kodlu yerlerinde; K10 kodlu kitabın ise metin kısmının C3, C8-9 kodlu ve resim kısmının R2-3, R5-6, R8-9 kodlu yerlerinde soruya ilişkin vurgular yapıldığı belirlenmiştir. K5-7, K11, K13-16, K18-20 kodlu kitapların resim kısmında bu soruyla alakalı bir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K10 ve ardından K12, K4 ve K3 kodlu kitaplarda problemin türüne ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 5). Örneğin; Şekil 16’de görüldüğü gibi K10 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘*Problemin türü ne?*’ maddesinin karşılığı, C24, C25, C26 kodlu “*Dünya günden güne ısınıyor. Sonucunda da sıcaklık artıyor. Biz buna küresel ısınma adını veriyoruz.*” cümleleri ile R7 kodlu resimde görülmektedir.

Resimde; küresel ısınmaya sebep olan egzoz gazları görseli, bunun bir fen problemi olduğuna örnek teşkil etmektedir.

Şekil 16. K10 kodlu kitapta problemin türüne ilişkin öğelere yer verilen cümleler ve resim. Aden, M. K. ve Kumar, B. (2016). *Neden bu kadar sıcak?, çocuk kitabı*, İstanbul: Parıltı, kaynağından erişilmiştir.

Problem çözme aşamalarının ikinci basamağı olan problem durumunu araştırmaya ilişkin soruların dağılımı Şekil 17’de gösterilmiştir.

Şekil 17. “Problem durumu araştırma” aşamasına ait sorular

Şekil 17’de görüldüğü üzere öykü kitaplarında problem durumu araştırmaya ilişkin yedi soruya cevap aranmıştır

“Problem Durumu Araştırma” aşamasının birinci sorusu olan ‘*Problemin nedenleri açıklanmış mı? Açıklandıysa nedenleri ne?*’ sorularına ilişkin olarak elde edilen bulgular incelendiğinde, veri kaynağına dahil edilen 20 kitap içerisinde, problemin nedenlerini açıklamaya ilişkin olarak K10, K12 ve K4 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 11 (C26, C27, C32, C35, C39, C42, C43, C45, C51-53), 13 (C15-27) ve 10 (C10-18, C23) cümle ve resim kısımlarında sırasıyla 5 (R3, R7-9, R12), 1 (R4) ve 3 (R3-6) resme yer verildiği görülmektedir. K3, K5, K7, K13, K17 ve K20 kodlu kitapların metin ya da resim kısmında ise bu soruyla alakalı bir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K10, K12 ve ardından K4 kodlu kitaplarda problemin nedenlerini açıklamaya ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 6). Örneğin; Şekil 18’de görüldüğü gibi K12 kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘*Problemin nedenleri açıklanmış mı? Açıklandıysa nedenleri ne?*’ maddesinin karşılığı, C15 kodlu “*Posy hem çizmeleri giydi, hem de kaskı taktı.*” cümlesi ile R4 kodlu resimde görülmektedir.

Resimde; Posy'nin bütün oyuncakları alıp kendi oynaması, problemin nedenine örnektir.

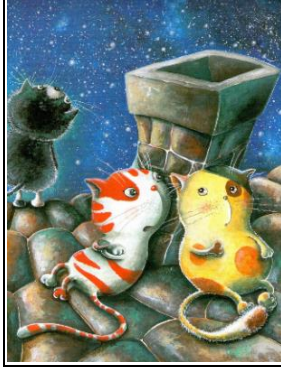
Şekil 18. K12 kodlu kitapta Problemin Nedenleri Açıklanmış mı? Açıklandıysa Nedenleri Ne? sorularının yanıtlarına ilişkin ögelere yer verilen resimler. Graves, S. ve Guicciardini, D. (2017). *Vermem hepsi benim paylaşmayı öğreten kitap, çocuk kitabı*. İstanbul: Almidilli, kaynağından erişilmiştir.

'Problem Durumu Araştırma' aşamasının ikinci sorusu olan '*Bu aşamada iş birliği varsa nasıl/etkileşim kiminle?*' sorusuna dair yanıtlar sonucunda 8'er kitap ile en fazla *bağımsız* ve *karakter-akran* etkileşiminin olduğu görülmüş, 3 kitapta *karakter-ebeveyn* ve 1 kitapta *karakter-olağanüstü karakter* etkileşimi olduğu belirlenmiştir. 3 kitapta ise bu sürece dair herhangi bir bulguya rastlanmamıştır. Bahsi geçen kitapların 3'ünde ise iki farklı etkileşim biçimi gözlemlenmiştir; K3 kodlu kitapta *karakter-akran* ve *bağımsız*; K14 kodlu kitapta *karakter-akran* ve *ebeveyn*; K1 kodlu kitapta ise *bağımsız* ve *karakter-olağanüstü karakter* iş birliği bir arada kullanılmıştır. Örneklerine bakıldığında; *bağımsız araştırmaya* K16 kitabın C7 kodlu cümlesinde "*Ayıcığın kahvaltayı beğenmediğini hemen anladı.*"; *karakter-akran araştırmasına* K7 kodlu kitabın C8-9 kodlu metninde "*Yeni işim bir harika, ama ofis evime çok uzak.*" demiş Bobi. "*Bende de durum aynı.*" diye anlatmış Reks." cümleleri; *karakter-ebeveyn araştırmasına* K9 kodlu kitabın C14 kolu "*Büyük Ayı çevresine bakmış ve mağaranın en kuytu köşesinin gerçekten de çok karanlık olduğunu görmüş.*" cümlesi; *karakter-olağanüstü karakter iş birliğine* K19 kodlu kitabın C52 kodlu "*O zaman resmin yarım kaldığını biliyorsun.*" cümlesi görülmektedir. Resimlerdeki örnekleri ise; Şekil 19, Şekil 20, Şekil 21 ve Şekil 22'te yer almaktadır.

Resimde; problem durumu araştırma esnasında iş birliği yapmadan bağımsız hareket eden karakter yer almaktadır.

Şekil 19. K2 kodlu kitaptaki problem durumu bağımsız araştırmaya ait R3 kodlu resim. Oral, F. (2018). *Kırmızı elma çocuk kitabı*. İstanbul: YKY, kaynağından erişilmiştir.

Resimde; problem durumu araştırma esnasında iş birliği yapan karakter ve akran yer almaktadır.

Şekil 20. K4 kodlu kitaptaki karakter-akran iş birliğine ait R6 kodlu resim. Şahinkanat, S. ve İnan, A. (2018). *Üç kedi bir dilek çocuk kitabı*. İstanbul: YKY, kaynağından erişilmiştir.

Resimde; problem durumu araştırma esnasında iş birliği yapan karakter ve ebeveyn yer almaktadır.

Şekil 21. K9 kodlu kitaptaki karakter-ebeveyn iş birliğine ait R5 kodlu resim. Waddell, M. ve Firth, B. (2009). *Uyuyamıyor musun, küçük ayı çocuk kitabı*. Ankara: Kırçiçeği, kaynağından erişilmiştir.

Resimde; problem durumu araştırma esnasında iş birliği yapan karakter ve olağanüstü karakter yer almaktadır.

Şekil 22. K19 kodlu kitaptaki karakter-olağanüstü karakter iş birliğine ait R14 kodlu resim. Yılmaz, B. ve Saygılı Z. (2012). *Renkler perisi Tini ve Cece, çocuk kitabı*. İstanbul: Punica, kaynağından erişilmiştir.

Problem çözme sürecinde iş birliğine ilişkin olarak, veri kaynağına dahil edilen 20 kitap içerisinde K10 kodlu kitabın metin kısımlarında 32 cümle (C14-46) ve resim kısımlarında

da 5 resme (R2, R4-5, R7, R10) yer verildiği görülmüştür. K8, K17 ve K20 kodlu kitapların metin ya da resim kısmında ise bu soruyla alakalı bir ögeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K10 kodlu kitapta bu aşamadaki iş birliğine ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 6). Örneğin; Şekil 23’de görüldüğü gibi K10 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, Bu aşamada ‘İşbirliği varsa nasıl/etkileşim kiminle?’ maddesinin karşılığı, C26 kodlu “Ayrıca sera gazları da sıcaklığı artırır.’ demiş annesi.” cümlesi ile R4 kodlu resimde görülmektedir.

Şekil 23. K10 kodlu kitapta iş birliğine ilişkin öğelere yer verilen cümleler ve resim. Aden, M. K. ve Kumar, B. (2016). *Neden bu kadar sıcak?*, çocuk kitabı. İstanbul: Parıltı, kaynağından erişilmiştir.

Veri kaynağına dahil edilen 20 kitap içerisinde, ‘İşbirliğini/etkileşimi/desteği isteyen kim?’ sorusuna ilişkin olarak K14 ve K9 kodlu kitapların sırasıyla metin kısımlarında 9 (C18-20, C23-24, C27-28, C32, C38) ve 4 cümle (C9, C22, C37, C53); resim kısımlarında da 5 (R8-11, R13) ve 3 resme (R5, R9, R13) yer verildiği görülmektedir. K2, K4-8, K12-13, K16, K1720 kodlu kitapların metin ya da resim kısmında ise bu soruyla alakalı bir ögeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K14 ve ardından K9 kodlu kitaplarda iş birliğini/etkileşimi/desteği isteyen kim sorusuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 6). Örneğin; Şekil 24’de görüldüğü gibi K14 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘İşbirliğini/etkileşimi/desteği isteyen kim?’ maddesinin karşılığı, C18 kodlu “Franklin bunun üzerine yardım aramak için yola çıktı.” cümlesi ile R8 kodlu resimde görülmektedir.

Resimde, destek istemek amacıyla ayı ile görüşen kaplumbağa Franklin yer almaktadır.

Şekil 24. K14 kodlu kitapta iş birliğini/etkileşimi/desteği isteyen karaktere ilişkin öğelere yer verilen cümleler ve resim. Bourgeois, P ve Clark, B. (2016). *Franklin seni seviyorum diyor çocuk kitabı*. İstanbul: Mavi Kelebek, kaynağından erişilmiştir.

Dördüncü soru olan ‘*Veri toplamada hangi yöntem kullanılmış?*’ sorusuna verilen yanıtlara bakıldığında; 2 kitapta gözlem yapma, 8’inde açık uçlu 2’sinde kapalı uçlu olmak üzere toplam 10 kitapta soru sorma, 2 kitapta araştırma, 3 kitapta tartışma, 6 kitapta düşünme ve 1 kitapta yaşantıya aktarma yöntemlerinin kullanıldığı görülmüş; bu soru 19 kitapta yanıt bulmuştur. Bu 19 kitabın 7’sinin yalnızca metin kısmında soru ile alakalı bulgulara rastlanırken, kalan 12 kitabın hem resim hem metin kısmında bulgular elde edildiği görülmüştür.

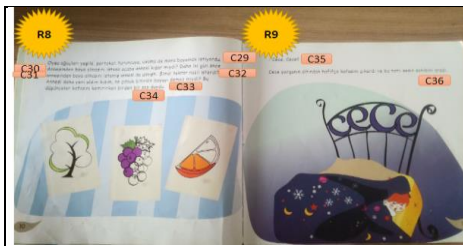
Veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, K13 ve K20 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 21 (C11-12, C19-20, C23-27, C33-44) ve 20 cümle (C21-26, C56, C58-70) ve resim kısımlarında da 5 (R3, R7, R13-14, R20) ve 4 resme (R6, R7, R11-12) yer verildiği görülmektedir. K7 kodlu kitabın metin ya da resim kısmında ise bu soruyla alakalı bir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K13 ve ardından K20 kodlu kitaplarda veri toplamada hangi yöntem kullanılmış sorusuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 6). Örneğin; Şekil 25’te görüldüğü gibi K13 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘*Veri toplamada hangi yöntem kullanılmış?*’ maddesinin karşılığı, C11 kodlu “*Ne olabilirdi bu?*” cümlesi ile R3 kodlu resimde görülmektedir.

Resimde, veri toplamada kullanılan düşünme yöntemi görülmektedir.

Şekil 25. K13 kodlu kitapta veri toplamada kullanılan yöntemle ilişkin öğelere yer verilen resim. Morichon, D. (2007). *Atık mı? Hiç dert değil! çocuk kitabı*, Ankara: Tubitak, kaynağından erişilmiştir.

Beşinci olarak ‘Problem durumu araştırma esnasında sebep sonuç ilişkileri / gerekçeler varsa bunlar ne?’ sorusu değerlendirildiğinde, veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, soruya ilişkin olarak K9 ve K10 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 13 (C9-10, C12, C22-23, C25, C37-38, C40, C53-54, C56, C59) ve 9 (C15, C21, C23-24, C32, C35, C42-43, C45) cümleye yer verildiği görülürken resim kısımlarında soruyla alakalı resme hiç yer verilmediği görülmektedir. Soruyla alakalı en fazla resim ise; R7, R8, R10 kodlu 3 görselin olduğu K19 kodlu kitapta görülmektedir. K7 kodlu kitabın metin ya da resim kısmında ise bu soruyla alakalı hiçbir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K9 ve ardından K10 kodlu kitaplarda problem durumu araştırma esnasında ‘Sebep sonuç ilişkileri/gerekçeler varsa bunlar ne?’ sorusuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 6). Örneğin; Şekil 26’te görüldüğü gibi K19 kodlu isimli kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘Problem durumu araştırma esnasında sebep sonuç ilişkileri/ gerekçeler varsa bunlar ne?’ maddesinin karşılığı, C28 kodlu “Elinde boya kalmadığı için resmini tamamlayamamıştı.” cümlesi ile R8 kodlu resimde görülmektedir.

Resimde, boya bittiği gerekçesiyle tamamlanamayıp yarım kalan boyamalar yer almaktadır.

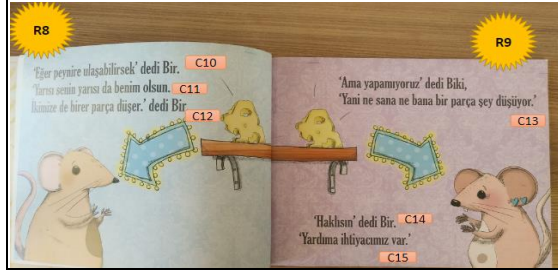
Şekil 26. K19 kodlu kitapta problem durumu araştırma esnasındaki sebep sonuç ilişkileri / gerekçelere ilişkin öğelere yer verilen resim. Yılmaz, B. ve Saygılı Z. (2012). *Renkler perisi Tini ve Cece, çocuk kitabı*. İstanbul: Punica, kaynağından erişilmiştir.

Veri kaynağına dahil edilen 20 kitap içerisinde, karakterlerin düşünme sürecinin kitapta ne şekilde aktarıldığına ilişkin olarak K7 kodlu kitabın metin kısmında 13 cümle (C10-22) ve resim kısımlarında da 2 resme (R3-4) yer verildiği belirlenmiştir. K1, K2, K5, K9, K10, K14, K15, K16, K17, K18 ve K20 kodlu kitapların resim kısmında ise bu soruyla alakalı hiçbir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K7 kitapta karakterlerin düşünme sürecinin kitapta ne şekilde aktarıldığına ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 6). Örneğin; Şekil 27’de görüldüğü gibi K7 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘*Kitapta karakterlerin düşünme süreci ne şekilde aktarılmış?*’ maddesinin karşılığı, C16 kodlu “*Kurabiye eve gitmek için ayağa kalktığı anda tuhaf bir ses duydu.*” cümlesi ile R4 kodlu resimde görülmektedir.

Şekil 27. K7 kodlu kitapta karakterlerin düşünme sürecinin ne şekilde aktarıldığına ilişkin ögelere yer verilen resim. Gliori, D. (2014). *Kurabiye'nin orman macerası çocuk kitabı*, İstanbul: Türkiye İş Bankası, kaynağından erişilmiştir.

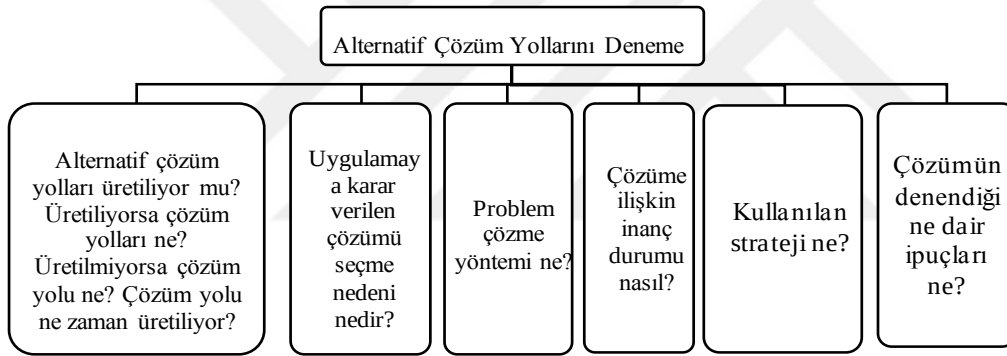
Veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, ‘*Problemin çözümüyle istenen/beklenen sonucun ne olduğu*’na ilişkin olarak K14 ve K11 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 6 (C17, C20, C24, C28, C32, C38) ve 4 cümle (C5, C10-12) ve resim kısımlarında da sırasıyla 0 ve 2 resme (R8-9) yer verildiği belirlenmiştir. K16 ve K17 kodlu kitapların metin ve resim kısmında ise bu soruyla alakalı hiçbir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K14 ve ardından K11 kodlu kitaplarda problemin çözümüyle istenen/beklenen sonucun ne olduğuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 6). Örneğin; Şekil 28’de görüldüğü gibi K11 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘*Problemin çözümüyle istenen/beklenen sonuç ne?*’ maddesinin karşılığı, C5 kodlu “*Bir ve Biki sabahtan beri peynire ulaşmaya çalışıyordu.*” cümlesi ile R8 kodlu resimde görülmektedir.

Resimde, problem çözüldüğü takdirde peyniri alabilecekleri ok işaretleriyle gösterilmiştir.

Şekil 28. K11 kodlu kitapta problemin çözümüyle istenen/beklenen sonuca dair öğelere yer verilen cümleler ve resim. Law, F. ve Cooke, C. (2016). *En güçlü fare üç, çocuk kitabı*, İstanbul: Doruk, kaynağından erişilmiştir.

Problem çözme aşamalarının üçüncü basamağı olan alternatif çözüm yollarını denemeye ait sorular Şekil 29’da gösterilmiştir.

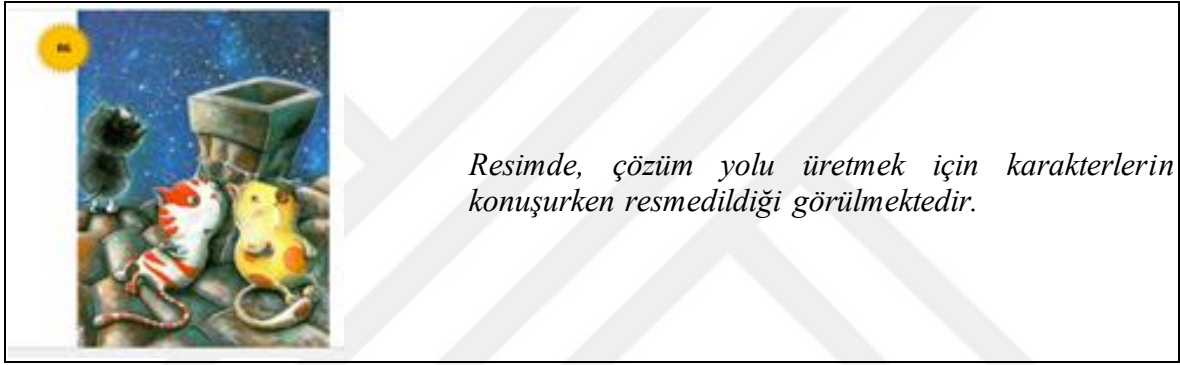

Şekil 29. “Alternatif çözüm yollarını deneme” aşamasına ait sorular

Şekil 29’da görüldüğü üzere öykü kitaplarında alternatif çözüm yollarını denemeye ilişkin beş soruya cevap aranmıştır.

Alternatif Çözüm Yollarını Deneme aşamasına ilişkin olarak belirtilen ilk soru olan ‘Alternatif çözüm yolları üretiliyor mu? Üretiliyorsa çözüm yolları ne? Üretilmiyorsa çözüm yolu ne? Çözüm yolu ne zaman üretiliyor?’ sorularına ilişkin olarak K10 ve K11 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 29 (C59-61, C63-66, C69-73, C75, C78-82, C8-90, C92-93, C105-108, C114, C116) ve 13 cümle (C5-9, C27-30, C32, C34-36) ve resim kısımlarında da sırasıyla 18 (R17-20, R22-24, R26-29, R31-32, R34-36, R38-39) ve 9 resme (R3-7, R11-14) yer verildiği belirlenmiştir. K7 ve K17 kodlu kitapların metin ve resim kısmında ise bu soruyla alakalı hiçbir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K10 ve ardından K11 kodlu kitaplarda ‘Alternatif çözüm yolları üretiliyor

mu? Üretiliyorsa çözüm yolları ne? Üretilmiyorsa çözüm yolu ne? Çözüm yolu ne zaman üretiliyor? sorularına ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 7). Örneğin; ‘*Alternatif çözüm yolları üretiliyor mu? Üretiliyorsa çözüm yolları ne? Üretilmiyorsa çözüm yolu ne? Çözüm yolu ne zaman üretiliyor?*’ maddesinin karşılığı, K2 kodlu kitaptaki C29 kodlu “*Koca ayı onlara, “Artık çok yaşlandım, ağaca çıkamam.” dedi.”* ve C30’daki “*Bunun üzerine tavşan “O zaman biz senin omzuna çıkalım” diye cevap verdi.”* cümlelerinde sonuca ulaşılmadığında yeni çözüm yolunun üretildiği ve Şekil 30’da görüldüğü gibi K4 kodlu kitaptaki R6 kodlu resimde çözüm yolunun ne zaman üretildiği anlaşılmaktadır.

Şekil 30. Alternatif çözüm yolları üretiliyor mu? Üretiliyorsa çözüm yolları ne? Üretilmiyorsa çözüm yolu ne? Çözüm yolu ne zaman üretiliyor? ilişkin öğelere yer verilen cümle ve resim. Şahinkanat, S. ve İnan, A. (2018). *Üç kedi bir dilek çocuk kitabı*. İstanbul: YKY, kaynağından erişilmiştir.

Alternatif çözüm yolunun problemi araştırma aşamasının başında, henüz çözüme geçmeden zihinde üretilerek sorgulanmasına yalnızca bir kitapta yer verildiği belirlenmiştir. K16 kodlu kitabın C10-C11 kodlu “*Kocaman çilekli bir dondurmaya ne derdi acaba sevimli ayıcık? Milo bu fikirden emin olamadı.*” cümleleri örnek teşkil etmektedir.

Veri kaynağına dahil edilen 20 kitap içerisinde, ‘*Uygulamaya karar verilen çözümü seçme nedeni nedir?*’ sorusuna ilişkin olarak K10, K9 ve K7 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 7 (C61, C76-77, C114, C116, C121, C124, 4 (C14, C31, C44, C60) ve 4 (C15-17, C22) cümleye yer verildiği görülürken resim kısımlarında soruyla alakalı hiçbir öğeye yer verilmediği görülmektedir. K1, K2, K3, K4, K5, K11, K12, K13, K17, K18 ve K19 kodlu kitapların metin ve resim kısmında ise bu soruyla alakalı hiçbir öğeye rastlanmamıştır. Tabloya bakıldığında, kitapların hiçbirinin resim kısmında ilgili soruyla alakalı herhangi bir

öğeye rastlanmadığı daha açık görülmektedir. Elde edilen bulgular incelendiğinde K10 ve ardından K9 ile K7 kodlu kitaplarda uygulamaya karar verilen çözümü seçme nedeni nedir sorusuna ilişkin olarak kitabın metin kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 7). Örneğin; K9 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘Uygulamaya karar verilen çözümü seçme nedeni nedir?’ maddesinin karşılığı, C31 kodlu “Ortalık hala çok karanlıkmış.” cümlesinde görülmektedir.

Üçüncü soru çerçevesinde incelenmiş olan *problem çözme yöntemlerine* bakıldığında; *beyin fırtınası 2, fikirler 8, öneriler 7, söz verme/anlaşma 2, plan yapma 6, proje çizme 3, basamaklandırma/sıraya koyma 2, düşünme 10, tartışma 1, mücadele etme 2, iç muhasebe 1, farkına varma 3, ipucuyla 2 ve tahmin yürütme 1* kitapta yer almaktadır.

Veri kaynağına dahil edilen 20 kitap içerisinde, *problem çözme yöntemine* ilişkin olarak K10 ve K11 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 27 (C64-66, C69-73, C75, C78-82, C88-90, C92-93, C105-108, C114, C116, C121, C124) ve 6 cümle (C6-8, C27-29) ve resim kısımlarında da 0 ve 9 resme (R3-7, R11-14) yer verildiği belirlenmiştir. K1, K4, K7, K8, K9, K10, K12, K14, K18 ve K20 kodlu kitapların resim kısmında ise bu soruyla alakalı hiçbir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K10 ve ardından K11 kodlu kitaplarda problem çözme yöntemine ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 7). Örneğin; Şekil 31’de görüldüğü gibi ‘*Problemi çözme yöntemi ne?*’ maddesinin karşılığı, K3 kodlu kitaptaki C16 kodlu “*Lütfen bu kitabı yan çevir ve SALLA... Bella*” cümlesinde ve R12 kodlu resimde verilmiştir.

Resimde, *problem çözme yönteminden basamaklandırma/sıraya koymaya dair görseller* yer almaktadır.

Şekil 31. K3 kodlu kitapta problem çözme yöntemine ilişkin öğelere yer verilen cümle ve resim. Byrne, R. (2014). *Bu kitap benim köpeğimi yedi çocuk kitabı*. İstanbul: Uçan Fil, kaynağından erişilmiştir.

Dördüncü olarak ‘Çözüme ilişkin inanç durumu’ değerlendirilirken kullanılan inanç durumu ifadelerinin kitaplarda yer alma durumları belirlenmiş; özgüven 7, çözüme odaklanma 15, kararlılık 11, istekli olma 2, destek 4, kaygı 3, korku 2, kaçma 1, isteksizlik 2, umutsuzluk 1 ve yardım isteme 5 kitapta bulunduğu gözlemlenmiştir.

Veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, *Çözüme ilişkin inanç durumu nasıl?* sorusuna ilişkin olarak K11, K13 ve K15 kitapların metin kısımlarında sırasıyla 11 (C4, C6-8, C14-18, C23-24), 9 (C13-15, C21-22, C28-31) ve 10 cümle (C26, C29, C43, C53, C68-72, C127) kodlu ve resim kısımlarında da 6 (R3-7, R11), 7 (R4, R8-10, R15-17) ve 5 resme (R2-5, R10) yer verildiği belirlenmiştir. K3, K7, K8, K10, K12, K16, K18 ve K20 kodlu kitapların resim kısmında ise bu soruyla alakalı hiçbir ögeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K11 ve ardından K13 ile K15 kodlu kitaplarda çözüme ilişkin inanç durumuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 7). Örneğin; Şekil 132’de görüldüğü gibi ‘Çözüme İlişkin İnanç Durumu Nasıl?’ maddelerinin karşılığının ‘özgüven, çözüme odaklanma’ olduğu, K1 kodlu kitaptaki C23, C24 ve C25 kodlu “Birden, “Bulдум!” demiş. Hep birlikte denizdeki en büyük balık gibi yüzeceğiz! Onlara, birbirlerine yakın yüzmeyi öğretmiş.” cümlelerinde ve R11 ve R12 kodlu resimlerde verilmiştir.

Resimde, çözüme odaklanarak harekete geçen balıkların görselinde karakterlerin çözüme ilişkin inanç durumu yer almaktadır.

Şekil 32. K1 kodlu kitapta çözüme ilişkin inanç durumuna ilişkin öğelere yer verilen cümleler ve resim. Lionni, L. (2013). *Yüzyüz çocuk kitabı*. Ankara: Elma Çocuk, kaynağından erişilmiştir.

Resimde, çözüme odaklanarak harekete geçen balıkların görselinde karakterlerin çözüme ilişkin inanç durumu gözlenmektedir.

Şekil 33. K1 kodlu kitapta çözüme ilişkin inanç durumuna ilişkin öğelere yer verilen cümle ve resim. Lionni, L. (2013). *Yüzyüz çocuk kitabı*. Ankara: Elma Çocuk, kaynağından erişilmiştir.

Beşinci olarak, ‘Kullanılan strateji ne?’ sorusunun yanıtları; *rasyonel, dürtüsel ve kaçınma* şeklinde 3 madde ile değerlendirilmiş, bulguların çoğunda yanıt 19 kitap ile *rasyonel problem çözme stratejisi* çıkmıştır. 1 kitapta ise *kaçınma* yanıtı alınmıştır. 2 kitapta ise önce *kaçınma* sonra *rasyonel problem çözme stratejisi* kullanılmıştır. Örneğin; K7 kodlu kitabın C15 kodlu “*Aynı arabada giderek yolda trafiğe yol açan araç sayısını azaltmış olacağız.*” cümlesinde uygulanacak olan çözümün nedeni açıklanarak rasyonel bir strateji kullanılmış, bu stratejinin resimdeki örneği ise Şekil 34’de verilmiştir.

Problemin çözümüyle ortadan kalkacak olması muhtemel manzarayı düşünerek planlama yapılması, çözüm arayışına dair görsel yer almaktadır.

Şekil 34. K7 kodlu kitabın R4 kodlu görselinde rasyonel problem çözme örneği. Singh, M. ve Sharma, D. (2017). *Yakıt tasarrufu yapalım çocuk kitabı*. İstanbul: Parıltı, kaynağından erişilmiştir.

K8 kodlu kitaptaki C14 kodlu “*Dönüşmek istiyordu yılanbalığına.*” cümlesi ile Şekil 35’teki görsel ise *kaçınmaya* örnektir.

Veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, kullanılan stratejinin ne olduğu sorusuna ilişkin olarak K11 ve K17 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 11 (C6-8, C27-30, C32, C34-36) ve 12 cümle (C25-29, C47-53) ve resim kısımlarında da sırasıyla 9 (R3-7,

R11-14) ve 6 (R4-9) resme yer verildiği belirlenmiştir. K3, K4, K6, K8, K9, K10, K12, K15, K16, K18, K19 ve K20 kodlu kitapların resim kısmında ise bu soruyla alakalı hiçbir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K11 ve ardından K17 kodlu kitaplarda *kullanılan stratejinin ne olduğuna* ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 7). Örneğin; Şekil 35'te görüldüğü gibi K17 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, '*Kullanılan strateji ne?*' maddesinin karşılığı, C29 kodlu "*Kurabiye 'Gurrrrrr' sesinden olabildiğince uzağa kaçtı.*" cümlesi ile R5 kodlu resimde görülmektedir.

Şekil 35. K17 kodlu kitapta kullanılan stratejinin ne olduğuna dair öğelere yer verilen cümleler ve resim. Gliori, D. (2014). *Kurabiye'nin orman macerası çocuk kitabı*. İstanbul: Türkiye İş Bankası, kaynağından erişilmiştir.

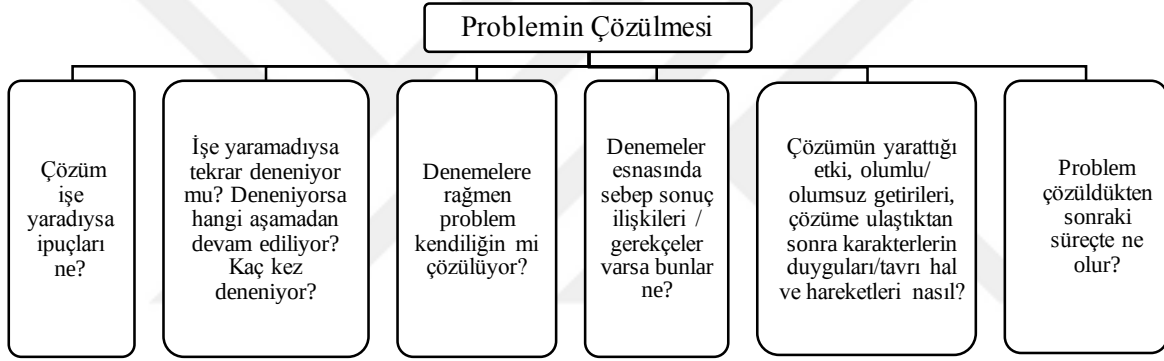
Son olarak veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, '*Çözümün denendiğine dair ipuçları ne?*' sorusuna ilişkin olarak K15 ve K14 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 16 (C32-40, C43-44, C56, C61-63, C122) ve 12 cümle (C49-57, C60-62) ve resim kısımlarında da sırasıyla 4 (R2-4, R10) ve 3 resme (R15-17) yer verildiği belirlenmiştir. K8 kodlu kitabın resim kısmında ise bu soruyla alakalı hiçbir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K5 ve ardından K14 kodlu kitaplarda *çözümün denendiğine dair ipuçları ne?* sorusuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 7). Örneğin; Şekil 36'te görüldüğü gibi *çözümün denendiğine dair ipuçları* maddesinin karşılığı, K18 kodlu kitaptaki C67 kodlu cümlede "*Yıkama işi bittiğinde Tavşan Roka Yemyeşil olmuştu.*" ve R11 kodlu resimde verilmiştir.

Resimde, yeşile boyama çözümünün denendiği görsel yer almaktadır.

Şekil 36. K18 kodlu kitapta çözümün denendiğine dair ipuçlarına ilişkin öğelere yer verilen cümle ve resim. Berktaç Özmen, A. (2015). *Kurbağaya özenen tavşan Roka çocuk kitabı*, İstanbul: Redhouse Kidz, kaynağından erişilmiştir.

Problem çözme aşamalarının dördüncü basamağı olan problemin çözülmesine ait sorular Şekil 37’de gösterilmiştir.

Şekil 37. “Problemin çözülmesi” aşamasına ait sorular

Şekil 37’te görüldüğü üzere öykü kitaplarında problemin çözülmesine ilişkin beş soruya cevap aranmıştır.

İlk olarak, veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, ‘Kullanılan çözümün işe yaradığına dair ipuçları’na ilişkin olarak K4 ve K19 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 5 (C50-54) ve 4 cümle (C77, C94, C114, C116) ve resim kısımlarında da sırasıyla 2 (R13-14) ve 3 resme (R19, R22, R26) yer verildiği belirlenmiştir. K2, K5, K8, K9, K10, K11, K13, K17 ve K18 kodlu kitapların resim kısmında ise bu soruyla alakalı hiçbir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K4 ve ardından K19 kodlu kitaplarda kullanılan çözümün işe yaradığına dair ipuçlarına ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 8). Örneğin; Şekil 38’te görüldüğü gibi K6 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde,

‘Çözüm işe yaradıysa ipuçlarına ne?’ maddesinin karşılığı, C37 kodlu “Hiç yapamam sanırken, ortaya çıkarmıştı üç farklı a harfi.” cümlesi ile R12 kodlu resimde görülmektedir.

Resimde, çözüm sonucu ortaya çıkan a harfleri ile açılan serginin görseli yer almaktadır.

Şekil 38. K6 kodlu kitapta çözüm işe yaradıysa ipuçlarına ilişkin öğelere yer verilen cümle ve resim. Sunar, Ö. B. ve Şen, C. (2018). *Kirpi ve Sergi çocuk kitabı*. İstanbul: Redhouse Kids, kaynağından erişilmiştir.

İkinci olarak ‘İşe yaramadıysa tekrar deneniyor mu? Deneniyorsa hangi aşamadan devam ediliyor? Kaç kez deneniyor?’ Soruları 3 alt yanıt ile değerlendirilmiştir: a) Aynı çözüm bir daha deneniyor. b) Farklı bir çözüm deneniyor. c) Çözüme ulaşamadığında bırakılıyor. İlgili soruya yanıt bulunan beş kitabın dördünde b) Farklı bir çözüm deneniyor, birinde a) Aynı çözüm bir daha deneniyor yanıtları alınmıştır. Veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, bu sorulara ilişkin olarak K13 ve K9 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 16 (C19, C23-25, C33-44) ve 8 cümle (C21, C36, C52, C16, C33, C47, C80, C81) resim kısımlarında da sırasıyla 12 (R8-13, R15-20) ve 4 resme (R6-7, R10, R17) yer verildiği belirlenmiştir. K1, K3-8, K10-12, K14 ve K17-20 kodlu kitapların resim kısmında ise bu soruyla alakalı hiçbir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K13 ve ardından K9 kodlu kitaplarda ‘İşe yaramadıysa tekrar deneniyor mu? Deneniyorsa hangi aşamadan devam ediliyor? Kaç kez deneniyor?’ sorusuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 8). Örneğin; Şekil 25’te görüldüğü gibi K13 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘İşe yaramadıysa tekrar deneniyor mu? Deneniyorsa hangi aşamadan devam ediliyor? Kaç kez deneniyor?’ maddesinin karşılığı, C19 kodlu “Ama şuna baksanıza; çiçek soldu.” cümlesi ile R8-10 kodlu resimlerde görülmektedir.

Resimlerde, çiçek dikme çözümü işe yaramadığı için tekerlekli bir denizaltı yapma fikri deneniyor.

Şekil 39. K13 kodlu kitapta 'İşe Yaramadıysa Tekrar Deneniyor mu? Deneniyorsa Hangi Aşamadan Devam Ediliyor? Kaç Kez Deneniyor?' sorusuna dair ögelere yer verilen cümleler ve resim. Morichon, D. (2007). *Atık mı? Hiç dert değil! çocuk kitabı*, Ankara: Tubitak, kaynağından erişilmiştir.

Üçüncü olarak, veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, "Denemelere rağmen problem kendiliğinden mi çözülüyor?" sorusuna dair ipuçlarına ilişkin olarak K18 ve K8 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 14 (C77-84, C86-91) ve 8 cümle (C32-33, C35-37, C39, C45, C47) ve resim kısımlarında da sırasıyla 0 ve 5 resme (R8-10, R12-13) yer verildiği belirlenmiştir. K1-4, K6-7, K9-10, K12-16 ve K19-20 kodlu kitapların resim kısmında ise bu soruyla alakalı hiçbir ögeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K18 ve ardından K8 kodlu kitaplarda "Denemelere rağmen problem kendiliğinden mi çözülüyor?" sorusuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 8). Örneğin; Şekil 40'da görüldüğü gibi 'Denemelere rağmen problem kendiliğinden mi çözülüyor?' maddesinin karşılığı, K5 kodlu kitaptaki C35 ve C36 kodlu "Onunla yüz yüze geldiğimde bir şey keşfettim. Problemim, aslında olduğumu düşündüğüm şey değildi." cümlesi ile R13 kodlu resimde verilmiştir.

Resimde, problemin aslında korkunç olmadığını anlayınca kendiliğinden çözüldüğü andaki çocuğun durumuna yer verilmiştir.

Şekil 40. K5 kodlu kitapta denemelere rağmen problemin kendiliğinden çözüldüğüne ilişkin ögelere yer verilen cümleler ve resim. Yamada, K. ve Besom, M. (2017). *Bir problemle ne yaparsın? çocuk kitabı*, İstanbul: Nar Çocuk, kaynağından erişilmiştir.

Dördüncü olarak, veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, ‘*Denemeler esnasında sebep sonuç ilişkileri/gerekçeler varsa bunlar ne?*’ sorusuna ilişkin olarak K13 kodlu kitabın metin kısımlarında 15 cümle (C17, C19, C22, C24-25, C29, C36-44), resim kısımlarında da 7 resme (R6-7, R12-R13, R18-20) yer verildiği görülürken K13 kodlu kitabın metin kısmının, resim kısmının kod ile belirtilen yerlerinde vurgular yapıldığı belirlenmiştir. K10 ve K11 kodlu kitapların metin ve resim kısmında ise bu soruyla alakalı hiçbir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K13 kodlu kitapta *Denemeler esnasında sebep sonuç ilişkileri/ gerekçeler varsa bunlar ne?* sorusuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir. Örneğin; Şekil 41’de görüldüğü gibi *denemeler esnasındaki sebep sonuç ilişkileri / gerekçelere ilişkin öğeler*, K3 kodlu kitaptaki C20 kodlu “*Herkes yeniden ortaya çıktı ve her şey normale döndü.*” cümlesi ile R14 kodlu resimde yer almaktadır.

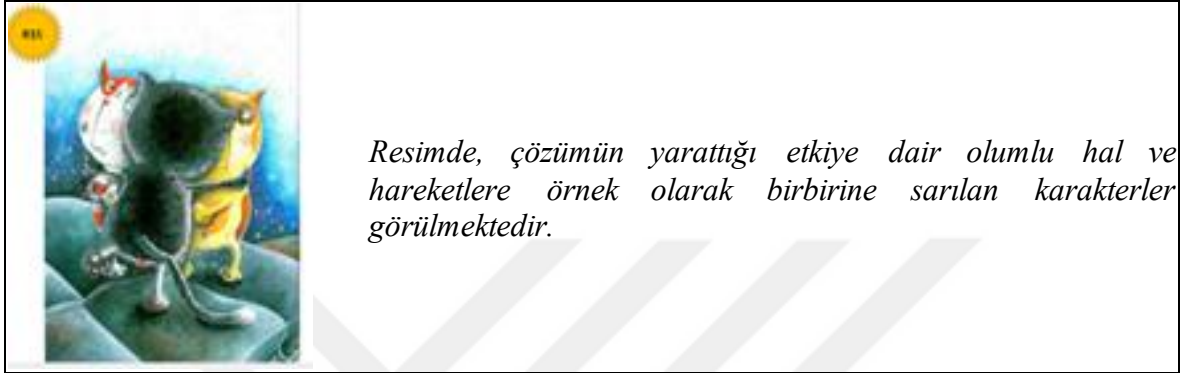

Resimde, kitabın sallanması sonucu düşen karakterler yer almaktadır.

Şekil 41. K3 kodlu kitapta denemeler esnasındaki sebep sonuç ilişkileri / gerekçelere ilişkin öğelere yer verilen cümle ve resim. Byrne, R. (2014). *Bu kitap benim köpeğimi yedi çocuk kitabı*. İstanbul: Uçan Fil, kaynağından erişilmiştir.

Beşinci olarak, veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, ‘*Çözümün yarattığı etki, olumlu/ olumsuz getirileri, çözüme ulaştıktan sonra karakterlerin duyguları/tavır hal ve hareketleri nasıl?*’ sorusuna dair ipuçlarına ilişkin olarak K5 (C35-42) ve K15 (C132, C140, C150-155) kodlu kitapların metin kısımlarında 8’er cümle ve resim kısımlarında da sırasıyla 3 (R13-15) ve 1 resme (R11) yer verildiği belirlenmiştir. K10 ve K13 kodlu kitapların metin ve resim kısmında ise bu soruyla alakalı hiçbir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K5 ve ardından K15 kodlu kitaplarda *Çözümün yarattığı etki, olumlu/ olumsuz getirileri, çözüme ulaştıktan sonra karakterlerin duyguları/tavır hal ve hareketleri nasıl?* sorusuna dair ipuçlarına ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara

nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 8). Örneğin; *çözümün yarattığı etki, olumlu/ olumsuz getirileri, çözüme ulaştıktan sonra karakterlerin duyguları/tavır hal ve hareketlerine ilişkin öğeler*, K4 kodlu kitaptaki C53 kodlu “*Bunu (Kayan yıldızı) gören Piti, önce şaşkınlıktan nefesini tutuyor, sora sevinçle haykırıyor dileğini...*” cümlesi ile Şekil 42’de görüldüğü gibi R15 kodlu resimde yer almaktadır.

Şekil 42. K4 kodlu kitapta çözümün yarattığı etki, olumlu/olumsuz getirileri, çözüme ulaştıktan sonra karakterlerin duyguları/tavır hal ve hareketlerine ilişkin öğelere yer verilen cümle ve resim. Şahinkanat, S. ve İnan, A. (2018). *Üç kedi bir dilek çocuk kitabı*. İstanbul: YKY, kaynağından erişilmiştir.

Son olarak, veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, ‘*Problem çözüldükten sonraki süreçte ne olur*’ sorusuna ilişkin olarak, 5 kitapta yaşanan değişim, 4 kitapta uyuma, 4 kitapta sonuçlanma, 2 kitapta vedalaşma, 2 kitapta çıkardığı ders, 1 kitapta uyarma, 1 kitapta öğüt verme, 1 kitapta ürünün faydasını anlatma ve 1 kitapta vedalaşma gibi sonuçlar elde edilmiştir.

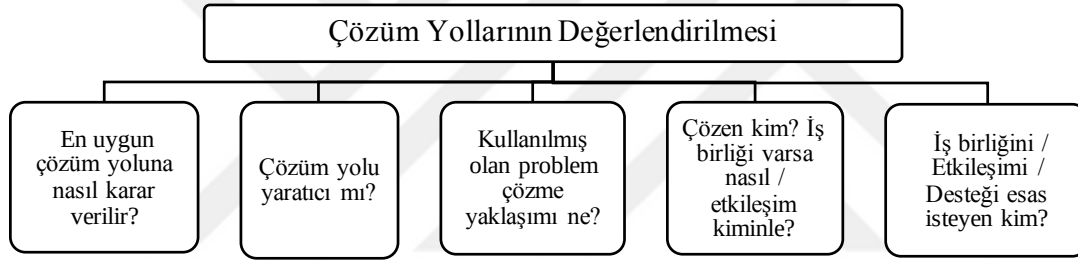
Soruya ilişkin olarak K4 ve K15 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 9 (C62-64, C67-68, C71-74) ve 10 cümle (C156-165) ve resim kısımlarında da sırasıyla 2 (R16-17) ve 1 resme (R11) yer verildiği belirlenmiştir. Elde edilen bulgular incelendiğinde K4 ve ardından K15 kodlu kitaplarda ‘*Problem çözüldükten sonraki süreçte ne olur*’ sorusuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 8). Örneğin; ‘*Problem çözüldükten sonraki süreçte ne olur?*’ sorusuna ilişkin öğeler, K3 kodlu kitapta bulunan C22 kodlu “*Sevgili okuyucu, Lütfen bu kitaba söyle de bir dahaki sefere sen okurken bu kadar yaramazlık yapmayacağına söz versin.*” cümlesi ile Şekil 43’de görüldüğü gibi K2 kodlu kitaptaki R14 kodlu resimde yer almaktadır.

Resimde, kahramanların problem çözüldükten sonra uydukları görsele yer verilmiştir.

Şekil 43. K2 kodlu kitapta problem çözüldükten sonraki süreçte ne olduğuna ilişkin öğelere yer verilen resim. Oral, F. (2018). *Kırmızı elma çocuk kitabı*. İstanbul: YKY, kaynağından erişilmiştir.

Problem çözme aşamalarının beşinci basamağı olan çözüm yollarının değerlendirilmesine ait sorular Şekil 44’de gösterilmiştir.

Şekil 44. “Çözüm yollarının değerlendirilmesi” aşamasına ait sorular

Şekil 44’da görüldüğü üzere öykü kitaplarında çözüm yollarının değerlendirilmesine ilişkin beş soruya cevap aranmıştır.

‘Çözüm Yollarının Değerlendirilmesi’ aşamasındaki, ‘*En uygun çözüm yoluna nasıl karar verilir?*’ sorusundan elde edilen bulgular neticesinde, veri kaynağına dahil edilen beş kitap içerisinde, K7, K8 ve K13 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 13 (C10-22), 4 (C33, C36-38) ve 3 (C15, C22, C29) cümle ve resim kısımlarında da sırasıyla 3 (R2-3, R5), 3 (R8-10) ve 4 (R9-10, R15-16) resme yer verildiği belirlenmiştir. K3, K17 ve K18 kodlu kitapların metin ve resim kısmında ilgili soruyla alakalı herhangi bir ögeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K7, ardından K8 ve K13 kodlu kitaplarda *en uygun çözüm yoluna nasıl karar verilir?* sorusuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 9). Örneğin; Şekil 45’de görüldüğü gibi K8 kodlu isimli kitabın metin kısmı incelendiğinde, *En uygun çözüm yoluna*

nasıl karar verilir?’ maddesinin karşılığı, C33 kodlu “*Ve kahraman Nino çıktı dışarıya, her bir kolunda onlarca yumurta.*” cümlesi ile R9 kodlu resimde görülmektedir.

Resimde, bir anlık kararla yumurtaları ve yılanbalığını kurtarmak için atılması yer almaktadır.

Şekil 45. K8 kodlu kitapta en uygun çözüm yoluna nasıl karar verildiğine ilişkin öğelere yer verilen cümle ve resim. Şahinkanat, S. ve Oral, F. (2018). *Yavru ahtapot olmak çok zor çocuk kitabı*. İstanbul: YKY, kaynağından erişilmiştir.

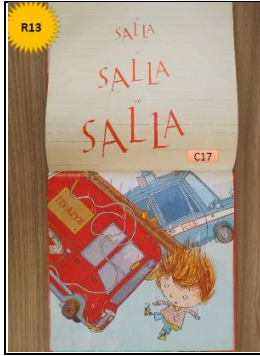
‘Çözüm Yollarının Değerlendirilmesi’ aşamasındaki, ikinci soru ‘Çözüm yolu yaratıcı mı?’ sorusundan elde edilen bulgular, ‘Bilinmeyen, keşfedilmemiş, yeni, alışlagelmişin dışında, ilk akla gelenden farklı, değişik bakış açısı kullanılarak bulunan çözüm yolu var mı?’ ipucuyla değerlendirilmiştir. Bulgular neticesinde, veri kaynağına dahil edilen beş kitap içerisinde, K13 kodlu kitabın metin kısımlarında 5 cümle (C15-17, C22, C29) ve 12 resme (R4-6, R8-12, R15-18) yer verildiği belirlenmiştir. K7-8, K10-12, K15-17 ve K19-20 kodlu kitapların metin ya da resim kısmında ise ilgili soruyla alakalı herhangi bir öğeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K13 kodlu kitapta *Çözüm Yolu Yaratıcı mı?* sorusuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 9). Örneğin; Şekil 32’te görüldüğü gibi K13 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘Çözüm yolu yaratıcı mı?’ maddesinin karşılığı, C29 kodlu “*Bir roket yapacağım ve atığı çok çok çok çok uzağa götürüp Ay’a bırakacağım.*” cümlesi ile R18 kodlu resimde görülmektedir.

Resimde, roket tasarlamak ve bununla aya çıkmak yaratıcı çözüm yoluna örnektir.

Şekil 46. K1 kodlu kitapta yaratıcı çözüm yoluna ilişkin öğelere yer verilen cümle ve resim. Morichon, D. (2007). *Atık mı? Hiç dert değil! çocuk kitabı*. Ankara: Tubitak, kaynağından erişilmiştir.

Veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, ‘*Kullanılmış olan problem çözme yaklaşımı ne?*’ sorusu yanıtlanmış; *kavrama yoluyla* 14 kitapta, *deneme-yanılma* 5 kitapta ve *içgüdülerle* 1 kitapta yer almıştır. 1 kitapta ise hem *deneme-yanılma* hem de *kavrama yoluyla* yaklaşımları bir arada yer almış, 1 kitapta ise problem çözme yaklaşımına ilişkin belirgin bir bulguya rastlanmamıştır. Örneğin; K3 kodlu kitabın C16 kodlu cümlesinde “*Lütfen bu kitabı yan çevir ve salla.*” cümlesinde *kavrama yoluyla problem çözme yaklaşımı*; K2 kodlu kitabın C25 kodlu “*Ama elmayı yine düşüremediler.*” cümlesinde *deneme yanılma*yla *problem çözme*; K14 kodlu kitabın C 61 kodlu “*Franklin annesine sarıldı ve onu öptü.*” cümlesinde *içgüdülerle problem çözme yaklaşımı* örneklenmiştir. İçgüdülerle problem çözme örneği kitaplarda bulunamadığı için yalnızca diğer iki yaklaşıma dair resimler aşağıda yer almaktadır.

Resimde, planın işe yaradığı görselde kavrama yoluyla problem çözme yaklaşımının sonucunda kavuşulan çözüm yer almaktadır.

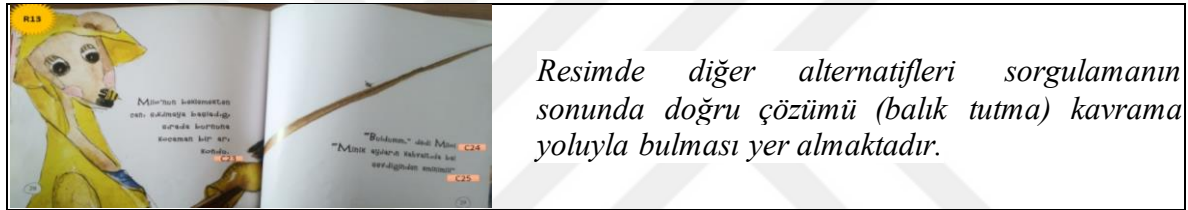
Şekil 47. K3 kodlu kitabın R13 kodlu resminde yer alan kavrama yoluyla problem çözme yaklaşımına örnek. Byrne, R. (2014). *Bu kitap benim köpeğimi yedi, çocuk kitabı*. İstanbul: Uçan Fil, kaynağından erişilmiştir.

Resimde birbirlerinin üzerine çıkarak elmayı koparmayı deneyen hayvanların görseli yer almaktadır.

Şekil 48. K2 kodlu kitabın R8 kodlu resminde deneme-yanılma yoluyla problem çözme yaklaşımına örnek. Oral, F. (2018). *Kırmızı elma çocuk kitabı*. İstanbul: YKY, kaynağından erişilmiştir.

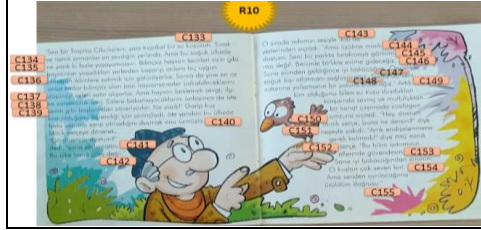
K13 ve K9 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 17 (C16-17, C19, C24-26, C34-44) ve 14 cümle (C16, C21, C33, C36, C47, C52, C64, C71-72, C78-81) resim kısımlarında da 14 (R4-6, R8-12, R15-20) ve 13 resme (R6-18) yer verildiği belirlenmiştir. K8 kodlu kitabın metin ya da resim kısmında ise ilgili soruyla alakalı herhangi bir ögeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K13 ve ardından K9 kodlu kitaplarda ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 9). Örneğin; Şekil 49’te görüldüğü gibi K16 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, ‘Kullanılmış olan problem çözme yaklaşımı ne?’ maddesinin karşılığı, C23, C24 ve C25 kodlu “Milo’nun beklemekten canı sıkılmaya başladığı sırada burnuna bir arı kondu. ‘Buldum.’ dedi Milo! Minik ayıların kahvaltıda bal sevdiğinden eminim!!!” cümleleri ile R13 kodlu resimde görülmektedir.

Şekil 49. K16 kodlu kitapta kullanılmış olan problem çözme yaklaşımına ilişkin öğelere yer verilen cümle ve resim. Atalay, T. (2017). *Milo’nun kahvaltısı, çocuk kitabı*. İstanbul: Mandolin, kaynağından erişilmiştir.

Veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, *Çözen Kim? İşbirliği Varsa Nasıl / Etkileşim Kiminle?* sorularının sınıflandırma çerçevesinde yanıtlandığı kitap sayısı; *Bağımsız* 9, *karakter – öğretmen* 1, *karakter- ebeveyn* 1, *karakter-yetişkin* 1, *karakter-akran* 5, *karakter-okuyucu* 1, *karakter-olağanüstü karakter* 1 ve *akran-akran* 3 olarak belirlenmiştir. Soruya ilişkin olarak K11 ve K2 kodlu kitapların metin kısımlarında 17 (C5-9, C27-37, C41) ve 13 cümle (C13-15, C19-21, C23-26, C28, C30-31) ve resim kısımlarında da 5 (R3-6, R16) ve 4 resme (R5, R7-8, R11) yer verildiği belirlenmiştir. K10 ve K13 kodlu kitabın metin ya da resim kısmında ise ilgili soruyla alakalı herhangi bir ögeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K11 ve ardından K2 kodlu kitaplarda *Çözen kim? İş birliği varsa nasıl /etkileşim kiminle?* sorusuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 9). Örneğin; Şekil 50’de görüldüğü gibi K15 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, *Çözen kim? İş birliği varsa nasıl /etkileşim kiminle?* maddesinin karşılığı, C127, C128 kodlu “Gözlüklü

adam bir kuş bilimciydi. Garip kuşu görür görmez tanınması doğaldı.” cümlesi ile R10 kodlu resimde görülmektedir.

Resimde etkileşim sağlanan kişiye ait görsel yer almaktadır.

Şekil 50. K15 kodlu kitapta çözen karaktere ve varsa iş birliğine / etkileşime ilişkin öğelere yer verilen resim. Gürbüz, F. ve Oğultekin, E. (2017). *Kim olduğunu bilmeyen kuş çocuk kitabı*. İstanbul: Lal Kitap, kaynağından erişilmiştir.

Veri kaynağına dahil edilen yirmi kitap içerisinde, ‘İş birliğini/ etkileşimi/desteği esas isteyen kim?’ sorusuna ilişkin olarak K11 ve K14 kodlu kitapların metin kısımlarında sırasıyla 7 (C3-4, C14-18) ve 6 cümle (C20, C24, C28, C32, C38, C43) bulunurken resim kısımlarında soru hakkında hiç resme yer verilmediği görülmektedir. Yirmi kitap içerisinde yalnızca K15 kodlu kitabın R10 kodlu resminde soru hakkında bir öge bulunmaktadır. K11 kodlu kitabın metin kısmının kodlu kitabın metin kısmında kod ile belirtilen yerlerinde vurgular yapıldığı belirlenmiştir. K5-6, K8, K10, K12-13, K16-18 kodlu kitapların metin ya da resim kısmında ise ilgili soruyla alakalı herhangi bir ögeye rastlanmamıştır. Elde edilen bulgular incelendiğinde K11 ve ardından K14 kodlu kitaplarda ‘İş birliğini/etkileşimi/desteği esas isteyen kim?’ sorusuna ilişkin olarak kitabın metin ve resim kısmında diğer kitaplara nazaran daha fazla açıklamaya yer verildiği söylenebilir (Ek3 Tablo 9). Örneğin; Şekil 51’te görüldüğü gibi K15 kodlu kitabın metin kısmı incelendiğinde, *İş birliğini/etkileşimi /desteği esas isteyen kim?* maddesinin karşılığı, C117 kodlu “Elindeki susamlı çöreği minik parçalara bölerek yere atan adam garip kuşu karşısında görünce heyecanla yerinden doğruldu.” cümlesi ile R10 kodlu resimde görülmektedir.

Resimde, destek niyetiyle kuşla temas kuran adamın görseli yer almaktadır,

Şekil 51. K15 kodlu kitapta İş birliğini/etkileşimi/desteği esas isteyen kim? sorusuna dair öğelere yer verilen cümleler ve resim. Gürbüz, F. ve Oğultekin, E. (2017). Kim olduğunu bilmeyen kuş çocuk kitabı. İstanbul: Lal Kitap, kaynağından erişilmiştir.

BÖLÜM V

TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. Tartışma

Bu araştırmada 3-6 yaş çocuklarına yönelik resimli öykü kitaplarında problem çözme becerilerine, nasıl ve ne şekilde yer verildiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda, ele alınmış olan beş problem çözme aşaması sırasıyla bütün kitaplarda incelenerek elde edilen bulgular sırasıyla aşağıda tartışılmıştır.

İncelenmiş olan 3-6 yaş çocuklarına yönelik resimli öykü kitaplarının resim ve metin bölümleri ele alındığında, problem çözme aşamalarından *Problem Durumuna* ilişkin altı soru ele alınmış ve bu altı sorunun tamamına bütün kitaplarda yanıt bulunduğu belirlenmiştir. Problem durumuna ilişkin ilk soru olan *hikâyedeki problem ne?* ye ilişkin olarak kitapların hepsinin metin kısmında en az bir cümle ile sorun ifade edilirken resim kısmında dört kitap dışında hepsinde problemi tanımlamaya yönelik çizimlere yer verildiği görülmüştür. Problemi doğru tanımlamak, problemin ilk ve en önemli aşamasıdır. Çünkü problem ortaya çıktığında açığa kavuşturulmalı ve nelerle kimlerle alakalı olduğu belirlenerek hakkında bilgi toplanmalı, problem açıkça ortaya konmalıdır (Öğülmüş, 2006; Özdil, 2008).

İkinci soru olan *kimin problemi?* sorusu iki kitabın metin bir kitabın resim kısmı hariç tüm kitaplarda yanıtlanmış, incelenen 20 kitaptan 13'ünde problemin sahibi olan karakterin hayvan olduğu görülmüştür. Yetişkini temel alan problemlere kitapların hiçbirinde yer verilmemiştir. Hayvanlar üzerinden verilen mesajlar çocukların hikâyeye dikkatlerini toplamalarında etkilidir. Ayrıca resimli öykü kitaplarında hayvanlara verilen karakterize rol aracılığıyla insanın kusurlu ve hatalı yönünü düzeltmek daha olasıdır (Sınar Çılgın, 2007; Ungan, 2006). Bu nedenle çoğu kitapta problem çözme becerileri için çocuklara

kazandırılması beklenen davranışların hayvanlar aracılığıyla verilerek örnek almayı desteklediği söylenebilir.

Üçüncü soruda problemle karşılaşıldığını anlatan metinlere bütün kitaplarda, resimlerde ise bir kitap hariç tamamında yer verildiği belirlenmiştir. Bir problem olduğuna dair özellikle görsellerde izler bulunması, çocukların problemi daha kolay anlamaları, süreci içselleştirmeleri, olayı anlayarak dikkatlerini öyküye daha kolay vermeleri için önemlidir. Nitekim Şahin (2014), çocukların sözlü anlatım becerileri ve duyuşsal algılarının görsel algılama yoluyla harekete geçeceğinden bahsederek olan biteni sezmelerini sağlayacağını vurgulamışlardır.

Dördüncü soruya verilen yanıtlar değerlendirildiğinde, beş kitabın resim kısmı hariç tamamında sorunun yanıtlandığı görülmüştür. Ayrıca, kitapların altısında problemi fark eden karakterin probleme sahip olan kişi olmadığı belirlenmiştir. İyi problemler, kendi tarzlarını kullanmak suretiyle çocukların keşfetmesine izin veren özelliktedir. Yani problemler çocuklara, kendilerini keşfederek çözümlerine de bunu yansıtmaya fırsatı verir (Zembat ve Unutkan, 2005). Buna göre; kitapların çoğunluğunda, problemin esas sahibinin problemi fark eden karakter olması iyi bir özellik olarak değerlendirilebilir. Bahsi geçen altı kitapta ise esas sahibinin problemi fark etmemesinin, bu kitapların öyküyü dinleyen çocuklarda problem çözme becerilerini desteklemede yetersiz kaldığı söylenebilir. Farklı bir açıdan düşünülürse, benzer bir problemle karşılaşmayan karakterin daha sonra başına geldiğinde bu deneyiminden faydalanması anlamında problem çözmeyi desteklediği söylenebilir.

Beşinci soruda değerlendirilen *problemin yarattığı etkinin* genellikle üzüntü veya olumsuzluklar olduğu metin ve görsellerde görülmüştür. Metin kısmında iki kitap hariç, resim kısmında ise bir kitap hariç tamamında bu soruya yanıt bulunmuştur. Özellikle problemin yarattığı etkinin görsellere yansımalarının, çocuklarda sürece dair algı ve tahmin becerilerini artırdığı söylenebilir.

Son soruda problemin türü değerlendirilmiş, 11 kitabın resim kısmı hariç tamamında sorunun yanıtlandığı belirlenmiştir. Ayrıca 14 kitapta *kişisel*, üçünde *fen*, ikisinde *toplumsal* ve birinde *kişilerarası problemlerin* yer aldığı belirlenmiştir. Kitapların ikisinde yer alan *fen* problemleri aynı zamanda *toplumsal* problemlerdir. Çocukların yoğun etkileşimde bulunduğu materyallerle etkileşimi olumlu veya olumsuz yönlerden problem çözme becerileri üzerinde etkili olabilmektedir (Kesicioğlu, 2015). Çünkü, çocukluk döneminde edinilen yaşantılar çocukların öğrenme sürecine aktif katılımını, araştırma yapmasını,

sorunlara çözüm bulmasını, planlar yapıp uygulamasını ve başkalarıyla iletişim kurmasını gerektirir. Çocukların yeni bilgileri öğrenirken etrafıyla iletişim kurma, iş birliği yapma ve genel anlamda problem çözme becerilerinin gelişimine katkıda bulunacaktır (Aydoğan, 2004). Bu anlamda düşünüldüğünde elde edilen sonuç, farklı türdeki problemlerin işlenmesinin sorunlarını çözmede çocuklara farklı süreç becerileri kazandırdığı söylenebilir.

İkinci aşama olan ‘Problem Durumu Araştırma’ aşamasına dair belirlenmiş olan yedi soru için elde edilen bulgulara bakıldığında sorulardan bazılarına ilişkin ögelere kitapların hem resim hem metin kısmında ulaşılmışken, bazı soruların yanıtlarına dair ögeler yalnızca metin ya da yalnızca resim kısmında bulunmuş, kitapların bir kısmında da bu aşamaya dair herhangi bir bulguya rastlanmamıştır.

Ele alınan yirmi kitabın altısı hariç tamamında *problemin nedenlerinin sorgulandığı* ilk soruya yanıt alındığı, yedi kitabın yalnızca metin kısmında sorunun yanıtladığı görülmüştür. Tok (2008), problem çözmede sorgulamanın öneminden bahsederken Kramarski, Weisse ve Minsker (2010) yaptıkları araştırmada, üst bilişsel sorgulamaya dayalı stratejileri bilmenin çocuklardaki problem çözme performansını artmasında etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Kitapların çoğunda da problemin nedenlerinin belirtilerek okuyucunun bilgilendirilmesi, sorgulamayı sağlayarak eleştirel düşünmeyi geliştirmek anlamında faydalıdır (Saracaloğlu ve Yılmaz, 2011).

İkinci soruda problem durumu araştırma esnasında karakterler arası iş birliği sorgulanmış, üç kitabın hem resim hem metin kısmı, altı kitabın ise resim kısmı haricinde soruya yanıt bulunmuştur. Ayrıca, sekizer kitap ile en fazla *bağımsız* ve *karakter-akran* etkileşiminin olduğu görülmüş, üç kitapta *karakter-ebeveyn* ve bir kitapta *karakter-olağanüstü karakter* etkileşimi olduğu belirlenmiştir. Üç kitapta bu süreçte herhangi bir gözlem yapılamamıştır. Çünkü bu üç kitapta problem durumu araştıran bir karakter mevcut değildir. Bu süreç, yazar tarafından okuyucuya aktarılmıştır. Bu nedenle iş birliğine dair unsur gözlenememiş yorum yapılamamıştır. Bahsi geçen kitapların üçünde ise iki farklı etkileşim biçimi gözlemlenmiştir. Bunun nedeni ise, hayatın olağan akışında devam eden problem çözme sürecine farklı kişilerin dahil olması dolayısıyla karakterlerin yardımlaşmalarıdır. Ayrıca karakterin iş birliği içerisine girmediği sekiz kitapta problemler bağımsız olarak araştırıldığı için etkileşime gereksinim duyulmamıştır. Kitapların ikisinde de iş birliği olmasına rağmen bunu talep eden kişinin belirsiz oluşu görülmüştür.

Kitapların üçünde de problemi araştırma esnasında iş birliği olup olmadığı belirsiz olduğu için üçüncü soru olan '*iş birliğini/etkileşimi/desteği isteyen kim?*', bu aşamadaki sorulardan en az yanıtlananı olmuştur. Bunların dışında kalan yedi kitapta var olan *iş birliğini* talep eden karakterin kim olduğuna bakıldığında; kitapların dördünde yan karakterin yardım talebinde bulunduğu, üçünde ise probleme sahip olan karakterin yardım arayışında olduğu belirlenmiştir.

Ek olarak, kitaplar incelendiğinde bu aşamadaki en fazla ögeye dördüncü soru olan '*Veri toplamada hangi yöntem kullanılmış?*' sorusunda rastlandığı görülmüş, bu soru 19 kitapta yanıt bulmuştur. Kullanılan yöntemlere bakıldığında en çok *gözlem yapma*, sonrasında sırasıyla *soru sorma*, *düşünme*, *tartışma*, *araştırma* ve *yaşantıya aktarma* ile veri toplandığı bulguları elde edilmiştir. *Soru sorma* ile veri toplanmış olan kitaplarda açık uçlu sorulara kapalı uçlu sorulara nazaran daha fazla yer verildiği belirlenmiştir. Bu veriler problem çözme becerilerini destekleme anlamında değerlendirildiğinde, veri toplarken kullanılan yöntemlerin oldukça çeşitli olduğu söylenebilir. Ayrıca sorulan soruların birçoğunun açık uçlu olması; çocukların düşünme becerilerini, bilimsel süreç becerilerini ve soru sorma becerilerini iyi yönde etkileyerek yaratıcı düşünceyi geliştirmesi ve onları düşünmeye, araştırmaya ve keşfetmeye yönlendirerek çocukların problem çözme becerilerini geliştirmesi anlamında önemli bir bulgudur (Chin ve Kayavizhi, 2002; Drew ve Rankin, 2004). Bu yöntemlerden hiçbirinin kullanılmadığı bir kitaba bakıldığında kitapta, problem durumun belirgin bir araştırma yapılmadan çözüme odaklanıldığı görülmektedir.

Bu aşamadaki beşinci soru olan '*Problem durumu araştırma esnasında sebep sonuç ilişkileri /gerekçeler varsa bunlar ne?*'ye ilişkin olarak elde edilen bulgulara bakıldığında dört kitap hariç tamamında ilgili sorunun yanıtlandığı görülmüştür. Kalan 16 kitabın tamamının metin kısmında soruya dair yanıtlar bulunurken, bu kitapların yedisinin resim kısmında soruyla alakalı öğelere yer verilmediği gözlemlenmiştir. Bu sonuç, yine çocukların sorgulama becerilerini desteklemesi anlamında önem taşımaktadır. Çünkü okul öncesi dönemde problem çözme becerilerine yönelik yapılan çalışmalar, karmaşık zihinsel becerilerin kullanılmasını gerektirdiğini ortaya koymaktadır. Bu becerilerin kazanımı, çocukların neden sonuç ilişkisini kavraması ve sonuçları tahmin etmeyi öğrenmesiyle mümkün olur (Dinçer ve Göktaş, 2019; Semerci ve Çelik, 2002).

Bu aşamanın altıncı sorusu olan, *karakterlerin düşünme sürecinin kitapta ne şekilde aktarıldığına* ilişkin sorular bütün kitaplarda yanıt bulmuş, problem durumu araştırma esnasında karakterlerin geçirdikleri düşünme sürecine dair okuyucu bilgilendirilmiştir.

Dokuz kitabın resim ve metin kısımlarında yanıtların örneği görülmekle birlikte 11 kitabın yalnızca metin kısmında soruya dair yanıtlar bulunmuştur. Öykülerde karakterlerin düşünme sürecinin aktarılmasının önemi, çocukları gerçek yaşamda karşılaştıkları problemlere bunları uyarlama konusunda desteklediği düşünüldüğünde daha net anlaşılmaktadır. Nitekim Dilidüzgün (1996), odağında problem olan resimli öykü kitaplarının, çocukların doğrudan anlayamadığı ve değerlendiremediği bazı gerçekleri edebiyat sayesinde anlamaları gayesi taşıdığını söyler.

Bu aşamanın son sorusu, *‘problemin çözümüyle istenen/beklenen sonuç ne?’* sorusuna dair bulgulara ise iki kitap hariç tüm kitaplarda rastlanmıştır. Bir kitapta hem metin hem resim kısmında söz konusu soru ile ilgili yanıtlara yer verilirken kalan 17 kitabın yalnızca metin kısmında yanıtlar bulunmuştur. Kitapların çoğunda beklenen sonucun okuyucuya aktarılmasının, çocukların algılamalarını ve öyküye odaklanmalarını kolaylaştırdığı söylenebilir. Bulguya rastlanmayan iki kitapta ise, beklenen sonucun öyküyü dinleyen tarafından yorumlanarak bulunabilir olmasıyla, bu kitapların çocukları tahmin yürütme becerilerini desteklediği görülmektedir.

Üçüncü aşama olan ‘Alternatif Çözüm Yollarını Deneme’ aşaması hakkında altı soru belirlenmiştir. Bulgulara bakıldığında; kitapların 18’inde ikinci soru dışındaki soruların tamamı resim ve/veya metinde yanıtlanmıştır. Kalan ikisinin ise metin ve/veya resim kısmında son dört sorunun tamamı yanıt bulmuş, birinci soru yanıtı kalmıştır.

‘Alternatif çözüm yolları üretiliyor mu? Üretiliyorsa çözüm yolları ne? Üretilmiyorsa çözüm yolu ne? Çözüm yolu ne zaman üretiliyor?’ sorularını barındıran birinci maddenin yanıtları, 12 kitabın resim ve metin kısmında, altı kitabın ise yalnızca metin kısmında bulunmuştur. Ayrıntılı olarak bakıldığında ise; yalnızca yedi kitapta alternatiflerin üretildiği ve kitapların altı tanesinde bu alternatiflerin çözüm için planlama yaparken değil problem çözülmediğinde üretildiği görülmektedir. Yalnızca bir kitabın metin kısmında çözümü bulmaya çalışan karakter tarafından birçok alternatifin çözümden önce değerlendirildiği görülmektedir. Günlük yaşam problemleri ve/veya kişisel arası problemler üzerine yapılmış olan araştırmalarda, alternatifler üretmenin problem çözme becerileri konusunda bir dönüm noktası olduğuna değinildiği görülmektedir (Anlıak ve Dinçer, 2005; Jonassen, 2011; Korkulu ve Yılmaz, 2010). Bu yönleriyle düşünüldüğünde, alternatifler üretmenin çocukları çok boyutlu ve çok yönlü düşünmeye sevk ettiği yadsınamaz bir gerçektir.

İkinci soru olan ‘*Uygulamaya karar verilen çözümü seçme nedeni nedir?*’, dokuz kitabın yalnızca metin kısmında yanıt bulmuş, bunların da dördündeki tek bir cümlede çözümü seçme nedenine değinilmiştir. Resim kısmında ise soruyla alakalı herhangi bir ögeye rastlanmamıştır. Problem çözme becerilerinin gelişmesinde, sorgulamanın önemi tekrar düşünüldüğünde (Kramarski, Weisse ve Minsker, 2010; Saracaloğlu ve Yılmaz, 2011; Tok, 2008) bu beceriyi içeren resimli öykü kitaplarında uygulamaya karar verilen çözümü seçme nedenine dair daha fazla açıklama yapılması beklenmektedir.

Üçüncü soruda kullanılmış olan *problem çözme yöntemlerine* resim-metin bazında bakıldığında; 10 kitabın hem resim hem metin kısmında, diğer 10 kitabın ise yalnızca metin kısmında *problem çözme yöntemlerine* yer verildiği görülmüştür. Kullanılan yöntemler ise; *beyin fırtınası, fikirler, öneriler, söz verme/anlaşma, plan yapma, proje çizme, basamaklandırma/sıraya koyma, düşünme, tartışma, mücadele etme, iç muhasebe, farkına varma, ipucuyla ve tahmin yürütme* olarak belirlenmiştir. İncelenmiş olan kitaplarda bu yöntemlerden en çok yer verilenin 10 kitapla *düşünme* olduğu, sonra *fikirler, öneriler ve plan yapmaya* sırasıyla sekiz, yedi ve altı kitapta yer verildiği; kitaplarda en az yer verilenin ise *tartışma, iç muhasebe ve tahmin yürütme* olduğu görülmüştür. *Düşünme*, vurgusu yapılması beklenen ve olumlu bir bulgu olsa da bu sürecin ayrıntısına değinilmemesi; incelenen kitapların 3-6 yaş grubu çocuklarının üst düzey düşünme becerilerinden biri olan problem çözme becerilerini desteklemede yetersiz kaldığının göstergesi olarak düşünülebilir. Diğer yöntemlerin ise oldukça az kullanılmasının, çocuklardaki problem çözme becerilerini destekleme anlamında ele alınan kitapların yetersizliğinin bir göstergesi olduğu söylenebilir.

Dördüncü sorudaki, *Çözüme ilişkin inanç durumu nasıl?*’a 12 kitabın yalnızca metin kısmında, sekiz kitabın ise hem metin hem de resim kısmında yanıtlar bulunduğu görülmektedir. Bu soru; *özgüven, çözüme odaklanma, kararlılık, istekli olma, destekleme, kaygı, korku, kaçma, isteksizlik, umutsuzluk, yardım isteme* gibi yanıtlardan uygun olan ile değerlendirilmiş, karakterlerin çözüme dair inançlarının çoğunlukla olumlu olduğu görülmüştür. Söz konusu sorunun yanıtları değerlendirildiğinde, problemler karşısındaki tavrın genellikle çözüme dair umut içermesi, çocukların problem çözme becerilerine olumlu katkılar sağlayacaktır.

Beşinci soru ile yanıt beklenen *‘kullanılan strateji ne?’*e; resim ve metin kısımlarında yer verilme durumu incelendiğinde; sekiz sorunun metin kısmında, kalan 12 kitabın ise hem metin hem de resim kısmında ilgili soru yanıt bulmuştur. Söz konusu sorunun yanıtları;

rasyonel, dürtüsel ve kaçınma şeklinde üç madde ile değerlendirilmiş, bulguların çoğunda yanıt *rasyonel problem çözme stratejisi* çıkmıştır. Rasyonel stratejide kişinin, gerçekçi bir şekilde hareket ederek aşamaları büyük ölçüde takip ettiği ve problemi çözmeye yoğunlaştığı (Chang, D’Zurilla ve Sanna, 2004) düşünüldüğünde, söz konusu bulgu çocuklardaki problem çözme becerilerini desteklemede resimli öykü kitaplarının önemli bir katkısı olduğunu göstermektedir. Köse (2019) tarafında yürütülmüş olan araştırmada rasyonel karar verme tarzı ile sorun çözme becerileri arasında anlamlı ve pozitif bir ilişki bulunması ve Phillips, Paziienza ve Ferin (1984) tarafından yapılan çalışmada belirtilen etkin problem çözen kişilerin rasyonel karar verme stratejilerini iyi kullanmaları bu sonucu destekler niteliktedir.

Son olarak ‘*Çözümün denendiğine dair ipuçları ne?*’ sorusuna iki kitabın resim ve bir kitabın metin kısmı hariç tümünde yanıt bulunmuştur. Bu sonuçların resimli öykü kitaplarındaki problem çözme becerilerinin örnek teşkil ederek öğrenilmesi anlamında değerlendirildiğinde çocuklara olumlu katkı sağlaması beklenir. Problem çözme becerilerinin öğrenilebildiğini kanıtlayan araştırmalar söz konusu sonucu destekler niteliktedir (Bernard-Opitz, Sriram ve Nakhoda-Sapuan, 2001; Dereli, 2017; Dereli İman, 2014; Dinçer, 1995).

Problem çözme aşamalarının dördüncüsü olan ‘Problemin Çözülmesi’ aşaması çerçevesinde altı soru belirlenmiştir. Kapsamları nedeniyle ilk üç soru olan; ‘*Çözüm işe yaradıysa ipuçları ne? İşe yaramadıysa tekrar deniyor mu? ve Denemelere rağmen problem kendiliğinden mi çözülüyor?*’ sorularından sadece birinin yanıtlanması diğer ikisinin yanıtsız kalması öngörülmüştür ve bulguların bu doğrultuda olduğu ortaya çıkmıştır. Elde edilen bulgulara göre; 10 kitapta birinci soru, beş kitapta ikinci soru, beş kitapta ise üçüncü soru yanıt bulmuştur. Son üç sorudan bazılarında ise kitapların bir kısmında yanıt bulunamamıştır.

İlk olarak ‘*Çözüm işe yaradıysa ipuçları ne?*’ sorusuna bakıldığında dokuz kitabın hem resim hem metin kısmında bir kitabın ise yalnızca resim kısmında bu soruya yanıt bulunmuştur. İkinci olarak ‘*Çözüm işe yaramadıysa tekrar deniyor mu? Deneniyorsa hangi aşamadan devam ediliyor? Kaç kez deniyor?*’ soruları, dört kitabın hem metin hem resim kısmında bir kitabın ise yalnızca resim kısmında yanıt bulmuştur. Bu sorulara üç farklı yanıt beklenmiş, bunlar; ‘a) Aynı çözüm bir daha deniyor, b) Farklı bir çözüm deniyor, c) Çözüme ulaşamadığında bırakılıyor.’ yanıtlarıyla sınıflandırılmıştır. Yanıtlar değerlendirildiğinde; beş kitabın dördünde farklı bir çözüm denendiği görülmüş, birinde ise aynı çözüm bir daha denenmiştir. Kitapların hiçbirinde çözüme ulaşılmasa bile çözmeden bırakılması durumuna rastlanmamıştır.

Üçüncü olarak *‘Denemelere rağmen problem kendiliğinden mi çözülüyor?’* sorusuna dair yanıtlar *‘Aslında problemin kişinin kendi içinde olduğuna dair uyanış gerçekleşmesi ile çözülmesi.’* ipucuyla aranmıştır. Bu soruya, 5 kitabın tamamının hem resim hem metin kısmında yanıtlar bulunduğu belirlenmiştir.

Ayrıca, *sebe-sonuç ilişkileri/gerekçeler varsa bunlar ne? sorusu* problemin çözülmesi aşamasında dördüncü soru olarak ele alınmış, kitapların ikisi hariç tamamında bu soruya yanıt bulunmuştur. Kitapların 7’sinde yalnızca metin kısmında soruya yanıt bulunmuş, 11’inde ise hem resim hem metin kısmında sorunun yanıtladığı belirlenmiştir. Sorgulama becerisini desteklemesi yönüyle düşünüldüğünde resimli öykü kitabının sebe-sonuç ilişkilerinin ele alınmasının olumlu bir katkısı olduğunu (Dinçer ve Göktaş, 2019; Semerci ve Çelik, 2002) burada tekrarlamak mümkündür. Çalışmalar da göstermiştir ki; çocuklar bir araştırmaya katıldığı zaman problem çözme becerileri gelişir ve bu sayede neden-sonuç ilişkileri kurabilir hale gelir (Kesicioğlu, 2015). Bu çalışmalar da, sebe-sonuç ilişkisi kurma ve problem çözme becerilerinin gelişimi arasındaki bu sıkı bağa örnek teşkil etmektedir.

Beşinci olarak *‘Çözümün yarattığı etki, olumlu/ olumsuz getirileri, çözüme ulaştıktan sonra karakterlerin duyguları/tavırları hal ve hareketleri nasıl?’* sorusu hakkındaki yanıtlara iki kitabın resim kısmı, üç kitabın metin kısmı, bir kitabın ise hem metin hem resim kısmı hariç tüm kitaplarda yer verildiği belirlenmiştir. Aslında bu soru kitaptaki problem çözümünün sonucuna yönelik olduğu için, yanıtının bütün kitaplarda bulunması beklenirken kitaplardan birinin ne metin ne de resim kısmında sorunun yanıtlanmamasının nedeni, kitaptaki problemin çözümünün çok uzun zaman gerektiriyor olmasıdır.

Son olarak *‘Problem çözüldükten sonraki süreçte ne olur?’* sorusuna üç kitabın ne metin ne resim kısmında, beş kitabın ise yalnızca metin kısmında yanıt verilmiştir. Ayrıca yanıtlara bakıldığında; beş kitapta *yaşanan değişim*, dört kitapta *uyuma*, dört kitapta *sonuçlanma*, dört kitapta *vedalaşma*, dört kitapta *çıkardığı ders*, dört kitapta *uyarma*, dört kitapta *öğüt verme*, dört kitapta *ürünün faydasını anlatma*, dört kitapta *vedalaşma* gibi sonuçlar elde edilmiştir. Bunlardan en çok yer verilenin, *yaşanan değişim* olduğu belirlenmiştir.

Son iki soruya dair yanıtlara bakıldığında çözümle beraber; olumlu tepkiler, davranışlar ve durumlar ortaya çıkmıştır. Bu çerçevede değerlendirildiğinde, bu iki soruya ait yanıt bulunmuş olan kitapların çocuklardaki problem çözme becerisini desteklediği söylenirken birkaç kitapta bu soruların yanıtlanmamış olması, problem çözme becerilerini desteklemede ele alınan resimli öykü kitaplarının yetersiz kaldığı şeklinde yorumlanabilir. Kitaplarda,

problem çözüldükten sonraki sürecin, olumlu unsurlar içermesi, problem çözme neticesinde rahatlığa/engelden kurtulmaya/ hedefe ulaşmaya (Adair, 2010; Bingham, 2004) dair olumlu mesaj verdiği söylenebilir. Böylece söz konusu kitaplar, çocuğu problem çözmeye teşvik etmiş olur. Böylece çocuğun kendine güveni de artar (Arslan, 2012).

Beşinci ve son aşama olan '*Çözüm Yollarının Değerlendirilmesi*' ile ilgili beş soru belirlenmiştir. İlk soru olan *En uygun çözüm yoluna nasıl karar verilir?* sorusu üç kitap hariç kitapların tamamında yanıt bulmuştur. Altı kitabın hem resim hem metin kısmında yanıt bulunurken, 11 kitabın yalnızca metin kısmında sorulara yanıt verildiği belirlenmiştir. Bu soruya kitaplarda bulunan cevaplar, karakterlerin düşünme sürecini okuyucuya aktararak öykülerdeki problemleri daha açık bir şekilde çözmeyi sağlaması yönüyle problem çözme becerilerini destekler niteliktedir. O nedenle kitapların çoğunda bu soruya yanıt bulunmuş olması, önemli bir bulgudur. Ancak bu soruya verilen yanıtlara bakıldığında karar verme aşamasında karakterin geçirdiği düşünce sürecinin net bir şekilde kitaplara yansıtılmadığı görülmektedir. Alan yazında yürütülen çalışmalara bakıldığında erken zamanlarda çocukların uygun problem çözücü düşünme biçimini kazanabileceği, bu düşünme şeklini kullanmayı öğrenen çocukların, ileriki yaşamlarında sağlıklı ve nitelikli ilişkilere sahip olmalarını sağlayabileceği ifade edilmektedir (Anlıak ve Dinçer, 2005). Bu nedenle söz konusu becerinin kitaplardaki örnek problem çözme davranışlarıyla çocuklara öğretilmesi önem taşımaktadır.

İkinci olarak yanıt aranan '*çözüm yolunun yaratıcı olup olmadığına, 'Bilinmeyen, keşfedilmemiş, yeni, alışlagelmişin dışında, ilk akla gelenden farklı, değişik bakış açısı kullanılarak bulunan çözüm yolu var mı?*' sorusu için elde edilen bulgular incelendiğinde kitapların yarısının yaratıcı çözümler içerdiği görülmüştür. Fox ve Schirmacher (2014), toplumda yaratıcı bir biçimde problemleri çözen, hayal gücü yüksek olan, her işin üstesinden gelebilen ve geleceğe kritik katkılar sağlayacak olan bireyler yetişmesi için çocuklarda yaratıcı düşünmeyi destekleyerek 21.yüzyılın problemleriyle yüzleşmelerinin ve onları çözmek için yeterli donanımı kazanmalarının önemini vurgularlar. Bu bağlamda yetişkinin çocuğa model olması ve problem çözmeyi destekleyecek problem durumları sunması gerekir (Altun vd., 2001; Fox ve Schirmacher, 2014; Ören, 2012).

Üçüncü ve dördüncü olarak '*Kullanılmış olan problem çözme yaklaşımı ne?*' ve '*Çözen kim? İşbirliği varsa nasıl/etkileşim kiminle?*' soruları birer kitap hariç tüm kitapların ya metin ya resim ya da her ikisinde yanıt bulmuştur. *Kullanılmış olan problem çözme yaklaşımları; içgüdülerle, deneme-yanılmayla ve kavrama yoluyla* kategorilerinde

değerlendirilmiş; 13 kitapta *kavrama yoluyla*, beş kitapta *deneme-yanılmayla*, bir kitapta *içgüdülerle* çözümler üretildiği görülmüştür. Bir kitapta ise bu yaklaşımlardan hiçbiri kullanılmamış, başka bir kitapta iki yaklaşım sırayla ortak olarak kullanılmıştır. Kitapların çoğunda *kavrama yoluyla* çözüm üretilmesi, çocukları düşünmeye sevk ederek olayların mantığını kavraması anlamında önemlidir. Dördüncü soruda yanıt aranan ‘Çözen kim? İşbirliği varsa nasıl/etkileşim kiminle?’ ye ilişkin iki kitabın resim ve metin kısmı, sekiz kitabın ise resim kısmı haricinde yanıt verilmiştir. dokuz kitapta ise *bağımsız*, beşinde *karakter-akran*, üçünde *akran-akran*, birinde *karakter – öğretmen*, birinde *karakter-ebeveyn*, birinde *karakter-yetişkin*, birinde *karakter-okuyucu* ve birinde *karakter-olağanüstü karakter* yanıtları bulunmuştur. En çok *bağımsız* olarak, sonrasında ise *akran* ile problemlerin çözüldüğü bulgusuna ulaşılmıştır. Yine bu bulgu, çocukların problem çözme becerilerini desteklemede önemlidir. Çünkü, bireysel olarak veya kendi akranı olan karakterin desteğiyle problemin üstesinden gelen karakter çocuğa, kendisinin de bunu yapabileceğine dair inanç kazandırmayı sağlayacaktır.

İş birliğini/Etkileşimi/Desteği esas isteyen kim? sorusu ise yanıt beklenen tüm kitaplarda yanıtlanmıştır. Yalnızca dördüncü soruda belirtilen dokuz kitapta problemlerin *bağımsız* olarak çözülmesi nedeniyle bahsi geçen dokuz kitapta bu soru yanıtlanamamıştır. Kitapların birçoğunda iş birliğini esas isteyen, probleme sahip kişinin akranı olduğu görülmüştür. Yine de bu durumun, karakterin önce bağımsız olarak problemleri çözme çabası içerisine girdiğini göstererek öyküyü dinleyen çocuğun problem çözme becerisini geliştirdiği söylenebilir. Problemi kendi kendine çözmek, çocukta kendine güven ve risk alma davranışlarını artırmaya katkı sağlayarak onu olumlu anlamda etkiler (Şanlı, 2005). Ancak, yardımın karakter istemeden başkası tarafından teklif ediliyor oluşuyla çocuğa, bu beceriyi geliştirme anlamında kitaplarda yeterince katkı sağlanmadığı söylenebilir. Yine de, söz konusu kitaplarda en fazla etkileşimin olduğu akran etkileşimine dair alan yazında yapılan araştırmalara bakıldığında, Eroğlu (2001) ve Özyürek vd. (2018)’in yürüttüğü çalışmalarda, çok kardeşliğin problem çözme becerilerinin kazanımına olumlu katkıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu araştırma kapsamında ele alınan kitapların da çocukların problem çözme becerilerini akran etkileşimi ile desteklediğinden söz edilebilir. Nitekim Gökçurt, Örnek, Hayat ve Soylu’nun 2015’te ve Deringöl’ün 2006’da yürüttüğü araştırmalarda öğrencilerin problem çözme ve problem kurma becerileri değerlendirilmiş, en düşük puanın problemi değerlendirme aşamasına ait olduğu görülmüştür. Bu noktada eğer çocuklar problemleri değerlendirmede uygun strateji ve becerileri kullanabilirse problem çözmedeki hatalarının

daha kolay farkına varabilirler. Bu durum çocuklara ürettikleri çözümlerde bulduklarının ne anlama geldiğini kavrama ve onların altında yatan mantıksal gerekçeyi sorgulayarak değerlendirme yapma fırsatı verildiği zaman mümkün olur (Gökkurt, Örnek, Hayat ve Soylu, 2015; Karataş ve Güven, 2004).

Elde edilen sonuçlar gösteriyor ki; incelenmiş olan kitapların tamamında ilk aşama olan ‘problem durumu’ aşamasına ait sorular yanıt bulurken diğer dört aşama olan, ‘problem durumu araştırma’, ‘alternatif çözüm yollarını deneme’, ‘problemin çözülmesi’ ve ‘çözüm yollarının değerlendirilmesi’ aşamalarındaki soruların giderek azalan bir oranda yanıtlandığı belirlenmiştir. Açıklanan ve tartışılan bütün bulgular bağlamında söylenebilir ki; incelenmiş olan yirmi resimli öykü kitabında problem çözme becerileri, problem çözme aşamalarının hiyerarşisine yeterince önem verilmeden ele alınmıştır.

Yaşları itibariyle 3-6 yaş çocuklarına yetişkinler tarafından okunan resimli öykü kitapları, onların problem çözme becerileri kazanmada hikâyelerdeki olaylardan çıkarımlar yapması ve gerçek hayata bunları uyarlayarak desteklemesi anlamında fayda sağladığı bir gerçektir. Öyküleri dinleyen çocukların problem çözme becerilerini sistemli olarak kazanabilmesi anlamında, 3-6 yaş çocuklarına yönelik yazılan resimli öykü kitaplarının problem çözme aşamaları gözetilerek oluşturulması oldukça önemlidir. Çünkü problemleri gerçek hayat problemi kılan özellik; problemlerin yalnızca çözüm ile ilgilenmekle kalmayıp birden fazla çözüm yoluna sahip olmasıdır. Gerçek yaşamdaki problemlerin en önemli yanı; sınıf içinde öğrenilenden farklı olarak çocukları matematiksel algoritmalar bulmaya yönlendirmesi ve böylece sezgisel atılımlarla bilgiyi sentezleyerek işe yarayacak olan yöntemi bulmayı sağlamasıdır (Dunlap, 2001).

Bunun yanında bazı araştırmalar, üst düzey becerileri destekleyen okuma ve okuduğunu anlamının önemine vurgu yapar ve çocukların yaratıcılıkları ile sosyal becerilerinin problem çözme becerilerini destekleyen öykülerle gelişebileceğini destekler (Akay, 2004; Dinçer, Baş, Teke, Aydın, İpek ve Göktaş, 2019; Güven ve Kavuncuoğlu, 2020; Ilgın ve Arslan, 2012; Peterson, 2001; Webster-Stratton ve Reid, 2004). Ayrıca bu araştırmalar, problem çözme becerilerini doğru şekilde kazanmanın yalnızca çocukluk çağında değil yetişkinlikte de oldukça önemli olduğunu destekler niteliktedir.

Gelişimsel süreç çerçevesinde, 3-6 yaş çocuklarının henüz okuma yazma bilmiyor olduğu düşünüldüğü zaman, problem çözmeye dair becerilerin yalnızca metinlerle değil resimlerle de ele alınmış olması beklenmektedir. Dağlıoğlu ve Çakmak (2009)’a göre; çocuklar tek

başlarına bir kitabı okurken, metinden bağımsız olarak resimlerini inceleyerek ve öyküyü başkasından dinlerken görsellere bakarak onları yorumlar. Böylece verilen mesajı daha kolay anlar. Bu kapsamda düşünüldüğünde, incelenmiş olan kitaplardaki problem çözme becerilerinin metinlerde ele alınırken resimlerle de desteklenmesinin yanında, kimi zamanda yalnızca resimlerde var olması alan yazındaki sonuçları destekler niteliktedir.

Çocuklara gerçek hayata dair rehber niteliğinde olan öykülerde, karakterlerin problem çözme esnasındaki düşünce sürecinin işlenişine bakıldığında, eksik noktalar olduğu görülmektedir. Hatta kimi zaman alternatif çözüm yollarının okuyucuya açık bir şekilde aktarılmadığı bulgusu da bunu destekler niteliktedir. Bir diğer söylemle; resimli öyküleri dinleyen ve inceleyen, kitapların hedef kitlesi olan çocuklara, öyküdeki karakterlerin düşünce sürecine girmelerine fırsat tanınmadığı, dolayısıyla çocukların problem çözmenin önemli bir boyutundan mahrum kaldığı görülmektedir. Bu eksiklik, çocukların problem çözme sürecini tam manasıyla anlama konusunda kopukluk yaşamasına sebep olarak bu sürecin önemli bir aşamasından mahrum kalmalarına sebep olabilir. Bu anlamda bakıldığında, öykülerdeki problem çözme becerilerinin problem çözme aşamaları çerçevesinde hiyerarşik bir düzende ele alınmasının çocuklara fayda sağlama konusundaki önemi anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak, araştırma kapsamında incelenen 3-6 yaş çocuklarına yönelik olarak yazılmış resimli öykü kitaplarının, problem çözme aşamaları çerçevesinde ele alınan problem çözme becerilerinden birçoğuna dair öğeler içerdiği bulgularına da; alternatif çözümlerin denemelerden önce üretilmemesi, düşünme sürecinin içeriğine daha ayrıntılı şekilde değinilmemesi gibi yukarıda bahsedilen birçok önemli becerinin de eksik olduğu bir gerçektir.

5.2. Sonuç

3-6 yaş çocuklarına yönelik resimli öykü kitaplarında problem çözme aşamaları dikkate alınarak resim ve metin kısımlarında bu becerilere nasıl ve ne şekilde yer verildiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Yapılan incelemeler neticesinde elde edilen sonuçlar aşağıda problem çözme aşamaları dikkate alınarak sıralanmıştır.

Problem çözmenin ilk aşaması olan problem durumuna ilişkin altı soru ele alınmıştır.

- İlk olarak ‘Hikâyedeki problem ne?’ sorusuna ilişkin olarak incelenen kitapların hepsinin metin kısmında en az bir cümle ile sorun ifade edilirken resim kısmında üç kitap dışında hepsinde problemi tanımlamaya yönelik çizimlere yer verildiği görülmüştür.
- İkinci olarak ‘Kimin problemi?’ sorusuna ilişkin olarak incelenen kitaplardan ikisi hariç hepsinin metin kısmında problemin kime ait olduğu ifade edilirken, bir kitabın resim kısmı hariç tüm kitaplarda probleme sahip olan kişi resmedilmiştir.
- Üçüncü olarak ‘Problemle karşılaşıldığını nasıl anlaşıldı?’ sorusuna ilişkin olarak incelenen kitapların hepsinin metin kısmında problemle nasıl karşılaşıldığının anlatıldığı, bir kitap hariç tamamında ise problemle karşılaşılma durumunun resimlerde yansıtıldığı görülmüştür.
- Dördüncü olarak ‘Problemi fark eden karakter kim?’ sorusuna ilişkin olarak incelenen kitaplardan biri hariç tamamının metin kısmında sorunu fark eden karakterden bahsedildiği, beş kitap hariç tamamında problemi fark eden karakterin resmedildiği görülmüştür.
- Beşinci olarak ‘Problem durumun yarattığı etki’ sorusuna ilişkin olarak incelenen kitapların ikisi hariç hepsinde problem durumun yarattığı etkiden bahsedildiği, bir kitap hariç tamamında problem durumun yarattığı etkinin resmedildiği belirlenmiştir.
- Son olarak ‘Problemin türü ne?’ sorusuna ilişkin olarak incelenen kitapların tamamında en az bir cümle ile problemin türünden bahsedilirken, dokuz kitabın resim kısmında problemin türüne dair çizimlere yer verilmiştir.

Problemin ikinci aşaması olan problem durumu araştırmaya ilişkin yedi soru ele alınmıştır.

- İlk olarak ‘Problemin nedenleri açıklanmış mı? Açıklandıysa nedenleri ne?’ sorusuna ilişkin olarak incelenen kitapların tamamının metin kısmında en az bir cümle ile problemin nedenleri açıklanmış, yedi kitabın resim kısmı hariç tamamında problemin nedenlerine dair çizimlere yer verilmiştir.
- İkinci olarak ‘Problem durumu araştırma esnasında iş birliği/etkileşim kiminle?’ sorusuna ilişkin olarak, incelenen kitapların üçü hariç tamamının metin kısmında iş birliği/etkileşimin kiminle olduğu ifade edilirken altı kitap hariç tamamının resim kısmında iş birliği/etkileşimin kiminle olduğuna dair çizimlere yer verilmiştir.

- Üçüncü olarak ‘İşbirliğini/etkileşimi/desteği isteyen kim?’ sorusuna ilişkin olarak, incelenen kitapların yedisinde iş birliğini isteyen kişiye dair en az bir cümle kullanılırken, beş resimde iş birliğini isteyen kişi çizilmiştir.
- Dördüncü olarak ‘Veri toplamada hangi yöntem kullanılmış?’ sorusuna ilişkin olarak, incelenen kitapların biri hariç tamamının metin kısmında, kullanılan yönteme dair en az bir cümleye yer verilmiş, sekiz kitap hariç tamamında ise veri toplamada kullanılan yöntem resmedilmiştir.
- Beşinci olarak ‘Problem durumu araştırma esnasında sebep sonuç ilişkileri /gerekçeler varsa bunlar ne?’ sorusuna ilişkin olarak, incelenen kitapların on altısının metin kısmında sebep-sonuç ilişkileri yer alırken, bu kitapların on üçünün resim kısmında sebep-sonuç ilişkileri resmedilmiştir.
- Altıncı olarak, ‘Karakterlerin düşünme süreci kitapta ne şekilde aktarılmış?’ sorusuna ilişkin olarak, kitapların tamamının metin kısmında karakterlerin düşünme sürecinden söz edilmiş, dokuz kitabın resimlerinde karakterlerin düşünme sürecine yer verilmiştir.
- Son olarak ‘Problemin çözümüyle istenen/beklenen sonuç ne?’ sorusuna dair incelenen kitapların on sekizinin metin kısmında beklenen sonuçtan söz edilmiş, bir kitabın resim kısmında istenen sonuç resmedilmiştir.

Üçüncü problem çözme aşaması olan *Alternatif Çözüm Yollarını Denemeye* ilişkin yedi soru ele alınmıştır.

- İlk olarak ‘Alternatif çözüm yolları üretiliyor mu? Üretiliyorsa çözüm yolları ne? Üretilmiyorsa çözüm yolu ne? Çözüm yolu ne zaman üretiliyor?’ sorularını barındıran birinci maddeye ilişkin olarak, iki kitap hariç bütün kitapların metinlerinde çözüm yollarına dair soruların yanıtlarından bahsedilmiş, sekiz kitap hariç tüm kitaplarda yanıtlara dair resimlere yer verilmiştir.
- İkinci olarak ‘Uygulamaya karar verilen çözümü seçme nedeni nedir?’ sorusuna ilişkin olarak, dokuz kitabın metin kısmında en az bir cümlede karar verilen çözümü seçme nedenine değinilmiş, kitapların hiçbirinin resim kısmında çözümü seçme nedenine dair çizimlere yer verilmemiştir.
- Üçüncü olarak ‘Problem çözme yöntemi ne?’ sorusuna ilişkin olarak kitapların tamamının metin kısmında problem çözme yönteminden söz edildiği, on kitabın resimlerinde problem çözme yöntemlerine dair çizimlere yer verildiği görülmüştür.

- Dördüncü olarak, ‘Çözümüne ilişkin inanç durumu nasıl?’ sorusuna ilişkin kitapların tamamının metin kısmında çözüme ilişkin inanç durumundan söz edilirken sekiz kitabın resim kısmında çözüme ilişkin inanç durumunun resmedildiği görülmektedir.
- Beşinci olarak ‘Kullanılan strateji ne?’ sorusuna ilişkin olarak bütün kitapların metin kısmındaki en az bir cümlede kullanılan stratejiden bahsedilirken, on iki kitabın resim kısmında kullanılan strateji resmedilmiştir.
- Son olarak ‘Çözümün denendiğine dair ipuçları ne?’ sorusuna ilişkin olarak, bir kitap hariç tümünün metin kısmındaki en az bir cümlede çözümün denendiği görülmüş, iki kitabın resim kısmı hariç tümünün görsellerinde çözümün denendiğinin ipuçlarına yer verilmiştir.

Problem çözme aşamalarının dördüncüsü olan ‘Problemin Çözülmesi’ aşaması çerçevesinde altı soru belirlenmiştir.

- İlk olarak ‘Çözüm işe yaradıysa ipuçları ne?’ sorusuna ilişkin olarak incelenen kitaplardan, dokuz tanesinin metin kısmında çözümün işe yaradığının ipuçlarından söz edilmiş, on kitabın resim kısmında ipuçları resmedilmiştir.
- İkinci olarak ‘Çözüm işe yaramadıysa tekrar deniyor mu? Deneniyorsa hangi aşamadan devam ediliyor? Kaç kez deniyor?’ sorularına ilişkin olarak incelenen kitaplardan, dördünün metin kısmında yanıtlar karşılık bulmuş, beşinin resim kısmında denemelere dair çizimlere yer verilmiştir.
- Üçüncü olarak ‘Denemelere rağmen problem kendiliğinden mi çözülüyor?’ sorusuna dair incelenen kitaplardan beş tanesinin metin kısmında problemin kendiliğinden çözüldüğünden söz edilirken resim kısmında çizimlerine yer verilmiştir.
- Dördüncü olarak ‘Denemeler esnasında sebep-sonuç ilişkileri/gerekçeler varsa bunlar ne?’ sorusuna ilişkin olarak incelenen kitapların on dokuzunun metin kısmında gerekçelerden söz edilmiş, dokuzunun resim kısmında ise gerekçelere dair çizimler yapılmıştır.
- Beşinci olarak ‘Çözümün yarattığı etki, olumlu/olumsuz getirileri, çözüme ulaştıktan sonra karakterlerin duyguları/tavır hal ve hareketleri nasıl?’ sorusu hakkında incelenmiş olan kitapların metin kısmının beş kitap hariç tamamında çözümün yarattığı etkiden bahsedilmiş, dört kitabın resim kısmı hariç tümünde karakterlerin süreç sonundaki hal ve hareketlerine dair çizimler yapılmıştır.

- Son olarak ‘Problem çözüldükten sonraki süreçte ne olur?’ sorusuna ilişkin olarak incelenen kitapların üçü hariç tamamının metin kısmında süreç aktarılmış, resim kısmında kitapların dokuzunda çözüldükten sonraki sürece dair çizimlere yer verilmiştir.

Beşinci ve son aşama olan ‘Çözüm Yollarının Değerlendirilmesi’ ile ilgili beş soru belirlenmiştir.

- İlk soru olan ‘En uygun çözüm yoluna nasıl karar verilir?’ sorusuna dair kitaplar incelendiğinde, üç kitap hariç tamamının metin kısmında en uygun çözüme en az bir cümlede yer verildiği, altı kitabın resimlerinde en uygun çözüme karar verilme şeklinin çizildiği belirlenmiştir.
- İkinci olarak yanıt aranan ‘Çözüm yolu yaratıcı mı?’ sorusuna dair kitaplar incelendiğinde bunlardan dokuzunun metin kısmındaki en az bir cümlede yaratıcı çözüm yollarından bahsedildiği, yedi kitabın resim kısımlarında yaratıcı çözümlerin resmedildiği görülmüştür.
- Üçüncü ‘Kullanılmış olan problem çözme yaklaşımı ne?’ sorusuna yönelik olarak kitaplar incelendiğinde, biri hariç tüm kitapların metin kısmında kullanılan problem çözme yaklaşımından söz edildiği resim kısımlarında dokuz kitabın resim kısımlarında kullanılan problem çözme yaklaşımının görsellere aktarıldığı belirlenmiştir.
- Dördüncü olarak ‘Çözen kim? İşbirliği varsa nasıl/etkileşim kiminle?’ sorularına dair kitaplar incelendiğinde bir kitap hariç tamamının metin kısmında çözen kişiye ve varsa iş birliğine yer verilirken sekizi hariç kitapların tümünün resim kısmında problemi çözen ve iş birliği yapılan kişi resmedilmiştir.
- Son olarak ‘İşbirliğini/Etkileşimi/Desteği esas isteyen kim?’ sorusuna dair kitaplar incelendiğinde, iş birliği yapılmış olan on bir kitabın tamamının metin kısmında desteği isteyen kişiden söz edildiği görülürken yalnızca bir kitabın resim kısmında bu kişi resmedilmiştir.

5.3. Öneriler

Araştırmada elde edilen sonuçlar bağlamında aşağıda yayınevlerine, yazar ve çizerlere; Milli Eğitim Bakanlığı ve üniversitelere; öğretmen ve ailelere ve son olarak araştırmacılara öneriler sunulmuştur.

5.3.1. Yayınevlerine, Yazar ve Çizerlere Öneriler

- 3-6 yaş çocuklarına yönelik problem çözme temasına sahip olan kitaplardaki öykülerin, okul öncesi dönem çocuklarına örnek olacağı ve onların gerçek yaşam problemlerine yaklaşımlarını etkileyeceği göz önüne alınarak problem çözme aşamalarının kendi içerisindeki hiyerarşisine dikkat edilerek kurgulanması önerilir. Bu bağlamda resimli öykü kitapları yayınlamadan önce alan uzmanları, psikologlar ve okul öncesi öğretmenlerinden oluşan bir komisyon tarafından incelenerek kitapların amaçları doğrultusunda çocukların gelişimine uygun özellikler taşıdığına karar verildikten sonra basılması tavsiye edilir.
- 3-6 yaş çocuklarına yönelik resimli öykü kitaplarının sonunda, çocuğa öyküyü okuyan yetişkinin yönlendirmesiyle tamamlanacak olan değerlendirme, etkinlik ve/veya sorulara yer verilebilir.
- Çocuklara yönelik bütün kitaplara alan uzmanları, psikologlar ve okul öncesi öğretmenlerinden oluşan bir komisyon tarafından yaş etiketi konularak çocuğa kitap alacak kişiler doğru şekilde yönlendirilmesi tavsiye edilir.

5.3.2. Milli Eğitim Bakanlığı ve Üniversitelere Öneriler

- Çocuklara fayda sağlaması için, resimli öykü kitaplarında yer alan problem çözme becerilerinin problem çözme aşamaları doğrultusunda ele alınmasının önemine dair okul öncesi öğretmenleri ve aileleri, resimli öykü kitabı yazar ve çizerleri ile yayınevlerini bilgilendirici konferanslar düzenlenebilir.
- Üniversitelerin eğitim fakültelerinde konunun önemini vurgulayan çalışmalar düzenlenebilir, çocuk edebiyatı dersinin içeriğine problem çözmenin hikâyelerle yer alması konusu eklenebilir.
- 2013 yılında güncellenen 36-72 Aylık Çocuklar İçin MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki kazanım ve göstergelere 'Hikâyeler aracılığıyla problemi çözer.' kazanımı eklenebilir.

5.3.3. Öğretmen ve Ailelere Öneriler

- Problem çözme aşamalarına riayet edilerek problem çözme becerileri ayrıntılı şekilde resimli öykü kitaplarında yer aldığı takdirde çocuklara fayda sağlayacağı konusunda okul öncesi öğretmenleri ve aileleri bilinçlendirici toplantılar düzenlenebilir.
- Problem çözme becerilerini doğru şekilde destekleyen kitaplar seçilerek çocuklara okumaya ve onların kitapları incelemelerine fırsat tanımaya öğretmen ve aileler kitaplarda karşılaştıkları olumsuzlukları yayınevlerine bildirerek düzeltilmesini veya ilgili kitabın yayından kaldırılmasını talep edebilir.
- Okul öncesi öğretmenleri, sınıf içerisinde yapılan etkinlikleri problem çözme becerileri içeren öykülerle bütünleştirebilir, bu öyküleri çocukları soru sormaya teşvik ederek süreci etkileşimli hale getirebilir ve aile katılım çalışmalarıyla da bunu destekleyebilir.
- Okul öncesi öğretmenleri, sınıf içerisinde bulunan kitap merkezinin bilinçli bir şekilde seçilmiş kitaplardan oluşmasına özen gösterebilir, içeriğinde problem çözme becerisi barındıran kitapların beceriyi desteklemede eksik yönleri varsa bunların çocukları doğru şekilde yönlendirerek onlar tarafından bulunması ve tamamlanması konusunda destek sağlayabilir.

5.3.4. Araştırmacılara Öneriler

- Problem çözme becerilerini resimli öykü kitaplarını kullanarak kazandırmaya yönelik deneysel araştırmalar kurgulanabilir.
- Aynı çalışma, tek bir yayınevinden çıkan ya da tek bir yazara ait olan kitaplarla yapılabilir. Bunun yanında, yalnızca üzerinde problem çözme becerisini desteklediğine dair ibare bulunan kitaplar üzerinde de benzer bir çalışma yürütülebilir.
- Özel problemleri (Alt ıslatma, tırnak yeme, kardeş kıskançlığı, okul fobisi, yakınıni kaybetme vs.) çözme konusunda destekleyici olarak piyasaya sürülmüş olan kitaplar farklı ölçütler belirlenerek ilgili alan uzmanları tarafından değerlendirilebilir.

KAYNAKLAR

- Adair, J. (2010). *Decision making and problem solving strategies*. London: Kogan Page.
- Aden, M. K. ve Kumar, B. (2016). *Neden bu kadar sıcak?* Çocuk kitabı. İstanbul: Parıltı.
- Akay, A. A. (2004). *İlköğretim ikinci sınıf öğrencilerinin okuduğunu anlama becerilerinin matematik problemlerini çözme başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Akçay, Ç. E., & Alabay, E. (2022). 60-72 aylık çocukların mizaç özellikleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi*, 6 (1), 49-81.
- Akkaya, S. (2006). *Okulöncesi eğitim kurumlarında uygulanan fen ve doğa etkinliklerinin çocukların problem çözme becerilerine etkisi konusunda öğretmen görüşleri*. Yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eskişehir.
- Alan, H. A. (2015). *Sustainable actions in picture storybooks for 4-to-6-year-olds: A content analysis study with respect to 7R*. Master Thesis, Middle East Technical University Institute of Social Sciences, Ankara.
- Alkan Ersoy, Ö. ve Bayraktar, V. (2016). Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı kavramı ve çocuk kitaplarının özellikleri. A. Turla (Ed.), *Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı içinde* (s.10-41). Ankara: Hedef.
- Allen, M. J., & Yen, W. M. (2002). *Introduction to measurement theory* (2nd ed.). Prospect Heights, IL: Waveland Press. s.310.
- Altun, M., Dönmez, N., İnan, H., Taner, M. ve Özdilek, Z. (2001). Altı yaş grubu çocukların problem çözme stratejileri ve bunlarla ilgili öğretmen ve müfettiş algıları. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 14 (1), 211-230.

- Amirah, S., Simare-mare, A., & Saragi, D. (2022). Development of picture storybook in digital form to improve language and cognitive ability children of group B in RA. Ash-Sholihah Medan Johor Academic Year 2021/2022. *Budapest International Research and Critics Institute-Journal (BIRCI-Journal)*, 5(2), 12271-12283.
- Anderson, C. G. (2013). *Girls, stem, and children's books: A review of the literature concerning girls' interest, motivation and ability in stem, complemented by a mixed methods content analysis of award winning informational children's books* (Doctoral dissertation). Retrieved from <https://digital.lib.washington.edu>.
- Ankara Cebeci Halk Kütüphanesi (2022). *İstatistikler*. <https://cebeci.kutuphane.gov.tr/TR-104320/istatistikler.html> sayfasından erişilmiştir.
- Anlıak, Ş., & Dinçer, Ç. (2005). The evaluation of the interpersonal problem solving skills of the children attending to the preschools applying different educational approaches. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences (JFES)*, 38(1), 149-166.
- Arkonaç, S. (1993). *Psikoloji, zihin süreçleri bilimi*. İstanbul: Alfa
- Arslan Başdağ, D. & Dağlıoğlu, H. E. (2020). Resimli öykü kitaplarının temel matematik becerileri açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Dil ve Edebiyat Dergisi*, 16(2), 233-254.
- Arslan, A. & Kartal, S. (2022). Materyal destekli iş birlikli matematik atölye çalışmalarının 60-72 aylık çocukların problem çözme becerilerine etkisi. *Journal of Computer and Education Research*, 10(20), 385 – 414.
- Arslan, A. (2012). *6 Yaş Grubu Çocuklarda Genel Problem Çözme Becerilerini Değerlendirme Ölçeğinin geliştirilmesi, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aslan, E., Aktan, E., & Kamaraj, I. (1997). Anaokulu eğitiminin yaratıcılık ve yaratıcı problem-çözme becerisi üzerindeki etkisi. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9(1), 37-48.
- Avcı, N., Koran Güner, N. & Dilek A. (2016). Okul öncesi dönemde edebiyat türleri ve özel konular. A. Turla (Ed.), *Okul öncesi dönemde çocuk edebiyatı içinde* (s.44-69). Ankara: Hedef.

- Aydoğan, Y. (2004). *İlköğretim ikinci ve dördüncü sınıf öğrencilerine genel problem çözme becerilerinin kazandırılmasında eğitimin etkisinin incelenmesi*. Doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydoğan, Y. (2012). *Problem çözme ve problem çözme becerilerinin desteklenmesi*. Ömeroğlu, E. (Ed.) Ankara: Özgün Kök.
- Atalay, T. (2017). *Milo'nun kahvaltısı*, Çocuk kitabı. İstanbul: Mandolin.
- Aziz, R. A., Hassan, L. F. A., & Mohd, S. (2019). Assessing bibliotherapy elements in Malaysian children's literature. *International Journal of Education and Knowledge Management*, 2(1), 1-9.
- Bahat heg, R. (2011). *How the use of Montessori sensorial material supports children's creative problem solving in the pre-school classroom* (Doctoral dissertation). Retrieved from <https://eprints.soton.ac.uk>.
- Banaszak, R. A., & Banaszak, M. K. (1997). Trade books for reducing violence. *Social Education*, 61(5), 270-71.
- Banks, T. (2018). *Observing four and five year olds' cognitive problem-solving: Aqualitative study using a variation of Vygotsky's double stimulation method* (Doctoral dissertation). Retrieved from <https://twu-ir.tdl.org/>
- Bapoğlu Dümenci, S. S. ve Demir, E. (2022). Okul öncesi popüler bilim konulu hikâye kitaplarının değ erlendirilmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araşt ırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 6(1), 41-51.
- Barnett, W. S. (2008, September). Preschool education and its lasting effects: Research and policy implications. *Great Lakes Center for Education*. Retrieved from <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.568.3037&rep=rep1&tp e=pdf>.
- Barron, B. (2000). Problem solving in video based microworlds: Collaborative and individual outcomes of high-achieving sixth-grade students. *Journal of Educational Psychology*, 92(2), 391-398.
- Batıgün Durak, A. (2000). Problem çözmeye yönelik terapiler: Tanımı ve değ erlendirme. *Türk Psikoloji Bülteni*, 6(19), 40-49.
- Berk, L. E. (2006). *Child development*. Boston: Pearson Education.

- Berkowitz, M. W. (2011). What works in values education. *International Journal of Educational Research*, 50(3), 153-158.
- Berktaş Özmen, A. (2015). *Kurbağaya özenen tavşan roka*. Çocuk kitabı. İstanbul: Redhouse Kidz.
- Bernard-Opitz, V., Sriram, N. ve Nakhoda-Sapuan, S. (2001). Enhancing social problem solving in children with autism and normal children through computer-assisted instruction, *Journal of Autism and Developmental Disorders*. 31 (4), 377-384.
- Bilgin, H. (2011). *5-6 Yaş çocuklarına yönelik 1990-2010 yılları arasında basılan resimli kitapların çocuğa görelilik kavramına göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Bilir Seyhan, G. (2022). *Resimli öykü kitabı okuma etkinliklerinin 3 yaş çocuklarının dil gelişimleri ve sosyal becerileri üzerindeki etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Bourgeois, P ve Clark, B. (2016). *Franklin seni seviyorum diyor*. Çocuk kitabı. Ankara: Mavi Kelebek.
- Bingham, A. (2004). *Çocuklarda problem çözme yeteneklerinin geliştirilmesi* (F. Oğuzkan, Çev.). İstanbul: MEB.
- Bransford, J. D., & Stein, B. S. (1993). *The ideal problem solver: A guide for improving thinking, learning, and creativity*. New York: W. H. Freeman.
- Bredenkamp, S. (2017). *Effective practices in early childhood education: Building a foundation*. United States: Pearson.
- Britz, J. (1993). Problem solving in early childhood classrooms. *ERIC Clearinghouse on Reading English and Communication Bloomington IN*. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED355040.pdf>.
- Bullock, J. (1988). Encouraging problem solving. *Day care and early education*, 16(1), 24-27.
- Burnett, J. (1997). Opening the world to children: Using books to develop problem-solving strategies. *Portland Annual International Conference of the Association for Childhood Education*. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED414565.pdf>.

- Burton, H. W., Kimball, R. B., & Wing, R. L. (1960). *Education for effective thinking: An introductory text*. New York: Appleton-Century-Crofts.
- Büyüköztürk, Ş. (2005). Anket geliştirme. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3 (2), 133-151.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. & Demirel F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Byrne, R. (2014). *Bu kitap benim köpeğimi yedi*. Çocuk kitabı. İstanbul: Uçan Fil
- Can, B., Kılınçcı E., & Şeker, P. T. (2022). Okul öncesi dönem çocuklarının resimli öykü kitapları ile ilgili tercihleri. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 11(1), 240–252.
- Casey, M. B. (1990). A planning and problem-solving preschool model: The methodology of being a good learner. *Early Childhood Research Quarterly*, 5(1), 53-67.
- Casey, M. B., & Lippman, M. (1991). Learning to plan through play. *Young children*, 46(4), 52-58.
- Ceran, C. (2019). *Resimli çocuk kitaplarının eleştirel düşünme becerilerini desteklemesi yönünden incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Cevher, N. (2015). *Ankara'daki halk kütüphanesi çocuk bölümlerinin çocukların okuma alışkanlığındaki rolü*. Yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Chang, E. C., D’Zurilla, T. J., & Sanna, L. J. (2004). *Social problem solving: Theory, research, and training*. Washington, DC: American Psychological Association.
- Chin, C., & Kayalvizhi, G. (2002). Posing problems for open investigations: What questions do pupils ask?. *Research in Science & Technological Education*, 20(2), 269-287.
- Cir, Ö. & Ünlü Çetin, Ş. (2016). Farklı kültürlerdeki çocuk kitaplarının resimlendirme tekniklerinin ve görsel özelliklerinin incelenmesi. *Başkent University Journal of Education*, 3(1), 1-12.

- Coats A. H., Hoppmann C., & Scott S. B. (2014). Goals, strategies, and well-being across adulthood: integrating perspectives from the coping and everyday problem-solving literatures. In P. Verhaeghen & C. Hertzog (Eds.), *The Oxford handbook of emotion, social cognition and problem solving in adulthood* (pp. 206-225). New York: Oxford University.
- Copley, J. (2000). *The young child and mathematics*. Washington, DC: National Council of Teachers of Mathematics/National Association for the Education of Young Children.
- Creswell, J. W. (2007). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Creswell, J. W. (2017). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. M. Sözbilir (Çev.) Ankara: Pegem.
- Çakmak Güleç, H. & Geçgel, H. (2017). *Çocuk edebiyatı. Okul öncesinde edebiyat ve kitap*. Ankara: Hedef.
- Dağlı, H., & Dağlıoğlu, H. E. (2021). Okul öncesi dönem çocuklarının duygu düzenleme becerileri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Çalışmalar Dergisi*, 10(3), 1020-1046.
- Dağlıoğlu, H. E. & Çamlıbel Çakmak, Ö. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayınlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 510-534.
- Davenport, B. R., Hegland, S., & Melby, J. N. (2008). Parent behaviors in free-play and problem-solving interactions in relation to problem behaviors in preschool boys. *Early Child Development and Care*, 178(6), 589-607.
- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK çocuk kitaplığı dizisindeki kitapların dış yapısal ve iç yapısal olarak incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 12-27.
- Demirci, N. (2014). *Sistematik yaratıcı problem çözme etkinliklerinin ilköğretim 7. Sınıf öğrencilerinin ışık konusundaki kuramsal, deneysel ve günlük yaşam problemlerini çözmelerine etkisi*. (Yüksek lisans tezi). <https://katalog.marmara.edu.tr> sayfasından erişilmiştir.

- Dereli-İman, E. (2013). Çocuklar İçin Sosyal Problem Çözme Ölçeği'nin 6 yaş grubu için Türkiye uyarlaması ve okul öncesi davranış problemleri ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(1), 479-498.
- Dereli İman, E. (2014). Değerler eğitimi programının 5-6 yaş çocukların sosyal gelişimine etkisi: Sosyal beceri, psiko-sosyal gelişim ve sosyal problem çözme becerisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 14(1), 249-268.
- Dereli, E. (2008). *Çocuklar için sosyal beceri eğitim programının 6 yaş çocukların sosyal problem çözme becerilerine etkisi*. Doktora tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Dereli, E. (2017). Montessori eğitim programının çocukların psikososyal gelişimlerine ve sosyal problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18(2), 135-153.
- Deretarla Gül, E. (2013). Okul öncesi çocuklara okuma alışkanlığı kazandırma. M. Gönen (Ed.), *Çocuk edebiyatı* içinde (s. 305-313). Ankara: Eğiten.
- Deringöl, Y. (2006). *İlköğretimde matematik problem çözme öğretmede yeni yaklaşımlar*. Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Dilidüzgün, S (1996). *Çağdaş çocuk yazını*. İstanbul: Yapı Kredi.
- Dinçer, Ç. & Göktaş, İ. (2019). 4- 6 yaş çocuklarının kişiler arası problem çözme becerilerinin okul öncesi eğitim alma durumuna göre incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 4(1), 72-83.
- Dinçer, Ç. & Güneysu, S. (1997). Examining the effects of problem solving training on the acquisition of interpersonal problem solving skills by five-year-old children in Turkey. *International Journal of Early Years Education*, 5(1), 37-46.
- Dinçer, Ç. (1995). *Anaokuluna devam eden 5 yaş grubu çocuklarına kişilerarası problem çözme becerilerinin kazandırılmasında eğitimin etkisinin incelenmesi*. Doktora tezi. Ankara: Hacettepe Üniversitesi.
- Dinçer, Ç., Baş, T., Teke, N., Aydın, E., İpek, S. & Göktaş, İ. (2019). Okul öncesi dönem çocuklarının kişiler arası problem çözme ve sosyal becerileri ile akran ilişkilerinin değerlendirilmesi. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 19(3), 882-900.

- Dirican, R. & Dağlıoğlu, H. E. (2014). 3-6 yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarının bazı temel değerler açısından incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE*, 3(2), 44-69.
- Drew, W. F., & Rankin, B. (2004). Promoting creativity for life using open-ended materials. *YC Young Children*, 59(4), 38.
- Dunlap, J. (2001). *Mathematical Thinking*. Retrieved from <http://www.mste.uiuc.edu/courses/ci431sp02/students/jdunlap/WhitePaperII.doc>
- Eng, N. (2012). *Family processes and personality for creative problem solving* (Doctoral dissertation). Retrieved from <https://search.proquest.com/>
- Erdal, K. (2008). Çocuk edebiyatı ve çocuk kitapları. *Milli Eğitim*, 37(178), 156-165.
- Erdem, A. Ü., Aydos, E. H., & Çoban, A. (2017). Resimli çocuk kitaplarında yer alan olumsuz duygular ve karakterlerin kullandığı baş etme stratejileri. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 914-931.
- Eroğlu, E. (2001). *Ailenin çocuklarda problem çözme yeteneğinin gelişmesi üzerindeki etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Fawcett, L. M., & Garton, A. F. (2005). The effect of peer collaboration on children's problem-solving ability. *British Journal of Educational Psychology*, 75(2), 157-169.
- Fox, J. E. & Schirmacher, R. (2014). *Çocuklarda sanat ve yaratıcılığın gelişimi*. (N. Aral ve G. Duman, Çev.). Ankara: Nobel.
- Gagne, R. M. (1970). *The conditions of learning*. USA: Holt, Rinehart & Winston.
- Gliori, D. (2014). *Kurabiye'nin orman macerası*. Çocuk kitabı. İstanbul: Türkiye İş Bankası.
- Gökkurt, B., Örnek, T., Hayat, F., & Soylu, Y. (2015). Öğrencilerin problem çözme ve problem kurma becerilerinin değerlendirilmesi. *Bartın University Journal of Faculty of Education*, 4(2), 751-774.
- Gönen, M. (Ed.) (2013). *Çocuk edebiyatı*. Ankara: Eğiten Kitap.
- Gönen, M., Aydos, E. H., Şentürk, Ç., Karacan, G., Kahraman, N. C. & Tuna, P. (2013). Resimli çocuk kitaplarının içerik ve fiziki özelliklerinin incelenmesi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 111-123.

- Gönen, M., Uludağ, G., Tanrıbuyurdu, E. F. & Tüfekçi, E. (2014). 0-3 yaş çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarının özelliklerinin incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29(1), 126-139.
- Gönen, M., Uygun, M., Erdoğan, Ö. & Katrancı, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi*, 42(196), 258-272.
- Graves, S. ve Guicciardini, D. (2017). *Vermem hepsi benim paylaşmayı öğreten kitap*. Çocuk kitabı. Ankara: Almidilli.
- Güleç Çakmak, H. & Gönen Sofuoğlu, M. (1997). 1974-1993 yılları arasında Türkçe basılmış olan resimli öykü kitaplarının resimlendirilme ve fiziksel özellikleri yönünden incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 11(1), 42-53.
- Güneş, F. (2012). Öğrencilerin düşünme becerilerini geliştirme. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 32, 127-146.
- Gürbüz, F. ve Oğultekin, E. (2017). *Kim olduğunu bilmeyen kuş*. Çocuk kitabı. İstanbul: Lal Kitap.
- Güven, H., Altun Yalçın, S., & Yalçın, P. (2022). STEM ve STEM temelli robotik etkinliklerinin ortaokul öğrencilerinin problem çözme ve üst biliş becerilerine etkisinin incelenmesi. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi Uluslararası Profesyonel Eğitim Konferansı (IPEC)*, 1(27), 87-89.
- Güven, Y., & Kavuncuoğlu, M. K. (2020). Okul öncesi dönem çocukların yaratıcılık düzeyleri ile problem çözme becerileri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 37-53.
- Güzelyurt, T., & Saraç, S. (2018). 48-66 aylık çocukların gelişim düzeylerine uygun çocuk kitapları nasıl olmalıdır? Bir Delphi çalışması. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 2(1), 52-75.
- Hassinger-Das, B. (2013). *The storybook number competencies intervention: Learning quantitative vocabulary and number sense through story reading* (Doctoral dissertation). Retrieved from <https://www.proquest.com/>

- Heuvel-Panhuizen, M. V. D., Elia, I. & Robitzsch, A. (2016) Effects of reading picture books on kindergartners' mathematics performance, *Educational Psychology*, 36:2, 323-346, DOI: 10.1080/01443410.2014.963029
- İlgin, H., & Arslan, D. (2012). Türkçe dersinde metinlerle problem çözme öğretiminin öğrencilerin problem çözme becerilerine etkisi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(2), 157-176.
- İştian, S. (2005). *Resimli çocuk kitaplarının benlik kavramıyla ilgili konuları içermesi yönünden incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- İnce Samur, A. Ö. (2016). *Okuma kültürü nasıl kazandırılır*. Ankara: Anı.
- Jalongo, M. R. (1993). *Young children and Picture books: literature from infancy to six*. Washington, D. C.: NAEYC.
- Jonassen, D. (2011). Supporting problem solving in PBL. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*, 5(2), 95-119.
- Karabey, B. (2010). *İlköğretimdeki üstün yetenekli öğrencilerin yaratıcı problem çözmeye yönelik erişim düzeylerinin ve kritik düşünme becerilerinin belirlenmesi* (Doktora tezi).acikerisim.deu.edu.tr adresinden erişilmiştir.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karataş, İ., & Güven, B. (2004). 8. sınıf öğrencilerinin problem çözme becerilerinin belirlenmesi: Bir özel durum çalışması. *Milli Eğitim Dergisi*, 163, 1-10.
- Kargı, E. Y. (2009). *Bilişsel yaklaşıma dayalı kişiler arası sorun çözme becerileri kazandırma (BSÇ) programının etkililiği: Okul öncesi dönem çocukları üzerinde bir araştırma*. Doktora tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kesicioğlu, O. S. (2015). Investigation of preschool children's interpersonal problem solving skills. *Education and Science*, 40 (177), 327-342.
- Koruklu, N., & Yılmaz, N. (2010). Çatışma çözme ve arabuluculuk eğitimi programının okul öncesi kurumlara devam eden çocukların problem çözme becerisine etkisi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 1(1), 1-20.

- Köse, E. (2019). Karar verme stilleri ile sorun çözme becerileri arasındaki ilişkinin araştırılması. *Aksaray Üniversitesi İktisadi Ve İdaribilimler Fakültesi Dergisi*, 11(4), 49-60.
- Kramarski, B., Weisse, I. & Kololshi-Minsker, I. (2010). How can self-regulated learning support the problem solving of third-grade students with mathematics anxiety? *ZDM Mathematics Education*, 42, 179–193.
- Kuru Turaşlı, N. (2018). Erken çocukluk eğitiminin tanımı, kapsamı ve önemi. G. Haktanır (Ed.) *Erken çocukluk eğitime giriş* içinde (s. 9-26). Ankara: Anı.
- Kuru, N. (2015). *48-66 aylık çocukların bilimsel süreç becerileri ve matematik kavramları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr> adresinden erişilmiştir.
- Law, F. ve Cooke, C. (2016). *En güçlü fare üç*. Çocuk kitabı. İstanbul: Doruk.
- Leerkes, E. M., Blankson, A. N., O'Brien, M., Calkins, S. D., & Marcovitch, S. (2011). The relation of maternal emotional and cognitive support during problem solving to pre academic skills in preschoolers. *Infant and Child Development*, 20(6), 353-370.
- Lionni, L. (2013). *Yüzyüz*. Çocuk kitabı. Ankara: Elma Çocuk.
- Lynch-Brown, C. G., Tomlinson, C. M., & Short, K. G. (2011). *Essentials of children's literature*. Boston: Pearson.
- Lyu, T. (2016). *Second language vocabulary acquisition through storybook reading for Chinese children* (Doctoral dissertation). Retrieved from <https://search.proquest.com/docview/>
- Malik, S., Balda, S., & Punia, S. (2006). Socio-emotional behaviour and social problem solving skills of 6–8 years old children. *Journal of Social Sciences*, 12(1), 55-58.
- Mann-Boykin, J. K. (2016). *What the children are reading: A content analysis of minority male characters in preschool children's libraries* (Doktoral dissertation). Retrieved from <https://digitalcommons.du.edu/etd/1208/>
- Mather, P., & McCarthy, R. (2009). *The art of critical reading: Brushing up on your reading, Thinking and study skills*. New York: McGraw-Hill.
- Mathieson, K. (2005). *Social skills in the early years: Supporting social and behavioral learning*. London: Paul Chapman.

- Miller, S. S., Church, E. B., & Poole, C. (2004). Development: ages & stages - How children learn to problem-solve. *Early Childhood Today*, 19(2), 29-34.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2013). *Okul Öncesi Eğitim Programı*. <http://tegm.meb.gov.tr/dosya/okuloncesi/ooproram.pdf> adresinden erişilmiştir.
- Mills, C. M., Danovitch, J. H., Grant, M. G., & Elashi, F. B. (2012). Little pitchers use their big ears: Preschoolers solve problems by listening to others ask questions. *Child Development*, 83(2), 568-580.
- Mohr, K. A. (1993). Metamessages and problem-solving perspectives in children's literature. reading horizons. *Reading Horizons: A Journal Of Literacy And Language Arts*, 33(4).
- Moore-Mallinos, J. ve Mazali, G. (2013). *Çatışmak sorunları çözer mi?* Çocuk kitabı. İstanbul: Remzi
- Morgan, T. C. (1998). *Psikolojiye giriş* (H. Arıcı ve diğ., Çev.), Ankara: Hacettepe Üniversitesi Psikoloji Bölümü.
- Morichon, D. (2007). *Atık mı? Hiç dert değil!* Çocuk kitabı. Ankara: Tubitak.
- National Council of Teachers of Mathematics (2000). *Principles and standards for school mathematics*. Virginia: The National Council of Teachers of Mathematics.
- National Research Council (2000). *How people learn: Brain, mind, experience, and school: Expanded edition*. Washington, D. C.: National Academy.
- Oğuz, V., & Köksal Akyol, A. (2015). Problem Çözme Becerisi Ölçeği (PÇBÖ) geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Çukurova University Faculty of Education Journal*, 44(1).
- Oral, F. (2018). *Kırmızı elma*. Çocuk kitabı. İstanbul: YKY.
- Otrar, M., & Argın F. S. (2015). Öğrencilerin sosyal medyaya ilişkin tutumlarını belirlemeye yönelik bir ölçek geliştirme çalışması. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 4 (1), 391-403.
- Öğülmüş, S. (2006). *Kişilerarası sorun çözme becerileri ve eğitimi*. Ankara: Nobel.
- Öncü, T. (1999). Lev S. Vygotsky's theory of development. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi*, 36(1-2), 227-236.

- Ören, M. (2012).Okulöncesinde yaratıcılığın geliştirilmesi. *Okulöncesinde yaratıcılık*. A. Öztürk (Ed.),. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları, 39-60.
- Özdil, G. (2008). *Kişilerarası problem çözme becerileri eğitimi programının okulöncesi kurumlara devam eden çocukların kişilerarası problem çözme becerilerine etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın
- Özen, B. (2022). Göç ve mültecilik konularını işleyen resimli çocuk kitapları. *İmgelem*, 6 (11), 517- 538.
- Özyürek, A., Çetin, A., Şahin, D., Yıldırım, R. & Evirgen, N. (2018). Okul öncesi dönem çocuklarda problem çözme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 3(2), 32-41.
- Peterson, M. A. (2001). *An examination aggression and self-esteem in preschoolers*. Master's Thesis, Southern Connecticut State University, USA.
- Phillips S.D., Paziienza N.J., Ferin H.H. (1984) Decision-making styles and problem-solving appraisal. *J Counsel Psychol*, 31, 497- 502.
- Pretz, J. E. , Naples A. J., & Sternberg R. J. (2003) Recognizing, defining, and representing problems. In J. E. Davidson & R. J. Sternberg (Eds.) *Psychology of problem solving* (pp. 1-30). Cambridge: Cambridge University.
- Riecken, T. J., & Miller, M. R. (1990). Introducing children to problem solving and decision making by using children's literature. *Social Studies*, 81(2), 59-64.
- Rodman, N. M., & Hildreth, G. J. (2002). Family diversity in 50 years of storybook images of family life. *Family and Consumer Sciences Research Journal*, 31(1), 3-18.
- Russell, D. (2015). *Literature for children. A short introduction*. New Jersey: Pearson
- Saracaloğlu, A. S., & Yılmaz, S. (2011). Öğretmen adaylarının eleştirel düşünme tutumları ile denetim odaklarının incelenmesi. *İlköğretim Online*, 10(2), 468-478.
- Semerci, N., & Çelik, V. (2002). İlköğretimde problemler ve çözüm yolları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 30(30), 205-218.
- Senemoğlu, N. (2018). *Gelişim, öğrenme ve öğretim*. Ankara: Anı.
- Sever, S. (2015). *Çocuk ve edebiyat* (8. bs.). Ankara: Tudem.

- Shonkoff, J., & Phillips, D. (Eds.) (2000). *From neurons to neighborhoods: The science of early childhood development*. Washington, DC: National Academies.
- Shure, M. B. (2000). *I can problem solve: An interpersonal cognitive problem-solving program (Preschool)*. Champaign, Illinois: Research.
- Sınar Çılgın, A. (2007). *Çocuk edebiyatı*. İstanbul: Morpa.
- Siegler, R. S. & Alibali, M. W. (2005). *Children's thinking*. New Jersey: Pearson.
- Singh, M. ve Sharma, D. (2017). *Yakıt tasarrufu yapalım*. Çocuk kitabı. İstanbul: Parıltı.
- Somer, B. (2015). *4-6 yaş resimli çocuk kitaplarının prososyal davranışlar açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Soylu, C., & Pala, F. C. (2018). Problem çözme performansında yaşa bağlı farklılıklar. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 10(3), 290-301.
- Strouse, G. A., Nyhout, A., & Ganea, P. A. (2018). The role of book features in young children's transfer of information from picture books to real-world contexts. *Frontiers in Psychology*, 9(50), <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2018.00050>.
- Sunar, Ö. B. ve Şen, C. (2018). *Kirpi ve sergi*. Çocuk kitabı. İstanbul: Redhouse Kids.
- Sun, H., Roberts, A. C., & Bus, A. (2022). Bilingual children's visual attention while reading digital picture books and story retelling. *Journal of Experimental Child Psychology*, 215, 105327.
- Şahin, H. (2021). The effect of STEM-based education program on problem solving skills of five year old children. *Malaysian Online Journal of Educational Technology*, 9(4), 69-88.
- Şahinkanat, S. ve İnan, A. (2018). *Üç kedi bir dilek*. Çocuk Kitabı. İstanbul: YKY.
- Şahinkanat, S. ve Oral, F. (2018). *Yavru ahtapot olmak çok zor*. Çocuk Kitabı. İstanbul: YKY.
- Şanlı, N. (2005). Çocukların problem çözme becerisini geliştirmek için, *Çoluk Çocuk Aylık Anne Baba Eğitim Dergisi*. 52, 20-22.
- Şimşek, T. (2012). *Kuramdan uygulamaya çocuk edebiyatı*. Ankara: Grafiker.

- Taşdemir, H. Z. (2018). *Türkiye’de yayınlanan yerli ve çeviri resimli çocuk kitaplarının kültür bağlamında değerlendirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Taşkın, N. (2018). Erken çocukluk eğitime temel olan bazı görüşler. G. Haktanır (Ed.) *Erken çocukluk eğitime giriş içinde* (s. 55-74). Ankara: Anı.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2021a). Ankara Cebeci Halk Kütüphanesi. <https://cebeci.kutuphane.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2021b). Ankara Ali Dayı Çocuk Kütüphanesi. <https://alidayicocuk.kutuphane.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.
- Tok, E. (2008). *Düşünme becerileri eğitimi programının okul öncesi öğretmen adaylarının eleştirel, yaratıcı düşünme ve problem çözme becerilerine etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Tu, W. (1999, Aralık). Using literature to help children cope with problems. *ERIC Clearinghouse on Reading English and Communication Bloomington IN*. Retrieved from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED436008.pdf>.
- Turan, L. (2005). Arkadaş edinme güçlüğü çeken çocukların problemlerini çözmede çocuk edebiyatından yararlanma. *Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 124-135.
- Tüfekçi, E. (2022). *Resimli öykü kitaplarının çocukların ve annelerinin toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Enstitüsü, Ankara.
- Ungan, S. (2006). Fabl türünün çocuk edebiyatındaki yeri ve günümüzde bu türden yararlanma olanakları. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 105-114.
- UNICEF (2000). Defining quality in education. *The international working group on education* (Italy, 2000). New York: United Nations Children's Fund.
- Ural, S. (2013). Okul öncesi çocuk kitaplarının tanımı. M. Gönen (Ed.), *Çocuk edebiyatı içinde* (s. 33-56). Ankara: Eğiten Kitap.
- Ülküer, N. (1988). Çocuklara problem çözme becerileri nasıl kazandırılır? *Yaşadıkça Eğitim*, 5(1), 28-31.

- Vandenberg, B. (1990). Play and problem solving: An elusive connection, *Merrill-Palmer Quarterly*, 36(2), 261-272.
- Veziroğlu, M. & Gönen, M. (2013). Çocuk edebiyatının genel hedefleri. M. Gönen (Ed.), *Çocuk edebiyatı* içinde (s. 1-13). Ankara: Eğiten Kitap.
- Waddell, M. ve Firth, B. (2009). *Uyuyamıyor musun, küçük Ayı?* Çocuk Kitabı. Ankara: Kırçiçeği.
- Webster-Stratton, C., & Reid, M. J. (2004). Strengthening social and emotional competence in young children—The foundation for early school readiness and success: Incredible years classroom social skills and problem-solving curriculum. *Infants & Young Children*, 17(2), 96-113.
- Yamada, K. ve Besom, M. (2017). *Bir problemle ne yaparsın?* Çocuk Kitabı. İstanbul: Nar Çocuk.
- Yıldırım, A. & Akman, B. (2020). Yaratıcı problem çözme etkinliklerinin okul öncesi dönem çocuklarının yaratıcılığına etkisi. *Anadolu Journal of Educational Sciences International*, 10(1), 399-431.
- Yıldırım, A. (2014). *Okulöncesi eğitimde Türkçe etkinliklerinde uygulanan öykü tamamlama tekniğinin çocukların problem çözme becerisine etkisi konusunda öğretmen görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://earsiv.anadolu.edu.tr> adresinden erişilmiştir.
- Yıldırım, A., ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (12. Baskı). Ankara: Seçkin.
- Yıldız, C., Yazıcı, D. N. & Durmuşoğlu, M. C. (2016). 2010-2015 yılları arasında yayımlanmış resimli çocuk kitaplarının resimleme özelliklerinin incelenmesi. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1), 43-55.
- Yılmaz, A., Kaptan, N. & Ulusoy Ünlü, A. (2021) Ankara'daki Halk Kütüphanesi çocuk bölümleri ve çocuk kütüphanelerinin bina, güvenlik donanımı ve malzeme niteliklerinin incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 35(3), 410-435.
- Yılmaz, B. ve Saygılı Z. (2012). *Renkler perisi Tini ve Cece*. Çocuk Kitabı. Ankara: Punica.
- Zembat, R.& Unutkan, P. Ö. (2005). *Problem çözme becerilerinin gelişimi: Gelişim ve eğitimde yeni yaklaşımlar*. İstanbul: Morpa.

EKLER

EK-1. Etik Kurul Onayı

Evrak Tarih ve Sayısı: 19.12.2022-E.535726			
			
T.C. GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ Etik Komisyonu			
Sayı : E-77082166-302.08.01-535726	19.12.2022		
Konu : Bilimsel ve Eğitim Amaçlı			
Dağıtım Yerlerine			
Üniversitemiz Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Hilal TUMBUL'un, Prof.Dr.Hacer Elif DAĞLIOĞLU'nun danışmanlığında yürüttüğü "3-6 Yaş Çocuklarına Yönelik Resimli Öykü Kitaplarında Yer Verilen Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi" adlı tez çalışması ile ilgili konu Komisyonumuzun 13.12.2022 tarih ve 21 sayılı toplantısında görüşülmüş olup, İlgilinin çalışmasının, yapılması planlanan yerlerden izin alınması koşuluyla yapılmasında etik açıdan bir sakınca bulunmadığına oybirliği ile karar verilmiş ve karara ilişkin imza listesi ekte gönderilmiştir. Bilgilerinizi rica ederim. Araştırma Kod No: 2022 - 1405			
Prof. Dr. İsmail KARAKAYA Komisyon Başkanı			
Ek:1 Liste DAĞITIM Gereği: Sayın Prof. Dr. Hacer Elif DAĞLIOĞLU	Bilgi: Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğüne		
Belge Değerlendirme Kodu :BSFTYD0262 Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır. Belge Takip Adresi : https://www.turkiye.gov.tr/gazi-universitesi-dbya <table><tr><td>Enstitüye Mahallisi Bandırma Caddesi No :61 06560 Yenimahalle/ANKARA Tel:0 (312) 202 20 57 - 0 (312) 2... Faks:0 (312) 202 26 76 İnternet Adresi :http://etikkomisyon.gazi.edu.tr/ Kurum Adresi: gaziunivensitesi@hifi.kap.tr</td><td>Bilgi Açık Nispeti Güner Genel Erişim Sorumlusu Telefon No:202 20 57</td></tr></table> 		Enstitüye Mahallisi Bandırma Caddesi No :61 06560 Yenimahalle/ANKARA Tel:0 (312) 202 20 57 - 0 (312) 2... Faks:0 (312) 202 26 76 İnternet Adresi : http://etikkomisyon.gazi.edu.tr/ Kurum Adresi: gaziunivensitesi@hifi.kap.tr	Bilgi Açık Nispeti Güner Genel Erişim Sorumlusu Telefon No:202 20 57
Enstitüye Mahallisi Bandırma Caddesi No :61 06560 Yenimahalle/ANKARA Tel:0 (312) 202 20 57 - 0 (312) 2... Faks:0 (312) 202 26 76 İnternet Adresi : http://etikkomisyon.gazi.edu.tr/ Kurum Adresi: gaziunivensitesi@hifi.kap.tr	Bilgi Açık Nispeti Güner Genel Erişim Sorumlusu Telefon No:202 20 57		

EK-2. Yayınevleri ve İncelenen Kitapların Listesi

Tablo 4

Yayınevleri ve İncelenen Kitapların Listesi

Yayınevi Numarası	Yayınevi Adı	Kitap Adı	Kitap Kodu
Yayınevi 1	Elma	Yüzyüz	K1
Yayınevi 2	YKY	Kırmızı Elma	K2
		Üç Kedi Bir Dilek	K4
		Yavru Ahtapot Olmak Çok Zor	K8
Yayınevi 3	Uçan Fil	Bu Kitap Benim Köpeğimi Yedi	K3
Yayınevi 4	Nar Çocuk	Bir Problemle Ne Yaparsın?	K5
Yayınevi 5	Redhouse Kids	Kirpi ve Sergi	K6
		Kurbağaya Özenen Tavşan Roka	K18
Yayınevi 6	Parıltı	Yakıt Tasarrufu Yapalım	K7
		Neden Bu Kadar Sıcak?	K10
Yayınevi 7	Doruk	En Güçlü Fare Üç	K11
Yayınevi 8	Almidilli	Vermem Hepsi Benim Paylaşmayı Öğreten Kitap	K12
Yayınevi 9	Tubitak	Atık mı Hiç Dert Değil	K13
Yayınevi 10	Mavi Kelebek	Franklin Seni Seviyorum Diyor	K14
Yayınevi 11	Lal Kitap	Kim Olduğunu Bilmeyen Kuş	K15
Yayınevi 12	Mandolin	Milo'nun Kahvaltısı	K16
Yayınevi 13	Türkiye İş Bankası	Kurabiye'nin Orman Macerası	K17
Yayınevi 14	Punica	Renkler Perisi Tini ve Cece	K19
Yayınevi 15	Remzi	Çatışmak Sorunları Çözer mi	K20
Yayınevi 16	Kırçiçeği	Uyuyamıyor musun, Küçük Ayı	K9

EK-3. Problem Çözme Aşamalarına Dair Tablolar

Tablo 5

Veri Kaynağını Oluşturan Öykü Kitaplarında Problem Durumu Aşamasına Ait Sorulara İlişkin Dağılım

Kitap (K)	Soru 1		Soru 2		Soru 3		Soru 4		Soru 5		Soru 6		
	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	
K 1	C7	R2	C7	R2	C16,C18, C19, C20		R10	C20	R10	C10, C16	R3	C7, C19	R2, R10
K 2	C10	R3	C10	R3	C10		R3	C10	R3	C11	R4	C10	R3
K 3	C3, C8, C9	R2, R3, R5, R6, R8, R9, R10	C3, C8, C9	R3, R5, R6, R8, R9, R10	C2, C3, C6, C8, C9	R2, R3, R5, R8	-	R2, R3	-	R2, R3	C3, C8, C9	R2, R3, R5, R6, R8, R9	
K 4	C11, C15	R3, R4, R5, R6	C11	R3, R5	C11, C12, C13, C14, C16, C17, C18, C20, C21	R4, R5, R6	C21	R6	C21, C12, C13, C14, C16, C17, C18	R6, R4, R5	C11, C13, C16, C18	C12, C14, C17, R6	R3, R4, R5,
K 5	C1	R1	-	R1	C1	R1	C1	R1	C2, C3, C4, C14, C15, C16, C17, C18, C19, C20, C21	R1, R3, R4, R5, R6, R7, R8	C1	-	
K 6	C17, C18	-	C17	R5	C17, C18	R5	C17, C18	R5	C17, C19	R5	C17, C18	-	
K 7	C8, C9	R2	-	R2	C8, C9	-	C8, C9	-	C8, C9	-	C8, C9	-	
K 8	C5, C9, C10, C11, C13, C14	R2, R4	C13	R4	C5, C9, C10, C11, C13, C14	R2	C16, C17	R5	C5, C7, C13, C14, C15	R2, R4, R5	C5, C7, C13, C14, C15	R4	
K 9	C8	R3	C8	R3	C9	R5	C9	R5	C8	R5, R6	C8	R3	
K 10	C10, C15	R1	C22, C23	-	C4, C7	R1	C14	-	C4, C7, C9, C10	R1	C23, C25	C24, R3, R6, R7, R8, R9, R11, R12, R14, R15, R16	
K 11	C5, C9	R2	C5	R1, R2	C5, C9	R1, R2	C3	-	-	R1	C5, C9	-	
K 12	C18, C19, C26, C27, C20, C22, C23, C25	R4, R5, R6, R7	C18, C19, C20, C21, C22, C23, C24, C25, C26, C27	R4, R5, R6, R7	C18, C19, C20, C21, C22, C23, C24, C25, C26, C27	R4, R5, R6, R7	C20, C21, C22, C23, C24, C25, C26, C27	R4, R5, R6, R7	C20, C21, C22, C23, C24, C25, C26, C27, C28, C29	R4, R5, R6, R7	C20, C21, C22, C23, C24, C25, C26, C27	R4, R5, R6, R7	
K 13	C10, C12	-	C10	R3	C9, C10	R2	C10	R3	C12, C13, C14	R3, R4	C12	-	
K 14	C16, C17	R7	C17	R7	C16, C17	R7	C17	-	C17	R7	C17	-	
K 15	C10, C11, C12, C14, C15, C16, C17	-	C5, C7, C10, C12	R1	C5, C6, C7, C10, C11, C12, C14, C15, C16, C17	R1	C5, C6, C7, C10, C11, C12, C14, C15, C16, C17	R1	C12	R1	C10, C12, C14, C15, C16, C17	C11, -	
K 16	C6, C7, C8	R4, R5	C7, C8	R4, R5	C6, C7, C8, C9	R4, R5	C6, C7, C8	R5	C7, C9	R4, R5	C8	-	
K 17	C5, C6, C7, C16, C17, C18, C19, C20, C21, C22, C23, C24	R2, R5	C4, C16	R1, R2, R4	C5, C6, C7, C16, C17, C18, C19, C20, C21, C22, C23, C24	R2, R4	C16	R2, R4	C16	R2, R4	C5, C6, C7, C25, C26, C27	R2, R4	
K 18	C7, C61	C46, -	C8, C46, C61	R1	C4, C5, C6, C7, C8, C46, C47, C48, C49, C50, C61	R1, R9	C2, C46, C61	-	C8, C15, C16, C17, C21, C22, C36, C46	R9	C7, C46, C61	-	
K 19	C28	R8	C25, C28	R7	C27, C28	R7, R8	C50, C51	R11	C27, C50	R9	C28, C29	-	
K 20	C5, C6	R1, R2, R6, R7	C5, C6	R1, R2, R6, R7	C5, C6, C21, C22, C23, C24, C25, C26, C45, C46, C47, C48, C49, C50, C51, C52, C53, C54, C55, C56, C57, C58, C59	R1, R2, R6, R7, R11, R12	C71	-	C21, C22, C23, C24, C25, C26, C56, C58, C59, C60, C61, C62, C63, C64, C65, C66, C67, C68, C69, C70	R7, R11, R12, R13	C5, C6	-	

Tablo 6

İncelenen Öykü Kitaplarında Problem Durumu Araştırma Aşamasına İlişkin Dağılım

Kitap (K)	Soru 1		Soru 2		Soru 3		Soru 4		Soru 5		Soru 6		Soru 7	
	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim
K 1	C7, C19	R2	C20, C21	R10	C20, C21	R10	C17, C18, C19, C20	R10	C17, C19	R10	C21, C22	-	C17	-
K 2	C10	R3	C10	R3	-	-	C10	R3	C10	R3	C11	-	C1, C2, C3, C4, C5	-
K 3	-	-	C5, C11	-	C7	-	C5, C7	-	C6, C7	R7, R9	C11	R9	C11	-
K 4	C10, C11, C12, C13, C14, C15, C16, C17, C23	R3, R4, R6	C19, C22, C23	R5, R6	-	-	C12, C13, C14, C16, C17, C18, C24, C25	R5	C12, C13, C14, C16, C17, C18	R4, R5	C27, C28	R6	C23	-
K 5	-	-	C30, C31, C32	R10	-	-	C6, C7, C8, C31, C32	-	C31, C32	-	C30, C31, C32	-	C30	-
K 6	C18	-	C19	-	-	-	C17	R5	C23	R6	C17, C18, C19, C20, C21, C22, C23, C24, C25	R6, R7	C25	-
K 7	-	-	C8, C9	-	-	-	-	-	-	-	C10, C11, C12, C13, C14, C15, C16, C17, C18, C19, C20, C21, C22	R3, R4	C15, C16, C17, C22	-
K 8	C7, C9, C10, C11	R2	-	-	-	-	C5, C7, C10, C11	R2, R4	C10, C11, C13	R4	C10, C11, C13	R4	C15	-
K 9	C10, C23, C38, C54, C12, C25, C40, C56, C60	-	C14, C30, C44, C61	C31, R5, R6, R7, R9, R10	C9, C22, C37, C53	R5, R9, R13	C9, C11, C13, C22, C24, C26, C37, C39, C41, C53, C55, C57	-	C9, C10, C12, C22, C23, C25, C37, C38, C40, C53, C54, C56, C59	-	C14, C30, C31, C45, C64	-	C19, C34, C50	-
K 10	C26, C27, C32, C35, C51, C52, C53, C39, C43, C45	R3, R7, R8, R9, R12	C14, C15, C16, C17, C18, C19, C20, C21, C22, C23, C24, C25, C26, C27, C28, C29, C30, C31, C32, C33, C34, C35, C36, C37, C38, C39, C40, C41, C42, C43, C45, C46	R2, R4, R5, R7, R10	C13	R2	C14, C16, C29, C38, C40	R2, R7, R11	C15, C21, C23, C24, C32, C35, C42, C43, C45	-	C9, C10, C13	-	C63	-
K 11	C16, C17	-	C3, C4, C13, C14, C15, C16, C17, C18	-	C18, C23, C24	-	C2, C5, C9, C24	R2, R8, R9	C5, C9, C13	-	C3, C4, C13, C14, C15, C16, C17, C18	R2, R8, R9	C5, C10, C11, C12	R8
K 12	C15, C16, C17, C18, C19, C20, C21, C22, C23, C24, C25, C26, C27	R4	C20, C21, C22, C23, C24, C25	R6, R7	-	-	C18, C19, C20, C21, C22, C23, C24, C25, C26, C27	R5, R6, R7	C21, C22, C24, C25	R4	C20, C21, C23, C24, C26, C27	R4	C14	-
K 13	-	-	C10, C11, C12, C13, C14, C20, C21, C27, C28	R3, R7, R14	-	-	C11, C12, C20, C27, C19, C23, C24, C25, C26, C33, C34, C35, C36, C37, C38, C39, C40, C41, C42, C43, C44	R3, R13, R14, R7, R20	-	-	C11, C12, C20, C27	R3, R14	C31	-
K 14	C16	-	C20, C24, C28, C32, C38	R8, R9, R10, R11, R13	C18, C19, C20, C23, C24, C27, C28, C32, C38	R8, R9, R10, R11, R13	C20, C24, C28, C32, C38	R8, R9, R10, R11, R13	C16, C17, C39, C40	-	C17, C20, C24, C28, C32, C38	-	C17, C20, C24, C28, C32, C38	-
K 15	C14, C15, C16	-	C14, C15, C16, C17	R1	C9, C11	R1	C14, C15, C16, C17	-	C16	-	C7, C8, C9	-	C71, C72	-
K 16	C8	-	C6, C7, C8	-	-	-	C6, C7	-	C7, C8	-	C6, C7, C8	-	-	-
K 17	-	-	-	-	-	-	C34, C35, C36, C37, C38, C39, C40, C41, C42, C43, C44	-	C33, C34	R7, R8	C34, C35, C36, C37, C38, C39, C40, C41, C42, C43, C44	-	-	-
K 18	C4, C5, C6	-	C4, C5, C6	-	-	-	C4, C5, C6	-	-	-	C4, C5, C6	-	C61	-
K 19	C28, C29	R8	C28, C29, C31, C32, C52, C53	R14	-	-	C28, C29	R8	C28, C29	R7, R8, R10	C30, C31, C32, C33	R7	C29	-
K 20	-	-	-	-	-	-	C21, C22, C23, C24, C25, C26, C56, C58, C59, C60, C61, C62, C63, C64, C65, C66, C67, C68, C69, C70	R6, R7, R11, R12	C25, C51, C56, C59	-	C21, C51	-	C71, C72	-

Tablo 7

Problem Çözmenin Alternatif Çözüm Yollarını Deneme Aşamasına Ait Dağılım

Kitap (K)	Soru 1		Soru 2		Soru 3		Soru 4		Soru 5		Soru 6	
	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim
K 1	C24, C22	R11	-	-	C21, C22, C24	-	C23, C24, C25	R11, R12	C24, C25, C26, C27	R12, R13	C28, C29	R14
K 2	C14, C20, C23, C30, C19, C21, C29	-	-	-	C11, C26, C14, C20, C23, C30, C26	R9, R10	C10, C11, C12, C19, C27	R3, R4, R6	C14, C15, C20, C21, C23, C30, C31	R5, R7, R8, R11, R9, R10	C15, C21, C24, C31	R5, R7, R8, R11
K 3	C16, C13	R12	-	-	C16	R12	C11, C15	-	C16	-	C17, C18	R13, R14
K 4	C28, C29	R6	-	-	C28, C29, C30	-	C30, C35	R9	C28, C29, C30	-	C49, C51, C52	R13
K 5	C30, C33	R10, R11	-	-	C34	R10, R11, R12	C34	R10, R11, R12	C24, C25	R10, R11	C34	R12
K 6	C25, C24, C25	R7	C25	-	C19, C20, C21, C22, C23, C24, C25	R6	C19, C20, C24, C25	R7	C24, C25	-	C28, C29, C30, C31, C32, C34	R8, R9, R10, R11
K 7	-	-	C15, C16, C17, C22	-	C10, C11, C12, C13, C14, C15, C16, C17, C18, C19, C20, C21, C22	-	C12, C13, C14, C19, C20, C15, C16, C17, C22	-	C10, C15, C16, C17, C18, C22	R4	C23, C24	R6
K 8	C14, C13	-	C15	-	C14, C15	-	C14	-	C14	-	C14	-
K 9	C15, C32, C45, C14, C31, C61, C63	R6, R7, R10, R17	C14, C31, C44, C60	-	C45, C64	-	C16, C17, C33, C47, C72	R6, R7, R10, R17	C15, C16, C33, C45, C46, C47, C72, C80, C81, C45, C64	-	C15, C16, C33, C47, C72, C80, C81	R6, R7, R10, R17
K 10	C61, C63, C64, C65, C66, C69, C70, C71, C72, C73, C75, C78, C79, C80, C81, C82, C88, C89, C90, C92, C93, C105, C106, C107, C108, C114, C116, C59, C60	R17, R18, R19, R20, R22, R23, R24, R26, R27, R28, R29, R31, R32, R34, R35, R36, R38, R39	C61, C76, C77, C114, C116, C121, C124	-	C64, C65, C66, C69, C70, C71, C72, C73, C75, C78, C79, C80, C81, C82, C88, C89, C90, C92, C93, C105, C106, C107, C108, C114, C116, C121, C124	-	C67, C68, C84, C114, C116	-	C63, C76, C77, C94, C104	-	C121	-
K 11	C6, C7, C8, C27, C28, C29, C30, C32, C34, C35, C36, C5, C9	R3, R4, R5, R6, R7, R11, R12, R13, R14	-	-	C6, C7, C8, C27, C28, C29	R3, R4, R5, R6, R7, R11, R12, R13, R14	C6, C7, C8, C4, C14, C15, C16, C17, C18, C23, C24	R3, R4, R5, R6, R7, R11	C6, C7, C8, C27, C28, C29, C30, C32, C34, C35, C36	R3, R4, R5, R6, R7, R11, R12, R13, R14	C6, C7, C8, C31, C33, C37	R3, R4, R5, R6, R7, R12, R13, R14
K 12	C29, C41, C43	R10	-	-	C32, C35, C38, C41, C42, C43	-	C41	-	C32, C35, C38, C41, C42, C43	-	C44, C45, C46, C47, C48	R11
K 13	C15, C22, C29	R4, R8, R15, R16	-	-	C15, C22, C29	R9, R10, R15, R16	C13, C14, C21, C28, C29, C30, C31	R4, R8, R9, R10, R15, R16, R17	C15, C22, C29	R9, R10, R15, R16	-	R5, R6, R11, R12, R17, R18
K 14	C21, C25, C29, C33, C42, C43, C47	R15	C53	-	C21, C25, C29, C33, C42, C43, C47, C48	-	C47, C48	R15	C21, C25, C29, C33, C42, C43, C47, C48	R8, R9, R10, R11, R13, R15	C49, C50, C51, C52, C53, C54, C55, C56, C57, C60, C61, C62	R15, R16, R17
K 15	C29, C30, C31, C41, C55, C18, C27, C28, C29, C126, C127, C118, C119, C130, C131, C133, C134	R2, R3, R4, R10	C126	-	C26, C29, C43, C53, C69, C70, C71, C72, C127	R2, R3, R4, R10	C26, C29, C43, C53, C69, C70, C71, C72, C127, C127, C68	R2, R3, R4, R10, R5	C26, C29, C43, C53, C69, C70, C71, C72, C127	-	C32, C33, C34, C35, C36, C37, C38, C39, C40, C43, C44, C56, C61, C62, C63, C122	R2, R3, R4, R10
K 16	C10, C12, C13, C14, C18	-	C18, C25	-	C19, C23, C24, C25	R13	C19	-	C20	-	C20, C21, C22	R12, R13, R14
K 17	-	-	-	-	C47, C48, C49	R9	C37, C50, C52, C53	R7, R8, R9	C25, C26, C27, C28, C29, C47, C48, C49, C50, C51, C52, C53	R4, R5, R6, R7, R8, R9	C54, C55, C59, C62	R10
K 18	C64, C65, C66, C62	-	-	-	C62, C63	-	C53, C61, C62	-	C63, C64, C65, C66	-	C63, C64, C65, C66, C67	R11, R12
K 19	C55, C58 C50, C51, C53, C54	-	-	-	C53, C59	R15	C58	R15	C59	-	C64, C65, C69, C76, C94, C114, C116	R17, R19, R21, R22, R25, R26
K 20	C71, C72	-	C7	-	C71, C72	-	C70, C73	-	C71, C72	-	C74, C75, C76, C77	R14

Tablo 8

Problem Çözmenin Problemin Çözülmesi Aşamasına Ait Sorulara İlişkin Bulgular

Kitap (K)	Soru 1		Soru 2		Soru 3		Soru 4		Soru 5		Soru 6	
	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim
K 1	C29	R14	-	-	-	-	C27, C28, C29	R14	-	R14	-	-
K 2	-	-	C21, C24, C31	R5, R7, R8	-	-	C15, C21, C23	R5, R7, R8	C35	-	C35, C36	R14
K 3	C17, C18	R13, C14	-	-	-	-	C20	R13, R14	-	R14, R15, R16	C22	-
K 4	C50, C52, C54	C51, C53, R13, R14	-	-	-	-	C34, C35, C38, C42	R10, R13	C53, C58, C60, C61	R15	C62, C63, C64, C67, C68, C71, C72, C73, C74	R16, R17
K 5	-	-	-	-	C35, C37, C39, C40	C36, R13, R14	C32, C33, C41, C42	R13, R14, R15	C35, C36, C37, C38, C39, C40, C41, C42	R13, R14, R15	C43, C44, C45, C46, C47	R16, R17
K 6	C36, C37	R12	-	-	-	-	C29, C30, C31, C32	R9	-	R12	C37, C38	R13
K 7	C25, C27, C29	C26, R7	-	-	-	-	C27	-	C30	R7	C29	-
K 8	-	-	-	-	C32, C35, C37, C39, C45, C47	C33, R8, R9, R10, R12, R13	C32, C33, C36, C38	C35, R8, R9, R10, R12, R13	C45, C47	R12, R13	C46, C47	R13
K 9	-	-	C21, C52, C33, C80, C81	C36, R6, R7, R10, R17	-	-	C14, C15, C31, C32, C48, C59, C61, C62, C63, C82	-	C84, C85	R22	C83, C84, C85	R21, R22
K 10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
K 11	-	-	-	-	C41, C42	R16	-	-	C43, C44, C45	R17, R18	C46	R18
K 12	C47, C48	R11	-	-	-	-	C42, C43	-	C47	R11	-	-
K 13	-	-	C19, C23, C24, C33, C35, C37, C39, C41, C43, C44	R8, R9, R10, R11, R12, R13, R15, R16, R17, R18, R19, R20	-	-	C17, C19, C22, C24, C25, C29, C36, C37, C38, C39, C40, C41, C42, C43, C44	R6, R7, R12, R13, R18, R19, R20	-	-	-	-
K 14	C57, C58, C63, C64	R16, R17	-	-	-	-	C59, C63, C64	R16	C57, C58, C63	R16, R17	C62, C63, C64	-
K 15	-	-	C43, C56, C61, C62, C63	R3, R4, R10	-	-	C30, C31, C39, C40, C83, C84, C85, C125, C126, C131	-	C132, C150, C152, C154, C155	R11	156, C157, C158, C159, C160, C161, C162, C163, C164, C165	R11
K 16	-	R14	-	R14	-	-	C21, C22	-	C26, C27	R14	C28, C29	-
K 17	-	-	-	-	C47, C49	C48, R9	C48, C49, C54, C55, C59-C60, C62-C63	R10, R11	C52	R9, R10	C69, C70	R11
K 18	-	-	-	-	C77, C79, C81, C83, C86, C88, C90, C91	C78, C80, C82, C84, C87, C89	-	C68, C69, C71, C72, C78	C89, C90, C91	-	C94, C95	-
K 19	C77, C94, C114, C116	R19, R26	R22, -	-	-	-	C77, C94, C114	R19, R22, R26	C76, C93, C113, C115	R19, R20, R23, R27	C130, C131	C131, R30, R31
K 20	C74, C75, C76, C77	R14	-	-	-	-	C76	-	C77	R14	C77	-

Tablo 9

Problem çözümlerinin çözüm yollarının değerlendirilmesi aşamasına ait sorulara ilişkin bulgular

Kitap (K)	Soru 1		Soru 2		Soru 3		Soru 4		Soru 5	
	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim	Metin	Resim
K 1	C21, C22	-	C24, C25, C26, C27	R12, R13, R14	C21, C22, C23	-	C25, C26, C27, C29	R12, R13, R14	C24	-
K 2	C11, C26, C22	-	C14, C23, C30	R5, R8, R11	C15, C21, C24, C25, C31	R5, R7, R8, R11	C13, C14, C15, C19, C20, C21, C23, C24, C25, C26, C28, C30, C31	R5, R7, R8, R11	C11, C12	-
K 3	-	-	C17, C18	R13, R14	C16, C17, C18	R13, C14	C16, C17, C18	R11, R12, R13, R14	C15, C16, C17, C18	-
K 4	C29	-	C51, C52	R12, R13	C28, C29, C30, C41, C50	-	C35, C38, C42, C43, C44, C48, C51, C52	R7, R8, R9, R10, R11, R12, R13	C30, C31	-
K 5	C30	R9, R10	-	R12	C34	R10, R11, R12	C35, C36, C37, C38	R13	-	-
K 6	C31, C22, C23, C24, C25	R6	C25, C28, C30, C31	R8, R9, R10	C21, C22, C23, C24, C25	R8, R9, R10	C24, C25, C26, C27, C28, C29, C30, C31, C32, C33, C34	R7, R8, R9, R10		
K 7	C10, C11, C12, C13, C14, C15, C16, C17, C18, C19, C20, C21, C22	R2, R3, R5			C15, C16, C17, C18		C23, C24		C10, C12, C22	
K 8	C33, C36, C37, C38	R8, R9, R10					C45			
K 9	C14, C31, C45, C64		C80, C81		C16-C21, C47-C52, C64, C71, C72, C78, C79, C80, C81	R6, R7, R8, R9, R10, R11, R12, R13, R14, R15, R16, R17, R18	C80, C81, C82	R17, R18, R19	C65, C72	
K 10	C63, C76, C77, C94, C104				C63, C76, C77, C94, C104					
K 11	C25, C26				C5, C6, C7, C8, C9, C27, C28, C29, C30, C31, C32, C33, C34, C35, C36, C37	R3, R4, R5, R6, R7, R12, R13, R14	C41 C5, C6, C7, C8, C9, C27, C28, C29, C30, C31, C32, C33, C34, C35, C36, C37	R16 R3, R4, R5, R6	C3, C4, C14, C15, C16, C17, C18	
K 12	C32, C35, C38, C41				C32, C35, C38, C41, C42, C43		C32, C35, C38, C41 C42, C43			
K 13	C15, C22, C29	R9, R10, R15, R16	C15, C16, C17, C22, C29	R4, R5, R6, R8, R9, R10, R11, R12, R15, R16, R17, R18	C16, C17, C19, C24, C25, C26, C34, C35, C36, C37, C38, C39, C40, C41, C42, C43, C44	R4, R5, R6, R8, R9, R10, R11, R12, R15, R16, R17, R18, R19, R20				
K 14	C47		C60, C61		C49, C50, C51, C52, C53, C54, C55, C60, C61, C62		C49, C50, C51, C52, C60, C61, C62		C20, C24, C28, C32, C38, C43	
K 15	C126				C43, C44, C56, C61, C62, C63, C127		C128, C129, C130, C133	R10	C117, C118, C119, C122	R10
K 16	C23, C24, C25				C10, C11, C12, C13, C14, C15, C16, C17, C18, C19, C20, C21, C22, C23, C24, C25	R13	C24, C25	R13		
K 17					C47, C48, C49, C52		C47, C48, C49, C52			
K 18			C36, C53		C77, C78, C79		C77, C78, C79			
K 19	C55, C58, C62	R14			C69, C70, C85, C86, C104, C106		C116	R27	C50, C51	
K 20	C72				C72		C71, C72, C73	R13, R14	C71	

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..